

**ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์**

วิทยานิพนธ์

ของ

จินตนา ทิศกระโทก

**เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**

เมษายน 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**PROBLEMS AND SOLUTIONS TO THE PROBLEMS OF USING
NON-FORMAL EDUCATION CURRICULUM OF SCHOOLS
UNDER BURIRAM PROVINCIAL OFFICE OF THE
NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION**

Jintana Titgrathok

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Administration**

April 2016

Copyright of Buriram Rajabhat University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางจินตนา ทิศกระโทก
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์)

..... กรรมการ
(ดร.เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ ศิริภาณุมาศ)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

..... กรรมการ
(ดร.กระพั่น ศรีงาน)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคณา)

วันที่..... เดือน 9 ปี 2559 พ.ศ.....

ชื่อเรื่อง	ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์		
ผู้วิจัย	จินตนา ทิศกระโทก		
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร.เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญคะนันท์	ที่ปรึกษาหลัก	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ ศิริภาณุมาศ	ที่ปรึกษาร่วม	
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขา	การบริหารการศึกษา
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด
บุรีรัมย์ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์
เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ 2 ประเภท คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กรณีกลุ่ม
ตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 647 คน ได้จากการสุ่มจากประชากรด้วยวิธีการสุ่มแบบ
แบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสัมภาษณ์
จำนวน 5 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ
สัมภาษณ์จะทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาส่วนการใช้แบบสอบถามจะทำการวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหาร ครูและนักศึกษา มีความคิดเห็นว่าปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด
บุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอก
ระบบของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัด
หลักสูตร รองลงมาด้านการวัดและประเมินผล ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ และด้านสื่อการเรียนรู้
ตามลำดับ

2. แนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

2.1 ด้านการจัดหลักสูตร บุคลากรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการบูรรวมหรือปรับลดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียน ชี้แจงเรื่องโครงสร้างหลักสูตรสร้างความเข้าใจให้ครู ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ก่อนนำไปวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้น ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ ระดับการศึกษา ความต้องการของผู้เรียนและบริบทชุมชน

2.2 ด้านสื่อการเรียนรู้ บุคลากรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถทักษะความชำนาญในเรื่องการวิจัยผลิตสื่อการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน การจัดเตรียมสื่อ การประยุกต์ใช้สื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและบทเรียน ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการเรียนรู้ และควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและงบประมาณจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาความรู้และเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้วยสื่อที่หลากหลายจากประสบการณ์จริง

2.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ บุคลากรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรศึกษาความพร้อม ความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนและร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประสานการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ ในการวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหารายวิชา การทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และควรจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล บุคลากรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรสร้างความตระหนักจิตสำนึก และพัฒนาครู ผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจทักษะกระบวนการวัดและประเมินผลตามที่หลักสูตรกำหนด โดยเน้นให้มีการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่หลากหลาย ด้วยเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีการติดตามผลการเรียนรู้และประเมินผลอย่างต่อเนื่องให้มีการวิเคราะห์ผลการประเมินผู้เรียนเพื่อนำผลมาหาแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

TITLE Problems and Solutions to the Problems of Using Non-Formal Education Curriculum of Schools under Buriram Provincial Office of the Non - Formal and Informal Education

AUTHOR Jintana Titgrathok

THESIS ADVISORS Dr. Phaophongphat Bunkanan Major Advisor
Assistant Professor Dr. Piyaporn Siripanumas Co - advisor

DEGREE Master of Education **MAJOR** Educational Administration

SCHOOL Buriram Rajabhat University **YEAR** 2016

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study problems of using non-formal education curriculum of schools under Buriram Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education and 2) to investigate solutions to the problems using non-formal education curriculum of schools under Buriram Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education. The research tools were a questionnaire and an interview. The sample for a five-rating scale questionnaire was composed of 648 respondents who were selected through proportional stratified random sampling. The sample for an interview consisting of five informants was selected by using a purposive sampling method. The statistics utilized in this research were frequency, percentage, mean and standard deviation. The research results revealed that:

1. According to opinions of the school administrators, teachers and students, problems of using non-formal education curriculum of schools under Buriram Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education was overall found at a high level. Having considered each aspect, it showed that problems of using non-formal education curriculum of schools were also at a high level. Moreover, curriculum management was ranked first, and was followed by measurement and evaluation, instructional management and instructional media respectively.

2. The solutions to the problems of using the aforementioned curriculum were made as the following:

2.1 The following recommendations for managing the curriculum were made: The subjects should be merged and decreased in line with the curriculum that was suitable for a learner. Teachers, students and the personnel involved should be acknowledged about the curriculum structure. All sectors should participate in designing the learning activities suitable for basic knowledge, educational levels and needs of a learner and community context.

2.2 The following recommendations for the instructional media were made: Personnel should be trained on conducting research about instructional media development. The instructional media should be applied in line with the contents and learning lessons. All personnel should be supported to participate in producing learning media. Budget for modern media technology should be allocated. Budget for organizing the activities with different media from different sources for developing a learner should also be provided.

2.3 The following recommendations for learning management were made: Readiness and differences of a learner should be taken into account. Learning plans and learning activities design should be made together. All sectors should co-ordinate in managing learning with diversity, appropriateness and needs of a learner. Teachers should be developed for analyzing curricular, subject contents, lesson plans and activities design. Learning atmosphere should also be organized in order to encourage a learner self-learn knowledge in order to fulfill the set learning objectives.

2.4 The following recommendations for measurement and evaluation were made: Teachers and students should be cultivated with awareness and understanding of measurement and evaluation processes. Systematic measurement and evaluation should be made with various standard forms. Students' learning performance should be followed-up and evaluated continuously so as to obtain the effective ways for developing them.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคลากรหลายท่าน ในโอกาสนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และอาจารย์ ดร.กระพัน ศรีงาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง ช่วยเหลือ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องให้ข้อเสนอแนะ ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัย ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี และขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัยที่ได้อำนวยความสะดวกและประสานงานในการจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญที่เสียสละเวลาในการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา นอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถศาสตร์จังหวัดบุรีรัมย์ ความถูกต้องด้านภาษา และพิจารณาความถูกต้องเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถศาสตร์จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้บริหาร นักวิชาการศึกษา คณะครู กศน. และนักศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถศาสตร์จังหวัดบุรีรัมย์ ทุกคน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตอบแบบสอบถามงานวิจัย ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับการช่วยเหลือและกำลังใจจากครอบครัว พี่น้อง เพื่อน ตลอดจนบุคคลต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมาก ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้

ประ โยชน์และคุณค่าที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณแต่บิดา มารดา ผู้ให้กำเนิดชีวิต บูรพาจารย์ คณาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนให้เป็นผู้ที่มีศีล สมาธิ ปัญญา ตลอดจนทั้งครอบครัวที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย

จินตนา ทิศกระโทก

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคุณูปการ	ฉ
สารบัญ	ช
สารตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551... แนวทางการดำเนินงานการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	9 23
บริบทสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์.....	61
ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	71
งานวิจัยในประเทศ.....	71
งานวิจัยต่างประเทศ.....	75
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	78
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	78
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	84
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	105
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	105
วิธีดำเนินการวิจัย.....	105
สรุปผลการวิจัย.....	109
อภิปรายผล.....	112
ข้อเสนอแนะ.....	118
บรรณานุกรม.....	121

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	129
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	130
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	140
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	143
ภาคผนวก ง ภาพถ่ายการสัมภาษณ์.....	149
ภาคผนวก จ บทสัมภาษณ์.....	155
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	162

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	13
2.2 จำนวนกลุ่มเป้าหมายด้านการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2557 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์.....	66
2.3 จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์.....	67
2.4 จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์.....	68
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง.....	79
4.1 สถานภาพและข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	88
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้าน.....	89
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดหลักสูตร โดยรวมและรายข้อ.....	90
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสื่อการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ.....	92
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ.....	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา นอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมและรายชื่อ.....	95
4.7 ความคิดเห็นข้อเสนอแนะการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดหลักสูตร.....	96
4.8 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสื่อการเรียนรู้.....	97
4.9 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้.....	98
4.10 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการวัดและประเมินผล.....	99

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดความรู้ ความคิด ค่านิยม ความเชื่อและทักษะการปฏิบัติตน เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต พัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคม ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน การศึกษาจึงเป็นพื้นฐานอันสำคัญของการพัฒนาและชี้นำสังคม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาจึงได้บัญญัติแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มาตรา 18 ให้ “รัฐต้องจัดการศึกษา อบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับกฎหมายแห่งชาติปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของ เศรษฐกิจและสังคม โดยสร้างความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนก้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการ ต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรม” บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญข้างต้นส่งผลให้มี พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทที่ใช้เป็นกรอบแนวทาง ในการจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน (ประกอบ พุ่มพฤษย์. 2547 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานว่า ประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษามี 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อรรถาศัย (วิจิตร ศรีสะอ้าน. 2545 :15-17) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอรรถาศัย พ.ศ. 2551 กล่าวว่าการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถาศัย เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตมีวัตถุประสงค์เพื่อชดเชย โอกาสทางการศึกษา และเสนอ ทางเลือกอื่นให้กับผู้ขาด โอกาสผู้พลาดโอกาส และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมความ เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาให้สามารถกระจายโอกาสให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง เพื่อสร้าง สังคมไทยให้เป็นสังคมอุดมปัญญา ด้วยการจัดการให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน อย่าง มีคุณภาพและทั่วถึง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยมีนโยบายดำเนินงานใน 7 ด้าน คือ 1) ด้านการศึกษานอกระบบ 2) ด้านการศึกษาตามอรรถาศัย 3) ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

4) ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 5) ด้านการสนับสนุนภาคีเครือข่าย 6) ด้านการบริหารและ 7) ด้านการสนับสนุน โครงการพิเศษ โดยภารกิจหลักคือการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อยกระดับการศึกษาให้กับผู้ที่ยขาด โอกาสทางการศึกษาในช่วงวัยเรียน ในระบบปกติ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2551 : 9 - 10)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อใช้แทนหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบตาม หลักสูตรการศึกษานขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตร ที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต และการสร้างสังคมไทยให้ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม โดยมีการบูรณา การอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศิลธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดี ของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคี เครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสามารถตรวจสอบ ได้ว่าการศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาความ ต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบ โรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์จากการทำงาน และประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจให้มีคุณธรรมควบคู่ ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สร้างความ สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี และการสื่อสาร สิ่งสำคัญคือสร้างให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาชาติ อีกทั้งเป็นการสร้างความมั่นคงกับชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่าง มีความสุข โดยจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระตั้งแต่การส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษาใน หลักสูตรเทียบเท่าการศึกษานขั้นพื้นฐาน และได้คำนึงถึงความแตกต่างกันของผู้เรียนซึ่งส่วนมาก คือผู้ใหญ่และใช้จิตวิทยาผู้ใหญ่ในการออกแบบการเรียนรู้ โดยเน้นการจัดกิจกรรมแบบพบกลุ่ม ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระและวิธีเรียนรู้ของชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้มีการ บูรณาการเนื้อหาเข้ากับวิถีชีวิตจริงใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ และวิธีทำงานแบบ โครงการงาน ขณะเดียวกันก็ จัดให้มีระบบการเรียนการสอน โดยใช้สื่อทางไกลอย่างหลากหลายวิธีเพื่อเป็น ทางเลือกให้กับกลุ่มเป้าหมาย (เทพพร มูลเหลา. 2551 : 1)

สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเพื่อนำไปใช้ วัดผลการเรียนของนักศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดทำให้สถานศึกษา สังกัด สำนักงาน กศน. ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้จัดทำรายงานผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนางานการจัดการเรียนการสอนของครู งานบริหารการศึกษานอกโรงเรียนทั้งในด้านการบริหารจัดการ และการบริหารวิชาการของผู้บริหาร โดยผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวจะได้ทราบข้อมูลสถิติ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพัฒนาการบริหารจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผล ประเมินผลในทุกระดับให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตร โดยได้รายงานสรุปสภาพการ ดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางการจัดการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อวิเคราะห์สภาพ ปัญหาได้พบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อาทิ 1) หลักสูตรมีขอบเขตนี้อาและรายวิชา มากเกินไป 2) สื่อการเรียน การสอนไม่เพียงพอ 3) ครูที่รับผิดชอบยังไม่เข้าใจวิธีการจัดการเรียน การสอนและ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควรซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้เกิดผลเสียต่อการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา (สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2554 : 186)

สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน โดยใช้ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสองปีที่ผ่านมา มีสภาพการดำเนินงาน คือ 1) ความไม่ชัดเจนของการนำหลักสูตรมาใช้ ผู้ปฏิบัติในระดับ สถานศึกษาเกิดความสับสนในการจัดหลักสูตร ที่มีเนื้อหาและรายวิชาเยอะ 2) ขาดความพร้อมด้าน สื่ออุปกรณ์ ขาดงบประมาณที่ใช้ในการจัดทำสื่อ 3) ครูยังขาดความรู้ ความสามารถ ทักษะใน ด้าน การพัฒนา การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อด้วยตนเองและ 4) การวัดและประเมินผลการ เรียนไม่สามารถบอกได้ว่าผู้เรียนบรรลุผลตามมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้ ความ ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันในแนวปฏิบัติเกณฑ์การประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะของผู้เรียน ความชัดเจน ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการและเทคนิควิธีการวัด ประเมินผล การนำผลการ ประเมินไปใช้ในการแก้ปัญหาด้านการเรียนยังดำเนินการได้ไม่สมบูรณ์ ส่วนใหญ่นำไปใช้เฉพาะ

เพื่อการตัดสินใจผลการเรียนการรายงานระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ยังไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า และศักยภาพของผู้เรียนได้เพียงพอยังมีข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพการดำเนินงานด้านทะเบียนวัดผล การประเมินระบบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะใช้เป็นกลไกในการวางแผนขับเคลื่อนการจัดการศึกษานอกระบบให้มีความเชื่อมั่นและมีคุณภาพได้เท่าที่ควร

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อจะนำผลการศึกษาค้นคว้าเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้บังเกิดประโยชน์สูงสุด และใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศไปพัฒนาบุคลากรในการดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น ไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบปัญหาและแนวทางการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. ทำให้ทราบแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครู ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนแก้ไขและเป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. นำข้อมูลสารสนเทศไปพัฒนาบุคลากรในการดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษานอกระบบและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด บุรีรัมย์ โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2551 : 8-10)

- 1.1 ด้านการจัดหลักสูตร
- 1.2 ด้านสื่อการเรียนรู้
- 1.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้
- 1.4 ด้านการวัดและประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1.1 เป็นประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด บุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 23 คน ข้าราชการครู จำนวน 22 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 429 คน ครูอาสาสมัคร จำนวน 50 คน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 118 คน และนักศึกษา จำนวน 50,518 คน รวมทั้งสิ้น 51,160 คน

2.1.2 เป็นประชากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้จะใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ประเภท คือ แบบสอบถาม เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบและเทคนิคการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงประกอบด้วย 2 กลุ่มดังนี้

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้จากการสุ่มจากประชากรซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และนักศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ กรณีผู้บริหารใช้ประชากรซึ่งมีจำนวน 23 คน ส่วนครูและนักศึกษาได้จากการสุ่มจากประชากร โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan ;อ้างในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148) ได้กลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 242 คน นักศึกษาจำนวน 382 คน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random)

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interviews Schedule) ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มประชากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

3.ตัวแปรที่ใช้ศึกษา ได้แก่

ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ

- 3.1 ด้านการจัดหลักสูตร
- 3.2 ด้านสื่อการเรียนรู้
- 3.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้
- 3.4 ด้านการวัดและประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาการใช้หลักสูตร หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการใช้หลักสูตรการศึกษา นอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกปัญหาเป็น 4 ด้าน

1.1 ด้านการจัดหลักสูตร หมายถึง อุปสรรคหรือปัญหาที่สถานศึกษาจะต้องนำรายวิชา ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา และจัดการเทียบโอนตามระเบียบและวิธีการที่กำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอนในการวาง แผนการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มให้ครบตามโครงสร้างของหลักสูตร มีการจัดทำแผนการ เรียนรู้ การลงทะเบียนเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

1.2 ด้านสื่อการเรียนรู้ หมายถึง อุปสรรคหรือปัญหาในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ วิธีการ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ไปสู่ผู้เรียน ที่ผู้สอนนำมาเป็นสื่อกลางในการ สร้างความเข้าใจ สร้างความสนใจ สร้างบรรยากาศ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีการศึกษา วิจัยและวิเคราะห์เนื้อหาวิชาก่อนที่จะมีการผลิตสื่อ การเลือกใช้ สื่อเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับ เนื้อหารายวิชา การเลือกใช้สื่อที่หลากหลาย มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความแตกต่างของ ผู้เรียน ทั้งสื่อแบบเรียน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี ตลอดจนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ โดยครู ผู้เรียนสามารถร่วมกันพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองได้ โดย คำนึงถึงจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ เป็นการช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่าง มีคุณค่า น่าสนใจ เข้าใจง่าย เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่องตลอดเวลา

1.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ หมายถึง อุปสรรคหรือปัญหาในวิธีการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่สถานศึกษาและ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตร จัดรูปแบบการเรียนรู้ ออกแบบวิธีการเรียนรู้ การทำแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามเนื้อหาของหลักสูตร การสร้างบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการ เรียนรู้ ตามความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน โดยประสานความร่วมมือกับภาคี เครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม หลากหลาย เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่ กำหนดไว้

1.4 ด้านการวัดประเมินผล หมายถึง อุปสรรคหรือปัญหาในการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้เพื่อช่วยให้สถานศึกษาตลอดทั้งครูผู้สอน ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้าทั้งในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียน โดยใช้เครื่องมือ การวัดและประเมินผลที่มีมาตรฐานตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้ มีการวัดและ ประเมินผลที่ได้มาตรฐานเป็นระบบ ด้วยวิธีการที่หลากหลายจากการประเมินตามสภาพจริงที่ เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของรายวิชา และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในแต่ละสาระการเรียนรู้ มีการนำผลการวัดและประเมินผลมาวิเคราะห์และปรับปรุงให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน ในการพัฒนา ผู้เรียน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

2. แนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ หมายถึง แนวทางแก้ไข ปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัด ระดับผลการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอ ทั้ง 23 แห่งในจังหวัดบุรีรัมย์

4. ครู หมายถึง ข้าราชการครู ครู กศน.ตำบล ครูอาสาสมัครและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่ปฏิบัติหน้าที่จัดกระบวนการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา กศน.ในพื้นที่ระดับตำบล/หมู่บ้าน

5. นักศึกษา หมายถึง ผู้ลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

6. สถานศึกษา หมายถึง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอใน จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 23 แห่ง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

7. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ (สำนักงาน กศน.จังหวัดบุรีรัมย์) หมายถึง หน่วยงานที่ส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม กำกับ ดูแล การปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ทั้ง 23 แห่งในจังหวัด บุรีรัมย์ ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษาชาติ แผนพัฒนาการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน โดยมีผู้อำนวยการ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นผู้บริหาร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหการใช้หลักสูตร การศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้จัดลำดับเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญและนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. แนวทางการดำเนินงานการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. บริบทสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด บุรีรัมย์
4. ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สืบเนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงได้ พัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น เพื่อให้ เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2553 : 1)

1. แนวคิด

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวง ศึกษา มีแนวคิดดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อ ตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญา ธรรม ศิลปกรรมและวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และ พัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้ตรง ตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการ ของการพัฒนาชีวิตและสังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตร ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบ โรงเรียน ซึ่ง เป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์จากการทำงาน และการประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผล ให้ความสำคัญกับการพัฒนา กลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน สามารถ จัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้ง คำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ที่อยู่นอกระบบ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร

2. หลักการ

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ ดังนี้

2.1 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียนและการจัดการ เรียนรู้ โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และ สังคม

2.2 ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

2.4 ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนา ให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ จึงกำหนดจุดหมายดังต่อไปนี้

3.1 มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

3.2 มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.3 มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและตามทันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

3.4 มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถจัดการกับชีวิต ชุมชน สังคม ได้อย่างมีความสุขตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.5 มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะภาษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาอันมีมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.6 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.7 เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

4. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบ โรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.251 ระบุว่า “เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม และสนับสนุนการศึกษาให้บุคคลได้รับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติโดยให้บุคคลซึ่งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วหรือไม่ก็ตามมีสิทธิได้รับการการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัยได้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามกระบวนการและการดำเนินการที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้”

5. สาระการเรียนรู้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ และ 18 มาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

5.1 สาระทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ดังนี้

- 1) มาตรฐานที่ 1.1 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2) มาตรฐานที่ 1.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการใช้แหล่งเรียนรู้
- 3) มาตรฐานที่ 1.3 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการจัดการความรู้
- 4) มาตรฐานที่ 1.4 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติต่อการคิดเป็น

5) มาตรฐานที่ 1.5 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการวิจัยอย่าง
ง่าย

5.2 สาระความรู้พื้นฐาน ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน ดังนี้

1) มาตรฐานที่ 2.1 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาและ
การสื่อสาร

2) มาตรฐานที่ 2.2 มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

5.3 สาระการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ดังนี้

1) มาตรฐานที่ 3.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีในงานอาชีพมองเห็น
ช่องทางและตัดสินใจประกอบอาชีพได้ตามความต้องการ และศักยภาพของตนเอง

2) มาตรฐานที่ 3.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในอาชีพที่ตัดสินใจเลือก

3) มาตรฐานที่ 3.3 มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม

4) มาตรฐานที่ 3.4 มีความรู้ ความเข้าใจ ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง

5.4 สาระทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ดังนี้

1) มาตรฐานที่ 4.1 มีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

2) มาตรฐานที่ 4.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการดูแล
ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

3) มาตรฐานที่ 4.3 มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับศิลปะและ
สุนทรียภาพ

5.5 สาระการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ดังนี้

1) มาตรฐานที่ 5.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับ
ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครองสามารถนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต

2) มาตรฐานที่ 5.2 มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และสืบทอดศาสนา
วัฒนธรรมประเพณี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

3) มาตรฐานที่ 5.3 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะ
เพื่อความสงบสุขของสังคม

4) มาตรฐานที่ 5.4 มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของหลักการพัฒนาและ
สามารถพัฒนาตนเอง ครอบครั้ว ชุมชน/สังคม

6. โครงสร้างหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและภาคีเครือข่ายมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้

- 6.1 ระดับประถมศึกษา
- 6.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- 6.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตาราง 2.1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สาระการเรียนรู้	จำนวนหน่วยกิต					
	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย	
	บังคับ	เลือก	บังคับ	เลือก	บังคับ	เลือก
1 ทักษะการเรียนรู้	5		5	3	5	3
2 ความรู้พื้นฐาน	12	2	16	7	20	18
3 การประกอบอาชีพ	8	5	8	3	8	6
4 ทักษะการดำเนินชีวิต	5	2	5	1	5	2
5 การพัฒนาสังคม	6	3	6	2	6	3
รวม	36	12	40	16	44	32
	48 หน่วยกิต		56 หน่วยกิต		76 หน่วยกิต	
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต	200 ชั่วโมง		200 ชั่วโมง		200 ชั่วโมง	

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551 : 18)

จากโครงสร้างดังกล่าว สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในรายวิชาบังคับตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักสูตร สำหรับรายวิชาเลือกนักเรียนสามารถเลือกเรียนตามรายวิชาที่สำนักงาน กศน. จัดทำขึ้น หรือพัฒนาขึ้นได้ตามความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยแต่ละระดับใช้เวลาเรียน 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอน แต่ทั้งนี้ต้องลงทะเบียนเรียน

ในสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน นอกจากนี้แต่ละระดับการศึกษาต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง และต้องทำโครงการอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

7. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด มาตรฐานการเรียนรู้ ตามสาระการเรียนรู้ทั้ง 5 สาระ ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ดังนี้

7.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

7.2 มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละระดับ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

8. หน่วยกิต

การกำหนดหน่วยกิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความหมายดังนี้

หน่วยกิต คือ การกำหนดให้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต คือการกำหนดให้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

9. เวลาเรียน

เวลาเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความหมายดังนี้ เวลาเรียน คือ การศึกษาในแต่ละระดับใช้เวลาเรียน 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนผลการเรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องลงทะเบียนเรียนในสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน คือ การศึกษาในแต่ละระดับใช้เวลาเรียน 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนผลการเรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องลงทะเบียนเรียนในสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

10. การลงทะเบียนเรียนรายวิชา

การลงทะเบียนเรียนรายวิชา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความหมายดังนี้ การลงทะเบียนเรียนรายวิชา หมายถึง การลงทะเบียนเรียนตามโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชาและตามจำนวนหน่วยกิตในแต่ละภาคเรียน คือ

10.1 ระดับประถมศึกษา ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต ให้ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 14 หน่วยกิต

10.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด ไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต
ให้ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 16 หน่วยกิต

10.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด ไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต
ให้ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 20 หน่วยกิต

การพิจารณาเลือกรายวิชาต่างๆ ลงทะเบียนเรียน มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณาจัดรายวิชาต่างๆ ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน
- 2) พิจารณาจำนวนหน่วยกิตที่ต้องลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียนให้เป็นไปตามที่กำหนด คือ ระดับประถมศึกษาภาคเรียนละไม่เกิน 14 หน่วยกิต ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นภาคเรียนละไม่เกิน 16 หน่วยกิต และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนละไม่เกิน 20 หน่วยกิต
- 3) พิจารณารายวิชาที่ต้องเรียนรู้ตามลำดับ ก่อน-หลัง หรือตามสถานการณ์รายวิชาใดต้องเรียนก่อน ก็กำหนดไว้ในภาคเรียนแรก ๆ
- 4) ความต่อเนื่องของการลงทะเบียนในรายวิชาต่างๆ สถานศึกษาอาจมีการพิจารณาลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนเดียวกัน หรือภาคเรียนถัดไป ทั้งนี้การลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนเดียวกัน ต้องจัดการเรียนรู้ตามลำดับก่อนหลังของเนื้อหา
- 5) กระจายรายวิชาที่ยาก และรายวิชาที่ง่ายให้คละกันไปในแต่ละภาคเรียน เช่น แยกรายวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ ซึ่งไม่ควรลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนเดียวกัน

11. การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

ด้วยกลุ่มเป้าหมายที่สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รับผิดชอบ มีหลากหลาย เช่น ผู้บกพร่องในด้านต่าง ๆ ผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวและองค์กรต่างๆ ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวได้ สถานศึกษาสามารถปรับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการอนุมัติจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานความร่วมมือการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

12. การจัดการกระบวนการเรียนรู้

การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ ตามปรัชญาพื้นฐาน

การศึกษานอกโรงเรียน “คิดเป็น” โดยเน้นพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ ประยุกต์ ใช้ความรู้ และสร้างองค์ความรู้สำหรับตนเอง และชุมชน สังคม ซึ่งกำหนดรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

12.1 กำหนดสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม ให้เชื่อมโยงกับประสบการณ์และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร โดยผู้เรียนทำความเข้าใจกับสภาพปัญหาและความต้องการนั้น ๆ แล้วกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และวางแผนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

12.2 แสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม โดยศึกษาค้นคว้าหาความรู้ รวบรวม ข้อมูลของตนเอง ชุมชน สังคม และวิชาการ จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการสะท้อนความคิด ระดมความคิดเห็น อภิปราย วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปเป็นความรู้

12.3 ปฏิบัติ โดยให้นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรม

12.4 ประเมินผลการเรียนรู้ โดยให้มีการประเมิน ทบทวน ให้เป็นไปตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่วางไว้

13. การเทียบโอนผลการเรียน

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเทียบ โอนผลการเรียนหรือเทียบ โอนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสถานศึกษาจะต้องจัดทำระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติการเทียบ โอนให้สอดคล้องกับแนวทางการเทียบ โอนที่สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกำหนด โดยกำหนดวิธีการเทียบ โอน ดังนี้

13.1 การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรการศึกษาที่จัดการศึกษาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

13.2 การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาต่อเนื่อง

13.3 การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรต่างประเทศ

13.4 การเทียบโอนผลการเรียนจากความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมาย

13.5 การเทียบโอนผลการเรียนจากการประเมินความรู้และประสบการณ์

หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียน มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1) ให้คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรที่ผู้เรียนนำหลักฐานการศึกษามาเทียบโอนผลการเรียน แล้วจัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อใช้ในการเทียบโอนผลการเรียน

2) การพิจารณาเทียบโอนให้พิจารณาจาก

2.1) ระยะเวลาและระดับชั้นที่ผู้ขอเทียบโอนเรียนผ่านมา

2.2) รายวิชา/หมวดวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตัวชี้วัดของรายวิชา หรือ คำอธิบายรายวิชา ระหว่างรายวิชาที่นำมาเทียบโอนกับรายวิชาที่รับเทียบโอน ต้องมีความ สอดคล้องกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

2.3) จำนวนหน่วยกิตของรายวิชา / หมวดวิชาที่นำมาเทียบโอน ต้องไม่น้อย กว่าจำนวนหน่วยกิตในรายวิชาที่รับเทียบโอนผลการเรียน หากรายวิชาที่นำมาเทียบโอนผลการ เรียนอาจนำรายวิชาอื่นที่อยู่ในสาระและมาตรฐานเดียวกัน มานับรวมให้ได้จำนวนหน่วยกิตเท่ากัน หรือมากกว่าจำนวนหน่วยกิตในรายวิชาที่รับเทียบโอนผลการเรียน

2.4) ไม่รับเทียบโอนรายวิชาที่มีค่าระดับผลการเรียนเป็น “0 ร มส.”

3) ให้เทียบโอนผลการเรียนได้ทั้งรายวิชาบังคับและรายวิชาเลือก โดยนับ รวมกันแล้วต้องไม่เกินจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดในแต่ละระดับการศึกษา คือ

3.1) ระดับประถมศึกษา เทียบโอนได้ไม่เกิน 36 หน่วยกิต

3.2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเทียบโอนได้ไม่เกิน 42 หน่วยกิต

3.3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เทียบโอนได้ไม่เกิน 57 หน่วยกิต

4) การให้ค่าระดับผลการเรียนจากการเทียบโอน

4.1) ผลการเรียนเป็นรายวิชา ให้ใช้ค่าระดับผลการเรียนตามที่ปรากฏใน หลักฐานการศึกษาที่นำมาเทียบโอน ถ้าผลการเรียนในหลักสูตรเดิมมากกว่า 1 รายวิชานำมาเทียบ โอนกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ 1 รายวิชาให้นำค่าระดับผลการเรียนของรายวิชาที่ขอเทียบโอนมาเฉลี่ย หากมีจุดทศนิยมตามหลักการทาง คณิตศาสตร์ เพื่อบันทึกผลการเรียนต่อไป

4.2) ผลการเรียนเป็นหมวดวิชา ให้ใช้ค่าระดับผลการเรียนของหมวดวิชา เป็นค่าระดับผลการเรียนในรายวิชาที่เทียบโอนได้

5) หัวหน้าสถานศึกษา พิจารณาอนุมัติผลการเทียบโอน

14. การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีแนวคิดดังนี้

14.1 แนวคิด

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมาย ประชาชนทั่วไปที่ไม่อยู่ในระบบโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายจะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม สติปัญญา และคุณภาพชีวิตที่ดี มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการดำเนินชีวิตและสามารถจัดการกับชีวิต ชุมชน และสังคม ได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ซึ่งจากจุดมุ่งหมายดังกล่าว จึงกำหนดให้ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวนไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง เป็นเงื่อนไขในการจบหลักสูตรตาม โครงสร้างการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

14.2 หลักการ

การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักการดังนี้

14.2.1 สถานศึกษาจัดให้มีการลงทะเบียนกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตในภาคเรียนแรก เพื่อทำความเข้าใจให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานของกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถเขียน โครงการและดำเนินงานตาม โครงการได้

14.2.2 สถานศึกษาให้ผู้เรียนเสนอ โครงการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และวางแผนการเรียนรู้อบรมกับครู และทำกิจกรรมไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง โดยให้ผู้เรียนเสนอโครงการได้ตลอดเวลาในทุกภาคเรียน

14.2.3 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นกิจกรรมที่มีเจตนารมณ์ ให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองอยู่ตลอดเวลาอย่างหลากหลายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อมซึ่งอยู่ในวิถีในการดำเนินชีวิต

14.2.4 ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความถนัดและความสนใจ

14.2.5 การทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจะดำเนินการปฏิบัติเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้

14.2.6 การประเมินค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้ประเมินจากการทำกิจกรรมที่ผู้เรียนเสนอ โครงการ ไว้ในแต่ละภาคเรียน

14.2.7 กิจกรรมที่ได้รับการประเมินค่าแล้ว หากมีการประสงค์จะทำกิจกรรมลักษณะเดิม ต้องเสนอโครงการใหม่ที่มีการพัฒนาการของกิจกรรม

14.3 วัตถุประสงค์

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม ได้กำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้

14.3.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้กระบวนการกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ โดยฝึกทักษะการคิด การแก้ปัญหาและความมีเหตุผล

14.3.2 เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

14.3.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนา ครอบครัว ชุมชนและสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกรักผูกพัน เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม

14.4 องค์ประกอบกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

14.4.1 ความรู้พื้นฐาน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ โครงสร้างและประโยชน์ของ กพช.แนวทางการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม กระบวนการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และนำไปใช้

14.4.2 กิจกรรมโครงการ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการทำกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

14.5 ลักษณะของกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

14.5.1 กิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของตนเอง และครอบครัว โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้เรียน

14.5.2 กิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสังคมและชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

14.6 กระบวนการดำเนินการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

14.6.1 ผู้เรียนลงทะเบียนกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

14.6.2 ครูให้ความรู้พื้นฐานและให้แนวทางการทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

14.6.3 ผู้เรียนยื่นคำร้องขอทำกิจกรรม และเสนอโครงการตามแบบกำหนด

14.6.4 ประธานหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการทำกิจกรรม กพช.

14.6.5 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน โครงการ

14.6.6 ผู้เรียนดำเนินงานตามโครงการที่ได้รับอนุมัติพร้อมบันทึกการปฏิบัติงาน เป็นรายบุคคล โดยกำกับดูแลของครูที่ปรึกษาโครงการ

14.6.7 คณะกรรมการประเมินโครงการ นิเทศ ติดตาม และประเมินผล

14.6.8 ผู้เรียนจัดทำเอกสารรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ

14.6.9 คณะกรรมการประเมินค่าผลสำเร็จของ โครงการจำนวนชั่วโมงกิจกรรม

14.6.10 สถานศึกษาและผู้เรียนบันทึกจำนวนชั่วโมงที่ทำกิจกรรมไว้เป็น

หลักฐาน

14.7 การติดตามและประเมินโครงการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

14.7.1 ก่อนดำเนินโครงการ

14.7.2 ระหว่างดำเนินโครงการ

14.7.3 เสร็จสิ้นโครงการ

การติดตามและประเมินโครงการ คณะกรรมการประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำได้หลายวิธี เช่น การออกติดตามโดยตรง ติดตามจากแบบรายงานความก้าวหน้าของโครงการ และติดตามจากผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องการประเมินผลสำเร็จของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยผลสำเร็จของโครงการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ผู้เรียนปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้ว ให้พิจารณา วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดการประเมินผล แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินตนเอง เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ และการเข้าร่วมทำกิจกรรมตามแบบที่กำหนด

2. การประเมินผลโครงการ ให้คณะกรรมการประเมินกิจกรรมเป็นผู้พิจารณาและประเมินผลการปฏิบัติตามแบบประเมินที่กำหนด

14.8 เกณฑ์การผ่านกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

14.8.1 ผู้เรียนต้องร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และปฏิบัติโครงการรวมต้องไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง

14.8.2 โครงการต้องบรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีชิ้นงาน ร่องรอยหรือเอกสาร รายงานมาแสดง

15. การประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ร่วมกับสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ในการดำเนินการจัดสอบวัดผลระดับชาติให้นักศึกษาทุกคน เพื่อสถานศึกษาจะได้นำผลประเมินที่ได้ไปปรับปรุงการเรียนการสอน หรือไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น การทดสอบทางการศึกษานอกระบบระดับชาติ (Non-Formal National Educational Test : N-NET) หมายถึง การทดสอบเพื่อวัดความรู้และความคิดของนักศึกษาในภาคเรียนสุดท้ายทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอน

ปลาย ของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดสอบ
 ครอบคลุมเนื้อหา 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ สาระทักษะการเรียนรู้ สาระความรู้พื้นฐาน สาระการ
 ประกอบอาชีพ สาระทักษะการดำเนินชีวิต และสาระการพัฒนาสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์
 การจบหลักสูตรของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 โดยนักศึกษาจะต้องเข้ารับการทดสอบทางการศึกษานอกระบบระดับชาติจึงจะถือว่าเป็นผู้จบ
 หลักสูตรในแต่ละระดับตาม โครงสร้างหลักสูตรที่กำหนด

16. การวัดและประเมินผลการเรียน

การวัดผลและประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตดังนี้

16.1 การวัดและประเมินผลรายวิชา เป็นการประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา
 สถานศึกษาต้องดำเนินการควบคุม ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียน
 มีความก้าวหน้าทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ เป็นผล
 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บรรลุตามมาตรฐาน
 ที่คาดหวัง

16.2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการประเมินที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ
 เพื่อเป็นการพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม ชุมชน โดยพิจารณาทั้งเวลาและการเข้าร่วมกิจกรรมของ
 ผู้เรียน ตามเกณฑ์สถานศึกษาที่กำหนด (การเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง)

16.3 การประเมินคุณธรรม เป็นการประเมินสิ่งที่ต้องการปลูกฝังในตัวผู้เรียน โดย
 การประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งด้านการพัฒนาตนเอง การพัฒนางาน การอยู่ร่วมกันใน
 สังคมอย่างมีความสุข การพัฒนาคุณภาพชีวิต การเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้รายวิชา เพื่อเสริมสร้าง
 คุณธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ตามเกณฑ์คุณธรรมที่กำหนด

16.4 การประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้
 ผู้เรียนเข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ ในภาคเรียนสุดท้ายของผู้เรียนทุก
 ระดับการศึกษาในสาระการเรียนรู้ ที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
 อรรถาศัย กำหนดการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบผล
 การเรียนของผู้เรียนสำหรับนำไปวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบต่อไป
 ไม่มีผลต่อการได้หรือตกของผู้เรียน

17. บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้บุคคลที่
 เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ทั้งผู้เรียน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับผู้สอนและบุคลากรฝ่ายต่างๆ

ของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาเป็นไปตามระเบียบหรือแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

18. แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเป้าหมายสำคัญเพื่อนำผลการประเมิน ไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร โดยนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน และนำไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียน

19. เกณฑ์การจบหลักสูตร

ผู้จบการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในแต่ละระดับการศึกษา ต้องผ่านเกณฑ์การจบหลักสูตร ดังนี้

19.1 ผ่านการประเมินและได้รับการตัดสินผลการเรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนด ทั้ง 5 สาระการเรียนรู้ และได้ตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดตาม โครงสร้างหลักสูตร

19.2 ผ่านกระบวนการประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง

19.3 ผ่านกระบวนการประเมินคุณธรรม ในระดับ พอใช้ขึ้นไป

19.4 เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การสร้าง สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่าง ปัญญาธรรม ศิลธรรม และวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรมีความยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน การ จัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล มีการส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียน ส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการ จัดการเรียนรู้ หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลที่อยู่นอก ระบบโรงเรียน สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าทางด้าน เทคโนโลยีและการสื่อสาร มุ่งสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต สร้างภูมิคุ้มกัน ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงามเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน สังคม พัฒนาทักษะการทำงานที่มีคุณภาพ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างสันติสุข

แนวทางการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2551

แนวทางการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามแนวคิดและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนด โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน คือ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 8-10)

1. ด้านการจัดหลักสูตร

การจัดหลักสูตรของสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยทั่วไปนั้นมีการดำเนินการใน 2 ส่วนคือ การดำเนินการระดับสถานศึกษา และการดำเนินการระดับชั้นเรียน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้ หรือ งานที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ สื่อการเรียนการสอน หรือวิธีการวัดประเมินผลอาจต้องปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

1.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ เพราะเป็นเข็มทิศหรือตัวกำหนดแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยมีนักวิชาการผู้มีความหมายเกี่ยวกับหลักสูตรดังนี้

สวัสดิ์ จงกล (2539 : 28) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตร คือ ข้อกำหนดซึ่งระบุจุดมุ่งหมายของการศึกษาเนื้อหาสาระ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทัศนคติ พฤติกรรม และทักษะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้

กั้ววล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2540 : 25) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง ประมวลผลประสบการณ์ที่สถาบันการศึกษา กำหนด โดยมีความมุ่งหมายทางพฤติกรรมที่มุ่งให้เกิดเปลี่ยนแปลง

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542 : 44) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรไว้ว่า คือ มวลประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียน โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอนที่กำหนดไว้ในเอกสารเพื่อเป็นแม่บทในการเรียนการสอน ตามระดับชั้น

อารีย์ วชิรวรการ (2542 : 142) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง กิจกรรม และประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับนักเรียนซึ่งประกอบไปด้วย จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมด้านการเรียนการสอนและการประเมินผล

นิรมล ศตวุฒิ (2543 : 87) ได้กล่าวถึงความหมายของ หลักสูตร ว่าหมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมดที่ผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งประสบการณ์การเรียนรู้เหล่านี้ ครอบคลุมตั้งแต่ประสบการณ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง อันได้แก่ประสบการณ์เรียนรู้ที่

กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตร ประสบการณ์ในชั้นดำเนินการ อันได้แก่ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากเนื้อหาวิชา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นผลของการจัดการเรียนการสอนอันได้แก่ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับไปแล้ว และจะนำไปใช้ต่อไปโดยสรุปผลที่ได้จากแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการประเมินหลักสูตร

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2543 : 2) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ หรือผ่านการยกร่างอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยรายละเอียดของหลักการ จุดหมาย โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรม แนวทางหรือวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ การวัดผลและประเมินผล รวมทั้งข้อกำหนดเกี่ยวกับเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (ม.ป.ป.;อ้างถึงใน ภิญญา อินทรกำแหง, 2544 : 29) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรตามตัวย่อ 5 ตัว "SOPEA" ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาที่เรียน (Curriculum as Subjects and Subjects Matter)
2. หลักสูตร คือ จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ (Curriculum as Objectives)
3. หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน (Curriculum as Plans)
4. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน (Curriculum as Learners 'Experiences)
5. หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน (Curriculum as Educational Activities)

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2544 : 1) กล่าวว่าไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนของการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของการศึกษา วิธีการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งหมายถึง การพิจารณาคัดเลือกจัดรวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ ตลอดจนการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีสติปัญญาและคุณธรรมสามารถสร้างเสริมองค์ความรู้คิดวิเคราะห์ได้และนำความรู้มาแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ในส่วนวิชาชีพ และการดำรงชีวิต

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 19) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 4 ประการกล่าวคือ หลักสูตรในระดับชาติ หลักสูตรระดับท้องถิ่น หลักสูตรระดับสถานศึกษา หลักสูตรระดับห้องเรียน

1. หลักสูตรระดับชาติ คือ หลักสูตรแม่บทเป็นหลักสูตรแกนที่เขียนไว้กว้างและบรรจุสาระที่จำเป็นที่ทุกคนในประเทศต้องเรียนรู้เหมือนกัน

2. หลักสูตรระดับท้องถิ่น คือ หลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น สารการเรียนรู้จะสอดคล้องและสัมพันธ์กับท้องถิ่น มุ่งการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

3. หลักสูตรระดับสถานศึกษา คือ หลักสูตรที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อนำไปใช้จริงโดยนำหลักสูตรแม่แบบมาปรับให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษา

4. หลักสูตรระดับห้องเรียน คือ เป็นหลักสูตรที่สำคัญที่สุด ผู้ที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรระดับนี้ ได้แก่ ครู ซึ่งจะนำหลักสูตรระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับสถานศึกษา มาพิจารณาและมาปรับใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546:6) ได้กล่าวไว้ว่า “หลักสูตร” แปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Curriculum” มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินคือ “Currere” หมายถึง “Running Course” หรือเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่ง การที่เปรียบเทียบกับหลักสูตรกับสนามหรือเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่ง เนื่องจากการที่ผู้เรียนจะสำเร็จการศึกษาในระดับใดหรือหลักสูตรใดก็ตามผู้เรียนจะต้องฝ่าความยากของวิชาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ ตามลำดับขั้นที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่นเดียวกับนักวิ่งที่ต้องวิ่งแข่งและฝ่าฝืนไปสู่ชัยชนะและความสำเร็จให้ได้

อีวา ลีน (Evelyn. 1996 : 5) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในสถาบัน

ทาบ (Taba. 1962 ; อ้างถึงใน Kenneth T. Henson. 2001:9) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นเอกสารที่เขียนขึ้น โดยประกอบด้วยเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้เนื้อหาสาระ กิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการวินิจฉัย (diagnosis) และตัดสินใจ (decision) เกี่ยวกับองค์ประกอบเหล่านั้น

กล่าวโดยสรุป หลักสูตร หมายถึง แผน มวลประสบการณ์ทั้งหลาย กิจกรรมทางการเรียนรู้ที่สถาบันจัดให้กับผู้เรียนอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งประกอบไปด้วย จุดประสงค์ของหลักสูตร หลักการ จุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา โครงสร้าง ที่มุ่งให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย มีสติปัญญา มีคุณธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่สามารถสร้างเสริมองค์ความรู้โดยการคิดวิเคราะห์และสามารถนำความรู้มาแก้ปัญหา สร้างสรรค์ในส่วนวิชาชีพและการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ผู้วิจัยได้คัดเลือกใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

พิสนุ พองศรี (2549 : 134 -135) กล่าวถึงทัศนะขององค์ประกอบหลักสูตรไว้ใน หนังสือ การประเมินทางการศึกษาแนวคิดสู่การปฏิบัติไว้ 4 ประการ กล่าวคือ จุดมุ่งหมายหรือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชาหรือสาระการเรียนรู้ การนำหลักสูตร ไปใช้หรือจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การประเมินผล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่ง จะกำหนดให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย

2. เนื้อหาวิชาหรือสาระการเรียนรู้ เป็นเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องจัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อเอื้อต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยทั่วไปถ้าเป็นหลักสูตรระดับอุดมศึกษามักจะ เรียกว่าเนื้อหารายวิชา แต่ถ้าหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหลักสูตรกลางจะเรียกว่าสาระ การเรียนรู้

3. การนำหลักสูตร ไปใช้หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนและ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่จะต้องจัดส่วนประกอบต่างๆ เช่น คู่มือครู แผนการสอน สื่อต่างๆ ในการจัดการเรียน การสอนเพื่อให้หลักสูตรบรรลุจุดมุ่งหมายได้

4. การประเมินผล เป็นการพิจารณาตัดสินว่ามีคุณค่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หรือไม่เพียงใด

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 11) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานของหลักสูตร มี 4 ประการ คือ

1. จุดประสงค์หรือความมุ่งหมายซึ่งจะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขต ในการให้ การศึกษา

2. การจัดเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์

3. กระบวนการเรียนการสอน

4. การประเมินผล

ไทเลอร์ (Tyler. 1968 ; อ้างถึงใน รุจิร ภู่อาระ. 2546 : 8) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ของหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษา ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Education Purpose) หมายถึง ความตั้งใจหรือความ คาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญเพราะ

เป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษาแก่เด็ก ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการประเมินผล

2. ประสบการณ์ (Education Experience) โดยการเลือกเนื้อหาประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆที่คาดว่าจะให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการเลือกเนื้อหาและประสบการณ์ การเรียนลำดับเนื้อหาสาระ พร้อมทั้งการกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม

3. วิธีการจัดประสบการณ์ (Organization of Education Experience) เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆเช่น การจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู เอกสารหลักสูตร แผนการสอน แนวการสอน และแบบเรียน ซึ่งการดำเนินการสอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะหลักสูตรจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครู ครูผู้สอนต้องมีความรู้ในการดำเนินการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ การวัดและการประเมินผล จิตวิทยาการสอน ตลอดจนปรัชญาการศึกษาของแต่ละระดับ จึงทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

4. การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation) คือการหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่มากนักน้อยเพียงใดและอะไรเป็นสาเหตุ

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของหลักสูตร คือ แนวทางในการสร้างหลักสูตรสู่การปฏิบัติเพื่อให้ถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งใจและคาดหวังไว้ โดยองค์ประกอบของหลักสูตรที่ดีจะประกอบด้วย 1) จุดประสงค์ของหลักสูตร 2) โครงสร้างของหลักสูตร 3) เนื้อหารายวิชา 4) สื่อการเรียนการสอน 5) การวัดและการประเมินผล การจัดการเรียนการสอนจะบรรลุผลได้ ทั้งนี้ผู้เรียนและผู้สอนจะต้องมีสิ่งที่จะช่วยกำหนดแนวทางเพื่อให้แต่ละฝ่ายสามารถถึงจุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว้

1.3 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ หลักสูตรที่ได้มาตรฐาน เหมาะสมทันสมัย จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สมนึก ชาติทอง (2548 : 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ในหนังสือ เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. หลักสูตรเป็น โครงการแผนปฏิบัติงานข้อกำหนดหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของผู้บริหารการศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพและได้ควบคุมดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย

2. หลักสูตรสามารถพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สังคมคาดหวัง เพราะหลักสูตรมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเจริญงอกงามของบุคคลสามารถปลูกฝังพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม และเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดการศึกษามุ่งบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. หลักสูตรทำให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถทำให้ผู้เรียนค้นพบ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ที่แท้จริงของตนเองและพัฒนาได้เต็มศักยภาพและ วางรากฐานความคิดที่เป็นการสนับสนุนและสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง

4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบัน การศึกษาระดับต่างๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาของรัฐบาลด้วย

5. หลักสูตรจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพทันต่อ เหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง ย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544 : 26 -27) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ใน หนังสือการพัฒนาหลักสูตร โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. หลักสูตรช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตย
2. หลักสูตรสามารถพัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน
3. หลักสูตรพัฒนาการร่วมอยู่กันในสังคมของผู้เรียนให้มากที่สุดและพัฒนาการ

ดำรงชีวิต

4. หลักสูตรช่วยพัฒนาชาติให้ก้าวหน้าทัดเทียมประเทศต่างๆ
5. หลักสูตรสามารถตอบสนองความต้องการ ความเข้าใจ และความมุ่งหวังในของ

ตนเอง

6. หลักสูตรพัฒนาความสามารถทางด้านต่างๆ โดยคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียนใน

ระดับต่างๆ

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศเพราะการศึกษาเป็น เครื่องมือในการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ การมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง ย่อมได้โอกาสในการพัฒนากำลังคนให้มีประสิทธิภาพสูง

และมาตรฐานของการศึกษาก็ขึ้นอยู่กับหลักสูตรด้วยเช่นกัน ดังนั้นหลักสูตรจึงมีความสำคัญและเป็นหัวใจหลักของสถาบันหรือสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้

1.4 ลักษณะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดี

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นเครื่องมือชี้แนะแนวทางสำหรับการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งได้มีผู้นิยามลักษณะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดี ดังนี้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553 : 8) ได้ให้นิยามว่า การจัดหลักสูตรที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้สถานศึกษาจะต้องนำรายวิชาไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำแผนการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ซึ่งผู้เรียนจะต้องกำหนดทิศทางในการเรียนของตนร่วมกับครูที่รับผิดชอบในการวางแผนการเรียนรู้รายบุคคล ร่วมกันให้ครบทั้งหลักสูตร รายวิชาใดที่สามารถเทียบ โอน ได้ ส่วนรายวิชาที่เทียบ โอน ไม่ได้ก็ให้ลงทะเบียนเรียนให้ครบตาม โครงสร้างหลักสูตรแล้วนำมาจัดทำแผนการเรียนรู้ตลอดหลักสูตรตามเงื่อนไขการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน โดยจะต้องดำเนินการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความพร้อมของแต่ละบุคคลและความต้องการ การเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนจบหลักสูตรตาม โครงสร้างที่กำหนด สามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเองและดำเนินชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้

พิสนุ พงศ์ศรี (2549 : 135) ได้ให้หลักการเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดีมีลักษณะ ดังนี้

1. สอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจนมาจากข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้อง
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรต้องพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและด้านจิตพิสัย อย่างสมดุลกัน
4. การจัดกิจกรรมต่างๆสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม
5. มีความยืดหยุ่นได้
6. สามารถประเมินผลได้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 19-20) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดีไว้ในหนังสือแนวคิดพื้นฐาน การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรกล่าวคือ หลักสูตรเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการเรียน

การสอน ลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะนำไปสู่การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. ควรตั้งอยู่บนรากฐานของการศึกษาอย่างถูกต้อง เช่น พื้นฐานทางปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยา ธรรมชาติของการเรียนรู้ และนอกจากนั้นยังต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความจริงและสามารถนำไปปฏิบัติได้
2. สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยมุ่งให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของส่วนรวมและมีความเสียสละ มีความรู้สึกชื่นชม ภาคภูมิใจในชาติสามารถที่จะสร้างเสริมและมีความศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะพลเมืองดีของชาติ
3. ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษาและพัฒนาการของเด็กตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับวัย เช่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนกล้าแสดงออกในด้านความคิดเห็นตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ด้านความอบอุ่น การได้รับการยอมรับจากกลุ่ม และตรงตามลักษณะของวัฒนธรรม ประเพณีและเอกลักษณ์ของชาติให้ผู้เรียนรู้จักสร้างสรรค์วัฒนธรรมให้เจริญก้าวหน้า อีกด้วย
4. เน้นและส่งเสริมคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้เรียน ให้มีความเจริญงอกงามหลายๆด้าน ตลอดจนส่งเสริมทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นของเด็กและจะต้องเน้นหนักในการเสริมสร้างให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาและจะต้องจัดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน
5. หลักสูตรที่ดีจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการศึกษาให้มากที่สุดไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติ อันจะก่อให้เกิดค่านิยมที่ถูกต้องและมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของสังคม
6. หลักสูตรที่ดีย่อมส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ความริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินดำเนินชีวิต
7. มีความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ปัจจุบัน
8. หลักสูตรที่ดีย่อมมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลาเพื่อทราบข้อบกพร่องในอันที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้น

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander. 1974 ; อ้างถึงใน สุรินทร์ ตันสุวรรณ. 2536 : 14) ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรเป็นเสมือนแผนภูมิการเดินทางและตารางที่ยืดหยุ่นได้ในการจัดการศึกษาเพราะผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชาในโรงเรียนจะเป็นผู้สร้างหลักสูตร

สรุป จุดมุ่งหมายหลักสูตรที่ดีจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการศึกษาให้มากที่สุดไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ อันจะก่อให้เกิดค่านิยมที่ถูกต้อง มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของสังคมและมีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต

กล่าวโดยสรุป การจัดหลักสูตร หมายถึง การจัดหลักสูตรของการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์ การจัดการศึกษาตลอดชีวิต และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน ผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาหรือพื้นที่ ที่สถานศึกษาไม่สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้นั้น สถานศึกษาจะต้องนำรายวิชา ไปจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา จัดทำแผนการเรียนรู้เป็นรายบุคคล หรือกลุ่มตามความต้องการของผู้เรียน เน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม โดย ตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการเรียนของตนร่วมกับครูที่รับผิดชอบวางแผน การเรียนรู้รายบุคคลร่วมกันให้ครบตามโครงสร้างหลักสูตร แล้วนำมาจัดทำแผนการเรียนรู้ตลอด หลักสูตรตามเงื่อนไขการลงทะเบียนเรียน

2. ด้านสื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียน เข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมี ประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีความหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่าย การเรียนรู้ต่างๆที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับ พัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.1 ความหมายของสื่อการเรียนรู้

สื่อเป็นตัวกลางหรือเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของสื่อไว้ ดังนี้

กนก จันทร์ขจร (2536 : 19) ได้ให้ความหมายของ สื่อการสอน (Instructional Media) หมายถึง วิธีการ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ และทุกสิ่ง ทุกอย่างที่ผู้สอนนำมาเป็นสื่อกลางในการ ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทักษะไปสู่ผู้เรียนเพื่อช่วยในการเรียนการสอนเป็น ไปอย่างมี ประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ซึ่งอาจเป็นวิธีการ บุคคล เหตุการณ์ วัสดุ เครื่องมือ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ได้ประสิทธิผล ดียิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนได้ผล สมความมุ่งหมายขึ้น คือ การจัดกิจกรรมและ การใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เข้าช่วยการสอนของครูเพราะจะสามารถสร้างความสนใจและ

สร้างบรรยากาศในการเรียนให้ดีขึ้น ทั้งยังทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นด้วย ปัจจุบันมีการค้นคว้า ประดิษฐ์สื่อการสอนเพื่อช่วยในการเรียนการสอน อย่างกว้างขวาง ครูอาจจะได้สื่อมาโดยการสร้างเองเพื่อให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอนให้สูงขึ้น

กิดานันท์ มลิทอง (2540 : 35) ได้กล่าว สื่อการเรียนรู้ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว ผู้เรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น คน สิ่งของ ธรรมชาติ รวมถึงเหตุการณ์ หรือแนวคิด อาจ อยู่ในลักษณะที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจความรู้สึกร่วมกันทักษะและประสบการณ์หรือเป็น เครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดศักยภาพทางความคิด(Cognitive Tools) ตลอดจนสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้ แสวงหาความรู้และมีทักษะในการสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้มีโอกาสเรียนรู้ ด้วยตนเอง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 9-41) กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้ หมายถึง ทุกสิ่ง ทุกอย่างรอบตัวผู้เรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น คน สัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ รวมถึง เหตุการณ์หรือแนวความคิด โดยมุ่งเน้นส่งเสริมการค้นคว้าหรือการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ช่วย ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดจนชีวิต

กล่าวโดยสรุป สื่อการเรียนรู้ คือ วิธีการ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ และทุกสิ่ง ทุกอย่างที่ ผู้สอนนำมาเป็นสื่อกลางในการสร้างความสนใจ สร้างบรรยากาศ ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และ ทักษะไปสู่ผู้เรียนเพื่อช่วยในการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ประสิทธิผลดี บรรลุ ความวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.2 ความหมายของนวัตกรรม

มีนักวิชาการให้ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมดังนี้

เชิขรศรี วิวิธสิริ (2535 : 110) ได้ให้ความหมายของ นวัตกรรม ว่าหมายถึง กรรมวิธีที่ นำเอาความคิดใหม่หรือการกระทำใหม่มาใช้ในกิจกรรมใดใดก็ตาม เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง กิจกรรมนั้นให้ดีขึ้นกว่าเดิมมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้น นวัตกรรมทางการศึกษาก็คือ ความคิด และการกระทำใหม่ๆ ทางการศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อแก้ปัญหาหรือทำให้การ ทำงานในระบบการศึกษามุ่งบรรลุจุดหมายได้

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2521 : 14) ได้ให้ความหมาย “นวัตกรรม” ไว้ว่าหมายถึง วิธีการ ปฏิบัติใหม่ๆ ที่แปลกไปจากเดิม โดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นพบวิธีการใหม่ๆ ขึ้นมาหรือมีการ ปรับปรุงของเก่าให้เหมาะสมและสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ได้รับการทดลอง พัฒนาจนเป็นที่เชื่อถือได้แล้ว ว่าได้ผลดีในทางปฏิบัติ ทำให้ระบบก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

จรรยา วงศ์สายัณห์ (2520 : 37) ได้กล่าวถึงความหมายของ “นวัตกรรม” ไว้ว่า “แม้ในภาษาอังกฤษเอง ความหมายก็ต่างกันเป็น 2 ระดับ โดยทั่วไป นวัตกรรม หมายถึง ความพยายามใด ๆ จะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มากน้อยเพียงใดก็ตามที่เป็นไปเพื่อจะนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิธีการที่ทำอยู่เดิมแล้ว กับอีกระดับหนึ่งซึ่งวงการวิทยาศาสตร์แห่งพฤติกรรม ได้พยายามศึกษาถึงที่มา ลักษณะ กรรมวิธี และผลกระทบที่มีอยู่ต่อกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง คำว่า นวัตกรรม มักจะหมายถึง สิ่งที่ได้้นำความเปลี่ยนแปลงใหม่เข้ามาใช้ได้ผลสำเร็จและแผ่กว้างออกไป จนกลายเป็นการปฏิบัติอย่างธรรมดาสามัญ

กล่าวโดยสรุป คือ นวัตกรรม เป็นการปรับปรุงสิ่งเก่าและพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ตลอดจนหน่วยงาน หรือองค์การนั้น ๆ นวัตกรรม ไม่ใช่การจัดหรือสั่งสร้างสิ่งเก่าให้หมดไป แต่เป็นการ ปรับปรุงเสริมแต่งและพัฒนา

2.3 ประเภทของสื่อการเรียนรู้

นักวิชาการได้จำแนกประเภทของสื่อการเรียนการสอนตามแนวคิดที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

ปราณีญา สุวรรณณัฐ โชติ (2552 : 150-164) ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้ตามทรัพยากรการเรียนรู้แหล่งการเรียนรู้ (Learning resource) หมายถึงทรัพยากรที่สามารถช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ แบ่งได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. บุคคล (People) ทรัพยากรบุคคล เช่น ครูหรือผู้บริหารการศึกษาซึ่งได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี ถือเป็นสื่อสำคัญในการขยายหรือสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ บุคคลที่มีความรู้และทักษะในอาชีพตนเองก็สามารถที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญที่จะถ่ายทอดความรู้และทักษะเฉพาะให้กับผู้เรียน ได้เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น วิศวกร ปราชญ์ชาวบ้าน พนักงานธุรกิจ ผู้นำทางศาสนา เป็นต้น ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านี้จะไม่ได้รับการอบรมโดยตรงให้เป็นนักการศึกษา แต่ด้วยความรู้และทักษะอันเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะก็สามารถที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้

2. วัสดุ (material) วัสดุทางการศึกษาที่บรรจุเนื้อหาการเรียนการสอน ได้แก่ วิดีทัศน์ เทปเสียง ซึ่งในปัจจุบันเก็บในรูปแบบของแผ่นซีดีรอมหรือแผ่นดีวีดี รวมถึงเกมคอมพิวเตอร์ ภาพยนตร์สารคดีต่างๆ

3. สถานที่ (setting) สถานที่ในที่นี้หมายถึงสภาพแวดล้อมที่มีส่วนสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ห้องสมุด สนามเด็กเล่น หอประชุม เป็นต้น ส่วนสถานที่และสภาพแวดล้อมอื่นๆ ในชุมชน ได้แก่ อาคารสถานที่ที่เป็นประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

โรงงาน วัด ถนน พิพิธภัณฑ์ชุมชน สวนสาธารณะ อุทยานและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

4. เครื่องมือและอุปกรณ์ (tools and equipment) เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ที่ช่วยในการผลิตหรือเป็นเครื่องช่วยนำเสนอร่วมกับทรัพยากรอื่นๆ มักเป็นเครื่องมือทางด้าน โสตทัศนูปกรณ์ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมใช้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์เครื่องมือ เช่น กระดาษ ไขควง กาว กรรไกร

5. กิจกรรม (activities) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้มีการดำเนินงานร่วมกับแหล่งทรัพยากรอื่นๆ การสอนแบบ โปรแกรม สถานการณ์จำลองและเกม ทัศนศึกษา กระบวนการกลุ่ม

สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์ (2550 : 71 – 72) ได้กล่าวถึงการจำแนกประเภทของสื่อเป็น 6 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ มีทั้งสิ่งพิมพ์ที่ทำขึ้นเองเพื่อสนองการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยตรง เช่น หนังสือเรียน คู่มือครู แผนการเรียนรู้ หนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านเพิ่มเติม แบบฝึกกิจกรรม ใบงาน ในความรู้ เป็นต้น และสิ่งพิมพ์ทั่วไปที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ เช่น วารสาร นิตยสาร จุลสาร หนังสือพิมพ์ จดหมายข่าว โปสเตอร์ แผ่นพับ แผ่นภาพ เป็นต้น

2. สื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดสาระความรู้ แนวคิด และวิธีปฏิบัติตนไปสู่บุคคลอื่น นับเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการโน้มน้าวจิตใจของนักเรียน สื่อบุคคลอาจเป็นบุคลากรที่อยู่ในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา คนทำอาหารหรือตัวนักเรียนเอง หรืออาจเป็นบุคลากรภายนอกสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ

3. สื่อวัสดุ เป็นสื่อที่เก็บสาระความรู้ในตัวเอง จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 วัสดุประเภทที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตัวเอง โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์ช่วย เช่น รูปภาพ หุ่นจำลอง เป็นต้น

3.2 วัสดุประเภทที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้โดยตนเองจำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น फिल्मภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง ซีดีรอม แผ่นดิสก์ เป็นต้น

4. สื่ออุปกรณ์ หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่านทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่บันทึกในวัสดุสามารถถ่ายทอดออกมาให้เห็นหรือได้ยิน เช่น เครื่องฉายแผ่น โปร่งใส เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น

5. สื่อบริบท เป็นสื่อที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่

สภาพแวดล้อม และแหล่งวิทยาการหรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น ห้องสมุด หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในรูปของสิ่งมีชีวิต เช่น พืชผัก ผลไม้ สัตว์ชนิดต่างๆ หรืออยู่ในรูปของปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นรอบตัว ตลอดจนข่าวสารด้านต่างๆ เป็นต้น

6. สื่อกิจกรรม เป็นกิจกรรม หรือกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียน ได้แก่ การแสดงละคร บทบาทสมมติ การสาธิต สถานการณ์จำลอง การจัดนิทรรศการ การไปทัศนศึกษาออกสถานที่ การทำโครงงาน

เดล (Dale, 1969 : 00107) ได้แบ่งสื่อการสอนออกเป็น 10 ประเภท โดยพิจารณาจากลักษณะของประสบการณ์ที่ได้รับจากสื่อการสอนประเภทนั้น โดยยึดเอาความเป็นธรรมชาติและนามธรรมเป็นหลักในการแบ่งประเภทและได้เรียงลำดับจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมที่สุดไปสู่ประสบการณ์ ที่เป็นนามธรรมที่สุด (Abstract Concrete Continuum) เรียกว่า “กรวยประสบการณ์” (Cone of Experience) โดยแบ่งชั้นประสบการณ์ในการเรียนรู้ ออกเป็น 10 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ประสบการณ์ตรงและมีความมุ่งหมาย (Direct Purposeful Experience) เป็นประสบการณ์ที่เป็นรากฐานของประสบการณ์ทั้งปวง เพราะผู้เรียนจากประสบการณ์จริงได้เห็นได้ยินเสียง ได้สัมผัสด้วยตนเอง เช่น การเรียนจากของจริง (Real object) ได้ร่วมกิจกรรมการลงมือกระทำ

ขั้นที่ 2 ประสบการณ์จำลอง (Contrived Stimulation Experience) จากข้อจำกัดที่ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียนได้ เช่น ของจริงมีขนาดใหญ่หรือ เล็กเกินไป มีความซับซ้อน มีอันตราย จึงใช้ประสบการณ์จำลองแทน เช่น การใช้หุ่นจำลอง (Model) ของตัวอย่าง (Specimen)

ขั้นที่ 3 ประสบการณ์นาฏการ (Dramatized Experience) เป็นประสบการณ์ที่จัดขึ้นแทนประสบการณ์จริงที่เป็นอดีตไปแล้ว หรือเป็นนามธรรมที่ยากเกินกว่าจะเข้าใจและไม่สามารถใช้ประสบการณ์จำลองได้ เช่น การละเล่นพื้นเมือง ประเพณีต่างๆ

ขั้นที่ 4 การสาธิต (Demonstration) คือ การอธิบายข้อเท็จจริง ความจริงและขบวนการที่สำคัญด้วยการแสดงให้เห็นเป็นลำดับขั้น การสาธิตอาจทำได้โดยให้ครูเป็นผู้สาธิต นอกจากนี้ อาจใช้ภาพยนตร์ สไลด์ และฟิล์มสกริป แสดงการสาธิตในเนื้อหาที่ต้องการสาธิตได้

ขั้นที่ 5 การศึกษานอกสถานที่ (Field Trip) ขั้นนี้หมายถึง การพานักเรียนไปศึกษายังแหล่งหาความรู้นอกห้องเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้

หลายๆ ด้าน ได้แก่ การศึกษาหาความรู้จากสถานที่สำคัญ เช่น โบราณสถาน โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

ขั้นที่ 6 นิทรรศการ (Exhibition) คือ การจัดแสดงสิ่งต่างๆ รวมทั้ง การสาธิตและการฉายภาพยนตร์ประกอบเพื่อให้ประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนหลายๆ ด้าน ได้แก่ การจัดป้ายนิทรรศการการจัดแสดงผลงานนักเรียน

ขั้นที่ 7 ภาพยนตร์และโทรทัศน์ (Motion Picture and Television) ผู้เรียนได้เรียนด้วยการได้เห็น ได้ยินเสียงเหตุการณ์ และเรื่องราวต่างๆ ได้มองเห็นภาพ ในลักษณะการเคลื่อนไหวเหมือนจริงไปพร้อม ๆ กัน

ขั้นที่ 8 การบันทึกเสียง วิทยุและภาพนิ่ง (Recording Radio and Still Picture) การบันทึกเสียง ได้แก่ เทปบันทึกเสียง แผ่นเสียง วิทยุ ซึ่งต้องอาศัยเรื่องการขยายเสียง ส่วนภาพนิ่ง ได้แก่ รูปภาพทั้งชนิดโปร่งแสงที่ใช้กับเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ (Overhead Projector) สไลด์ (Slide) ภาพนิ่งจากคอมพิวเตอร์ และภาพบันทึกเสียงที่ใช้กับเครื่องฉายภาพทึบแสง (Opaque Projector)

ขั้นที่ 9 ทศสัญลักษณ์ (Visual Symbol) มีความเป็นนามธรรมมากขึ้น จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นพื้นฐาน ในการเลือกนำไปใช้ สื่อที่จัดอยู่ในประเภทนี้คือ แผนภูมิแผนสถิติ ภาพโฆษณา การ์ตูน แผนที่ และสัญลักษณ์ต่างๆ

ขั้นที่ 10 วจนสัญลักษณ์ (Verbal Symbol) เป็นประสบการณ์ขั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นนามธรรมที่สุด ไม่มีความคล้ายคลึงกันระหว่างวจนสัญลักษณ์กับของจริง ได้แก่ การใช้ตัวหนังสือแทนคำพูด

กล่าวโดยสรุป สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท การนำไปใช้ผู้สอนต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน รูปแบบการจัดการเรียนการสอน สถานที่ เวลา และการคุณค่าผลที่ได้รับหลังจากจัดการเรียนการสอน

2.4 คุณสมบัติของสื่อ (Characteristic of Media)

คุณสมบัติของสื่อมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างประสบการณ์ของผู้เรียน ให้มีระดับการสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งนักวิชาการได้อธิบายไว้ดังนี้

อิริคสัน (Erickson, 1959 ; อ้างถึงใน ฉลองชัย สุววัฒน์บุรณ์, 2529 : 41-44) ได้อธิบายให้เห็นคุณสมบัติของสื่อที่ก่อให้เกิดผลต่อการเรียนการสอน ดังนี้

1. คุณสมบัติของสื่อในด้านจับยึดประสบการณ์ มีลักษณะจับยึดประสบการณ์ต่างๆ เช่น วัตถุสิ่งของ เหตุการณ์ต่าง ๆ โดยบันทึกไว้ในสื่อแบบใดแบบหนึ่ง เช่น เทปบันทึก फिल्मถ่ายรูป

ฟิล์มถ่ายภาพยนตร์และวีดิทัศน์ มีประโยชน์สำหรับการนำมาใช้ใหม่ หรือปรับปรุงหรือการผลิตขึ้นใหม่ ได้ทุกโอกาส

2. คุณสมบัติในด้านการจัดการและปรับปรุงแต่งให้มีประโยชน์กว้างขวาง คุณสมบัติด้านนี้ คือสามารถเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงลักษณะของรูปแบบวัตถุ สิ่งของ บุคคล และเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้เข้าใจง่าย ประหยัดเวลา และใช้ได้ตรงกับวัตถุประสงค์การสอน โดยอาศัยเทคนิคต่าง ๆ ในการจัดทำ เช่น ใช้เทคนิคในการถ่ายภาพทำภาพยนตร์ช่วยให้เห็นภาพที่เป็นกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งตามปกติจะต้องใช้เวลานานอาจเป็นเวลา 1 วันหรือ 1 สัปดาห์ แต่สามารถใช้เทคนิคการถ่ายทำให้เห็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องได้ภายใน 5 นาที การทำของเล็กๆ หรือสิ่งที่ตามนุษย์ไม่สามารถมองเห็นได้ ขยายให้เห็นรายละเอียดชัดเจนด้วย การถ่ายกล้องจุลทรรศน์ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป คุณสมบัติของสื่อ คือ 1)สามารถจัดซื้อประสบการณ์กิจกรรมและการกระทำต่าง ๆ ไว้ได้อย่างคงทนถาวร ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ในอดีตหรือปัจจุบัน ทั้งในลักษณะของรูปภาพ เสียง และสัญลักษณ์ต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ได้ตามความต้องการ 2) สามารถจัดแจงจัดการและปรุงแต่งประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ใช้ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เพราะสื่อการสอนบางชนิด สามารถใช้เทคนิคพิเศษเพื่อเอาชนะข้อจำกัดในด้านขนาด ระยะทาง เวลา และความเป็นนามธรรมของประสบการณ์ตามธรรมชาติได้ และ3)สามารถแจกจ่ายและขยายของข่าวสารออกเป็นหลาย ๆ ฉบับเพื่อเผยแพร่สู่คนจำนวนมาก และสามารถใช้ซ้ำ ๆ ได้หลาย ๆ ครั้ง ทำให้สามารถแก้ปัญหาในด้านการเรียนการสอนต่าง ๆ ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

2.5 แนวคิดในการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ครูผู้สอนจะต้องทำการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมๆ กับการผลิตและการใช้สื่อการเรียนรู้ แนวคิดในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ดังนี้

รุ่ง แก้วแดง (อ้างถึงใน องอาจ วิภทธรสกุล. 2539) ได้ให้แนวคิดในการผลิตและพัฒนาสื่อ ดังนี้

1. การผลิตและพัฒนาสื่อ ควรดำเนินการอย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของมนุษย์ เพื่อช่วยให้มีการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้มากที่สุด
2. การจัดการศึกษา การเผยแพร่ความรู้ ควรจัดให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สามารถเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมมีเจตคติที่ผูกพันกับท้องถิ่น รัก ห่วงเห่น รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

3. การผลิตและพัฒนาสื่อ เพื่อสร้างคุณภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนอกโรงเรียน ควรจัดเป็นสื่อประสม เพื่อช่วยการเรียนรู้ อีกทั้งสามารถใช้สิ่งแวดล้อมคือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และชุมชน เป็นองค์ประกอบในการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย

กล่าวโดยสรุป คือแนวคิดในการพัฒนาสื่อ จะต้องออกแบบให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย เหมาะสมกับผู้เรียน ผลิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะนำไปใช้งานสามารถนำไปใช้ได้ง่าย วิธีการใช้ไม่ยุ่งยาก มีคู่มือประกอบการใช้งานการสื่อบางประเภทไม่จำเป็นต้องแสดงรายละเอียดมากนัก โดยคำนึงถึงความประหยัดทั้งงบประมาณและเวลาให้เหมาะสม

2.6 การผลิตและพัฒนาสื่อการสอน

สื่อการสอน มีความสำคัญและจำเป็นต่อระบบการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสื่อการสอนสามารถช่วยในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเร้าความสนใจของผู้เรียน ทำให้เข้าใจบทเรียนได้อย่างลึกซึ้ง ช่วยเพิ่มสมรรถภาพของการเรียนการสอนได้อย่างดียิ่ง ช่วยให้ผู้เรียน ได้รับความรู้และประสบการณ์ทำให้เกิดทักษะ ช่วยพัฒนาแนวความคิดและความสามารถของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่

กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน (2544) ได้สรุปขั้นตอนการผลิตสื่อไว้ ดังนี้

1. ก่อนจะดำเนินการผลิตสื่อการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องวางแผนสำรวจข้อมูลและสภาพปัญหา ทำการวิจัย เพื่อหาองค์ความรู้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียนและเงื่อนไขการเรียนรู้กลุ่มเป้าหมายโดยละเอียด

2. กำหนดขั้นตอนการผลิตสื่ออย่างชัดเจนและปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ อย่างครบถ้วน เมื่อทำการวิจัยแล้ว ลงมือผลิตสื่อโดยสังเคราะห์จิตวิทยาการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกโรงเรียน กำหนดรูปแบบสื่อ วิเคราะห์เนื้อหา ผลิตสื่อ จากนั้นนำสื่อไปทดลองใช้เพื่อทดสอบประสิทธิภาพ โดยทดสอบใช้กับรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่แล้วประเมินผลสื่อและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง หลังจากเสร็จขั้นตอนนี้แล้วนำสื่อที่นำมาพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง แล้วจึงนำไปใช้จริงต่อไป

3. สื่อที่ผลิตและเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายต้องมีการปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ เพื่อให้สื่อทันสมัยและใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเวลา

กล่าวโดยสรุป คือการผลิตและพัฒนาสื่อการสอนมีความสำคัญช่วยในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถเร้าความสนใจของผู้เรียน ทำให้เข้าใจบทเรียนได้อย่างลึกซึ้ง ช่วยเพิ่มสมรรถภาพของการเรียนการสอนได้อย่างดียิ่ง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียน ได้รับความรู้และประสบการณ์ทำให้เกิดทักษะช่วยพัฒนาแนวคิด

2.7 องค์ประกอบการจัดระบบสื่อการสอน

การจัดระบบสื่อการสอน มีลักษณะเช่นเดียวกับการจัดระบบการสอนหรือระบบงานต่าง ๆ กล่าวคือ มีการดำเนินตามขั้นตอน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2541 ; อ้างถึงใน งามอาจ วีรภัทรสกุล. 2539) หลักที่ถือเป็นองค์ประกอบของระบบมีอยู่ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การจัดเตรียมทรัพยากรและวางแผนการผลิต เป็นองค์ประกอบแรกของผู้จัดระบบสื่อการสอนต้องกระทำ ภารกิจที่ต้องทำในขั้นนี้มี 5 ประการคือ

1.1 สำรวจปัญหา เป็นขั้นตอนที่ต้องสำรวจว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในการสอนมีอะไรบ้างที่จะทำให้การสอนเป็นอุปสรรคไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อันจะทำให้มีความจำเป็นต้องมีสื่อการสอนเป็นเครื่องมือเพิ่มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังหมายถึงการสำรวจปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการที่จะให้ได้มาซึ่งสื่อที่ต้องการด้วย ด้วยเหตุนี้ในการจัดระบบ ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 จึงอาจรวมเป็นข้อเดียวกันได้

1.2 สำรวจความต้องการ เป็นขั้นที่ต้องสำรวจว่า มีความต้องการใช้สื่อการสอนมากน้อยเพียงใด ต้องการสื่อประเภทใด

1.3 สำรวจทรัพยากร เมื่อทราบว่ามีปัญหาในการสอนอย่างไร ต้องการใช้สื่อการสอนใด ต้องสำรวจดูว่าทรัพยากรที่ต้องใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน สิ่งที่ต้องสำรวจคือ

1) งบประมาณ ทางโรงเรียนมีงบประมาณให้หรือไม่ มีมากน้อยเพียงใด หากทางโรงเรียนไม่มี จะหาเงินจากแหล่งใด หรือ “ควักกระเป๋า” ตนเอง
2) วัสดุทดแทน การผลิตสื่อบางประเภท อาจผลิตขึ้นมาโดยไม่ต้องซื้อวัสดุราคาแพง หรืออาจใช้วัสดุในท้องถิ่น เช่น วัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้ โดยครูและนักเรียนอาจรวบรวม จัดหา

3) เครื่องมืออุปกรณ์ สื่อบางประเภทเป็นวัสดุที่ต้องใช้ควบคู่กับอุปกรณ์ เช่น สไลด์ ต้องมีเครื่องฉายสไลด์ ภาพยนตร์ ต้องมีเครื่องฉายภาพยนตร์ เป็นต้น ควรต้องสำรวจดูว่าเมื่อผลิตขึ้นมาแล้ว จะมีอุปกรณ์ให้ใช้หรือไม่

4) ความคิด การผลิตสื่อการสอนเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพียงความคิด หรือ “IDEA” ดี ๆ ก็สามารถผลิตสื่อการสอนได้หลายชนิดครูจึงควรศึกษาโดยการอ่านหรือพูดคุยกับผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ว่า สื่อที่จะผลิตขึ้นควรมีรูปแบบอย่างไร

5) สภาพแวดล้อม หมายถึง การสำรวจความพร้อมของห้องเรียนว่า เหมาะสมจะใช้สื่อการสอนหรือไม่ เช่น การควบคุมแสงสว่าง การมีไฟฟ้าหรือไม่ เป็นต้น

1.4 กำหนดวัตถุประสงค์ เมื่อสำรวจความต้องการ สำรวจปัญหาและทรัพยากรที่ใช้แล้ว ก็ต้องกำหนดวัตถุประสงค์การผลิตสื่อการสอนที่จะประกันว่าสื่อการสอนนั้นจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงหรือไม่

1.5 วางแผนการผลิต ขั้นตอนนี้ต้องกำหนดแผนการล่วงหน้าเพื่อให้ได้มาซึ่งสื่อการสอนที่ต้องการ ต้องทำอะไรตามลำดับก่อนหลัง

2. เป็นการผลิตสื่อตามขั้นตอนที่วางแผนไว้แล้วโดยมีรายละเอียดของการผลิตแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อการสอน เช่น สื่อบางประเภทต้องใช้งานฝีมือ บางประเภทต้องใช้ช่างศิลป์เขียนภาพหรือวาดภาพประกอบ บางประเภทต้องใช้ช่างภาพไปถ่าย เป็นต้น

3. การใช้สื่อการสอนที่ผลิตขึ้น จัดไว้เป็นขั้นตอนผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการผลิตสื่อการสอน สื่อที่ผลิตขึ้นได้อาจจัดอยู่ในประเภทสื่อเดี่ยว หรือสื่อประสม แล้วแต่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

4. การประเมินผลย้อนกลับเพื่อปรับปรุง เป็นขั้นตอนสอบผลิตภัณฑ์ว่ามีคุณภาพหรือมีประสิทธิภาพหรือไม่ การประเมินผลสื่อการสอนต้องทำทั้งในแง่คุณภาพการผลิต และในแง่ที่สื่อจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสื่อให้สูงขึ้น

กล่าวโดยสรุป คือ องค์ประกอบการจัดระบบสื่อการสอน เป็นการจัดเตรียมทรัพยากร และวางแผนการผลิต การดำเนินการผลิตสื่อการสอน การใช้สื่อการสอนที่ผลิตขึ้น และการประเมินผลย้อนกลับเพื่อปรับปรุง

2.8 วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการเรียนการสอนโดยทั่วไปนั้น มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 4 ประการ คือ (เชิขรศรี วิวิธศิริ. 2535 : 67)

1. ใช้เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน หรือสร้างบรรยากาศในการเรียน
2. ใช้เพื่ออธิบายหรือให้ความกระจ่างในบทเรียนนั้นๆ
3. ใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
4. ใช้สรุปหรือทบทวนเนื้อหาในบทเรียน

นอกจากนี้ ในการใช้สื่อการสอนอาจเลือกใช้ประกอบการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะ ดังนี้

1. การสร้างความตระหนัก เป็นการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนใหม่ ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น สามารถสร้างความตระหนักถึงปัญหาหรือกรณีสถานการณ์ ซึ่งครูนำเสนอได้อย่างเด่นชัดทำให้ผู้เรียนได้ฟังเรื่อง ได้พบเห็นและได้ร่วมรับผลกระทบโดยตรง ทำให้เกิดความคิดเพื่อการแสวงหาคำตอบในการแก้ปัญหาในขั้นต่อไป

2. การวิเคราะห์ เป็นการใช้สื่อการสอนเพื่อสร้างความเข้าใจในความคิดรวบยอด ความจริงการฝึกคิดและการสังเกต หรือต้องการแสดงให้เห็นประเด็นสำคัญของเรื่อง หรือในการ

อธิบายถึงหลักการเหตุผล การเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่าง การจัดเข้าพวก การคิดสัมพันธ์ บอกความเกี่ยวข้องของสิ่งต่างๆ การลำดับสภาพก่อนหลัง การแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มใหญ่ การหาเหตุและผล การทดลองปฏิบัติจนเกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถสรุปเป็นกฎเกณฑ์ได้

กล่าวโดยสรุป คือ การใช้สื่อการเรียนการสอนมีวัตถุประสงค์ใช้เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน หรือสร้างบรรยากาศในการเรียน อธิบายหรือให้ความกระจ่างในบทเรียนนั้นๆ เพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นสรุปหรือทบทวนเนื้อหาในบทเรียน

2.9 การนำสื่อการสอนไปใช้

การนำสื่อการสอนไปใช้นั้น ย่อมจะมีเทคนิคที่แตกต่างกันไปตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ลักษณะและคุณสมบัติของสื่อแต่ละประเภท กลุ่มผู้เรียน ผู้สอน สถานที่ ความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือประกอบตลอดจนสภาพแวดล้อมต่างๆ เป็นต้น ผู้เขียน ได้รวบรวมหลักการนำสื่อการสอนไปใช้ ดังนี้

จำเนียร ศิลปะวานิช (2538 : 158-159) ได้อธิบายการนำหลักการในการเลือกใช้สื่อการสอน และการเตรียมสื่อการสอนมีดังนี้

1. เลือกอุปกรณ์การสอนมาใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียนและชั้นของการสอน

- 1.1 เตรียมอุปกรณ์การสอนให้พร้อม และเป็นไปตามลำดับขั้นของการใช้ได้อย่างถูกต้อง
- 1.2 ใช้อุปกรณ์การสอนอย่างคุ้มค่า คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นสำคัญ
- 1.3 มีวิธีการใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับอุปกรณ์แต่ละชนิดและเหมาะสมกับระดับวัย และระดับสติปัญญาของผู้เรียน
- 1.4 จัดหาอุปกรณ์ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้มากที่สุด
- 1.5 จัดหาอุปกรณ์ที่ทำให้ผู้เรียนได้ศึกษา และได้รับความรู้ จากอุปกรณ์นั้น ๆ ด้วยตนเอง

2. ขั้นตอนในการใช้สื่อการสอนการจัดเตรียมความพร้อมทั้งด้านตัวครู ผู้เรียน และวัสดุอุปกรณ์สื่อการสอนที่จะใช้ ดังนี้

2.1 ตั้งวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อการสอนเป็นเชิงพฤติกรรมให้ชัดเจนว่า ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด หรือหลักการในเรื่องใด แต่ไหนอย่างไร ต้องตั้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ถูกต้องตามประเด็นสำคัญของเรื่องที่จะสอน

2.2 เลือกกิจกรรมการใช้สื่อการสอน เพื่อสร้างความคิดรวบยอดอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้

2.3 รวบรวมวัสดุอุปกรณ์สื่อการสอนให้พร้อม ทดลองใช้ และตรวจสอบให้อยู่ในสภาพที่คีย์อยู่เสมอ มีการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

2.4 เตรียมคำอธิบายและคำถาม เพื่อประกอบในการใช้สื่อการสอนเพื่อเน้นให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น กำหนดเวลาและขั้นตอนในการใช้สื่อให้ชัดเจน

3. ข้อควรคำนึงในการใช้สื่อการสอน ประกอบด้วย

3.1 ต้องบอกให้ผู้เรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้วัตถุประสงค์การใช้สื่อ และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมว่าจะใช้สื่อการสอนในเรื่องใดขั้นตอนการใช้สื่อมีอย่างไร ผู้เรียนจะร่วมกิจกรรมการใช้สื่อการสอนโดยวิธีใด ผู้สอนต้องสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน

3.2 ในการใช้สื่อการสอนต้องมีความคล่องแคล่ว สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนตื่นเต้น สนุกสนาน ต้องใช้เทคนิคการสอนที่เร้าใจมาประกอบ ต้องสังเกตว่าผู้เรียนเกิดความสงสัยในข้อใด หรือมีความสนใจมากน้อยเพียงใด

3.3 สื่อการสอนต้องมีขนาดที่เหมาะสม มองเห็นได้ชัดเจน การใช้เสียงในการอธิบาย และการใช้คำถามหรือตอบคำถาม ต้องให้มีเสียงดังฟังชัด ได้ยินทั่วกันทั้งห้อง

3.4 การใช้สื่อการสอน ต้องให้เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสมเพื่อมิให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจสับสน ได้รับความรู้ความเข้าใจเป็นลำดับต่อเนื่อง ถูกต้องตามประเด็น

3.5 ครูและผู้เรียนช่วยกันสรุปความคิดรวบยอด เพื่อแสดงให้เห็นว่าเกิดความเข้าใจในบทเรียนมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจอธิบายชี้แจงแสดงเหตุผลเพิ่มเติมได้

4. ลักษณะของสื่อการสอนที่ดี จะเห็นได้ว่าสื่อการสอนที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

4.1 สอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

4.2 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

4.3 เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน

4.4 ใช้ง่าย สะดวก และปลอดภัย

4.5 ไม่สิ้นเปลือง ประหยัด และคุ้มค่า

5. ประโยชน์ของสื่อการสอน สื่อการสอนมีประโยชน์ดังนี้

5.1 ทำให้นักเรียนสนใจ และมีความอยากรู้อยากเห็น

5.2 ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น และจำบทเรียนได้ดี

5.3 ช่นเวลาและระยะทางกับสถานที่ได้

5.4 ย่อขนาดสิ่งของที่ไม่สามารถจะนำเข้ามาในห้องเรียนได้

5.5 ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์

6. ประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียน การใช้อุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสม และใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ดังนี้

6.1 ใช้อุปกรณ์การสอนกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียน ซึ่งเป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้รับความรู้และเกิดประสบการณ์

6.2 การใช้อุปกรณ์การสอนนั้นๆ ให้โอกาสแก่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน อันเป็นวิถีทางการเรียนรู้อย่างแท้จริง

6.3 สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด และความเข้าใจที่ถูกต้องและรวดเร็ว

6.4 การใช้อุปกรณ์การสอน สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการจดจำเรื่องราวและสิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้องแม่นยำและนาน

6.5 ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากอุปกรณ์การเรียน

6.6 การใช้อุปกรณ์การสอน มีส่วนเพิ่มพูนประสบการณ์เดิมของผู้เรียน และเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่พึงปรารถนา

7. คุณค่าของสื่อการสอน คุณค่าของสื่อการสอนอาจพิจารณาได้ 3 ด้าน คือ คุณค่าด้านวิชาการ คุณค่าทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ และคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจการศึกษา ดังนี้

7.1 ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และเรียนรู้ได้ดีกว่าที่ไม่ใช้สื่อ

7.2 ช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของสิ่งต่างๆ ได้กว้างขวางและเป็นแนวทางให้เข้าใจสิ่งอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้นและยังช่วยส่งเสริมด้านความคิดและการแก้ปัญหาอีกด้วย

7.3 ผลจากการวิจัยสรุปได้ว่า สื่อการสอนให้ประสบการณ์ที่เป็นจริงแก่ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนจดจำเรื่องราวต่างๆ ได้มากและจำได้นาน

7.4 สื่อการสอนบางชนิด เช่น ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง จะช่วยเร่งทักษะในการเรียนรู้

7.5 สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และต้องการเรียนในสิ่งต่างๆ มากขึ้น เช่น การอ่าน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จิตนาการ การแก้ปัญหาและความซาบซึ้งในคุณค่า

7.6 ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดเป็นแนวเดียวกัน ทั้งมีเจตคติของผู้เรียน

7.7 สื่อการสอนเร้าให้ผู้เรียนเกิดความพอใจและช่วยผู้กระทำกิจกรรมด้วยตนเอง

7.8 ช่วยให้นักเรียนที่เรียนช้าเรียนรู้ได้เร็วขึ้น นักเรียนที่ฉลาดก็จะเรียนรู้ได้มากขึ้น

7.9 ช่วยจัดความสิ้นเปลือง และช่วยให้ครูที่สอนคืออยู่แล้วสอนได้ดียิ่งขึ้น

7.10 ช่วยประหยัดค่าพูด ประหยัดเวลาของครูและนักเรียน มีเวลาเหลือสำหรับบท

ต่อไป

7.11 ช่วยขจัดปัญหาเรื่องสถานที่ เวลา และระยะทาง เช่น สามารถนำสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตมาศึกษาได้ สามารถนำสิ่งที่อยู่ไกลตัวมาศึกษาได้ สามารถทำให้สิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วหรือช้าเกินไปให้ช้าลงจนสามารถศึกษาได้ และสามารถนำสิ่งที่เล็กหรือใหญ่ มาศึกษาได้ เป็นต้น

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553 : 10) กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีรูปแบบและแนวทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ จากแหล่งความรู้ไปสู่ผู้เรียนที่หลากหลาย เพื่อให้ เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาก่อนที่จะมีการผลิตสื่อ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน เน้นการใช้สื่อที่หลากหลายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี ตลอดจนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ โดยผู้เรียนและครู สามารถพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง มีการเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือนำสื่อต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัว และข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในการเรียนรู้ เป็นการช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็น ไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ เข้าใจง่าย เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนรู้ หมายถึง สื่อกลางของการเรียนรู้หรือช่องทางในการถ่ายทอด องค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ จากแหล่งความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ เน้นการใช้สื่อที่หลากหลายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี ตลอดจนการใช้แหล่งเรียนรู้ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ โดยผู้เรียน และครูสามารถพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัว และข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียนรู้ เป็นการช่วย ส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็น ไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ เข้าใจง่าย เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการ แสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

3. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ประคินันท์ อุปรมัย (2540 : 121) กล่าวว่า วิชาวิธีการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการที่ทำให้ความรู้มีการเปลี่ยนแปลงของบุคคลอันมีผลเนื่องมาจากการ ได้รับประสบการณ์ โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเหตุทำให้บุคคลเผชิญสถานการณ์เดิมแตกต่างไปจากเดิม ประสบการณ์ที่ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหมายถึงทั้งประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม

ฮิลการ์ด และ เบาเวอร์ (Hilgard & Bower. 1981) กล่าวว่า วิธีการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึก ทั้งนี้ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองตามสัญชาตญาณ ฤทธิ์ของยา หรือสารเคมี หรือ ปฏิกริยาสะท้อนตามธรรมชาติของมนุษย์

คิมเบิล (Kimble. 1964 : 19) กล่าวว่า iva การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงก่อนข้าง
ถาวรในพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากการฝึกที่ได้รับการเสริมแรง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการจัดทำโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบ
การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำรูปแบบการเรียนรู้ของครูต้นแบบ มาวิจัย และพัฒนา
เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความชัดเจนเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยได้
คัดเลือกรูปแบบการเรียนรู้ จำนวน 9 รูปแบบ ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรา 22 แห่ง
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมี
ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการ
ศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาจากธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 (2)
และ (3) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ให้เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การฝึกทักษะการแสวงหา
ความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การฝึกปฏิบัติจริง และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อ
การป้องกันและแก้ปัญหา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้สนับสนุนให้ครูต้นแบบวิจัย
และพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา ผลการ
ดำเนินงานวิจัยและพัฒนาดังกล่าวพบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้ทั้ง 9 แนวทางสามารถใช้
ได้ผลดี ผลการเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้น

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 9 แนวทางนี้ มิใช่เป็นแนวทางที่
ตายตัว ผู้สอนสามารถปรับประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของตน ขั้นตอนการจัดการ
เรียนรู้รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้นี้เป็นเพียงตัวอย่างให้ผู้สอนพิจารณาเพื่อพัฒนาตามความถนัดและ
ความสนใจ แต่ละแนวทางการจัดการเรียนรู้สามารถผสมผสานให้สอดคล้องกับบริบทของสาระ
การเรียนรู้หรือสถานการณ์ในชั้นเรียนได้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 9
ดังกล่าวข้างต้น ประกอบด้วย

1. การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ มีความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับ
ผู้เรียนเพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริง การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับ
บุคคล สถานที่ ธรรมชาติ หน่วยงาน องค์กร สถานประกอบการ ชุมชน และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่ง
ผู้เรียน ผู้สอนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือเรื่องที่สนใจได้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นธรรมชาติและ
และที่มนุษย์สร้างขึ้น ชุมชนและธรรมชาติเป็นชุมชนทรัพยากรมหาศาลที่เราสามารถค้นพบความรู้ได้ไม่
จบ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้จาก
แหล่งเรียนรู้ มีดังนี้

- 1.1 ผู้เรียน ได้ปฏิบัติจริง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
  - 1.2 ผู้เรียน ได้ฝึกทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการต่างๆ
  - 1.3 ผู้เรียน ได้ฝึกทักษะการสังเกตการณ์เก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลการตีความ และการสรุปความ คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
  - 1.4 ผู้เรียน ได้ประเมินผลการทำงานด้วยตนเอง
  - 1.5 ผู้เรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ได้
  - 1.6 ผู้สอน เป็นที่ปรึกษา ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุน
2. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการพหุปัญญา เป็นการพัฒนาระบวนการเรียนการสอน ในลักษณะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้และความสามารถทางการเรียนรู้ที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนตามทฤษฎีพหุปัญญาของ โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ซึ่งจำแนกไว้ 8 ด้าน ได้แก่ ด้านวาจา / ภาษา / ด้านดนตรี / จังหวะ ด้านตรรกะ / คณิตศาสตร์ ด้านทัศนสัมพันธ์ / มิตสัมพันธ์ ด้านร่างกาย / การเคลื่อนไหว ด้านธรรมชาติ ด้านการรู้จักตนเอง และด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแก้ปัญหา รวมถึงการสร้างผลงานและเกิดผลดีของการเรียนรู้อย่างมีความสุขและยั่งยืน
3. การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และที่เน้นการปฏิบัติ มีลักษณะเด่นดังนี้
    - 3.1 ผู้เรียน ได้มี โอกาสรับประสบการณ์ แล้วได้รับการกระตุ้นให้สะท้อนสิ่งต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์ออกมาเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เจตคติใหม่ ๆ หรือวิธีการใหม่ ๆ
    - 3.2 ใช้ทรัพยากรทั้ง 4 ด้าน คือ เวลา สถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสื่อการสอนเป็นตัวเชื่อมโยงให้ผู้เรียนก้าวสู่การเรียนรู้โลกรอบตัว
    - 3.3 ผู้เรียน ได้ประยุกต์ใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถและทักษะต่างๆ ในเวลาเดียวกัน จนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
    - 3.4 ผู้เรียน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน
4. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้หรือการค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้หรือสงสัยด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เลือกศึกษาตามความสนใจของตนเองหรือของกลุ่มเป็นการตัดสินใจร่วมกัน จนได้ชิ้นงานที่สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ได้ในชีวิตจริง การเรียนรู้แบบ โครงงาน เป็นการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคหลากหลายรูปแบบนำมาผสมผสานกัน ได้แก่ กระบวนการกลุ่ม การฝึกคิด การแก้ปัญหา การเน้นกระบวนการสอนแบบปริศนาความคิด และการสอนแบบร่วมกันคิด ทั้งนี้ มุ่งหวังให้ผู้เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งจากความสนใจอยากรู้หรืออยากเรียนของผู้เรียนเอง โดยใช้กระบวนการและวิธีการทาง

วิทยาศาสตร์ ผู้เรียนจะเป็น ผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง เป็นการ เรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับแหล่งเรียนรู้เบื้องต้น ผู้เรียนสามารถสรุป ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งความรู้ที่ผู้เรียนได้มาไม่จำเป็นต้องตรงกับตำรา แต่ผู้สอนจะสนับสนุนให้ ผู้เรียน ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จากแหล่งเรียนรู้ และปรับปรุงความรู้ที่ได้ให้สมบูรณ์

5. การเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีลักษณะเด่น ดังนี้

- 5.1 ผู้เรียนมีความคิดที่อิสระ
- 5.2 ไม่มีรูปแบบตายตัว
- 5.3 ใช้ได้ทุกโอกาสทุกเวลา
- 5.4 ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริง
- 5.5 มีการบูรณาการ ในตัวเอง
- 5.6 มีความยืดหยุ่นคล่องตัวสูง
- 5.7 เปิดทางเลือกให้ผู้เรียนหาคำตอบที่หลากหลาย
- 5.8 ชื่อรูปแบบมีนัยเชิงบวก ทำท่าย กระตือรือร้น
- 5.9 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในการคิดที่สันติสุข
- 5.10 ผู้เรียนสร้างชิ้นงานผลงานสิ่งประดิษฐ์แปลกใหม่ที่เป็นรูปธรรม
- 5.11 เชื่อมโยงความคิดที่เป็นระบบอย่างมีขั้นตอนจากง่ายไปยากและ

ใกล้ตัวไปไกลตัว

5.12 นำไปจัดการเรียนรู้ได้กับทุกกลุ่มสาระและสามารถเชื่อมโยงได้กับรูปแบบการ เรียนรู้อื่น ๆ

6. การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ มีลักษณะเด่น คือ การให้ความสำคัญของ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและความสำคัญของความรู้ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดง ความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสังเกตสิ่งที่ตนอยากเรียนรู้ แล้วค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่ม เชื่อมโยงกับความรู้เดิม ประสบการณ์เดิม ผสมกับความรู้ใหม่ จนสร้างสรรค์เกิดเป็นองค์ความรู้ ใหม่ กล่าวโดยสรุปเป็นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง จนค้นพบ ความรู้และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้วิเคราะห์ต่อจนรู้จริง รู้ลึกซึ่งว่าสิ่งนั้นคืออะไรมีความสำคัญมาก น้อยเพียงไร การเรียนรู้แบบนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด พร้อมทั้งฝึกทักษะ ทางสังคมที่ดี ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

7. การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีลักษณะเด่น คือ เป็นกระบวนการจัดการ เรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือ สถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และมีความสำคัญต่อผู้เรียน ตัวปัญหาจะเป็นตัวตั้งต้นของ

กระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลและการสืบค้นหาข้อมูลเพื่อเข้าใจกลไกของตัวปัญหาของตัวปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหา การเรียนรู้แบบนี้ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหาอย่างมีความหมายต่อผู้เรียน

8. การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา มีลักษณะเด่น คือ ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม มีชิ้นงานที่เป็นรูปธรรม ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อน ได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา และตระหนักรู้ในปัญหาที่อาจเกิดขึ้น สามารถใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหาที่พบ การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหามีความสำคัญต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก เพราะเป็นการเรียนรู้จากปัญหาของชีวิตและมีความหมายต่อผู้เรียน ผู้เรียนได้ฝึกคิดด้วยตนเอง จากสถานการณ์หรือปัญหาที่น่าสนใจท้าทายให้คิดกระบวนการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยผ่านการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนรู้ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น บทบาทสมมติ โครงงานการสืบสวน สอบสวน การศึกษานอกสถานที่ การเรียนรู้รูปแบบนี้จะกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ให้ตั้งใจเรียนมากขึ้น พร้อมกับการเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ สร้างนิสัยใฝ่รู้รักการค้นคว้าหาความรู้และฝึกนิสัยให้เป็นคนมีเหตุผล และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

9. การจัดการเรียนรู้แบบพัฒนากระบวนการคิดด้วยการใช้คำถามหมวกความคิด 6 ใบ มีลักษณะเด่น คือ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถด้านทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ จุดเน้นคือการกระตุ้นผู้เรียนให้สามารถคิดและตั้งคำถามกระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ และคิดหาคำตอบที่ถูกต้อง คำถามมีส่วนสำคัญที่จะจุดประกายให้ผู้เรียนถูกคิด เกิดข้อสงสัย ใฝ่รู้เพื่อแสวงหาคำตอบ และความรู้ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การใช้คำถามจึงเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเป็น คิดได้ การใช้คำถามเพื่อให้เกิดกระบวนการคิดมีหลากหลาย ในที่นี้จะนำเสนอการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบพัฒนากระบวนการคิดด้วยการใช้คำถามหมวกความคิด 6 ใบ (Six Thinking Hats) (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. 2542 : 18)

ลักษณะเด่นของการใช้คำถามหมวกความคิด 6 ใบ คือ การใช้ “สีหมวก” ได้แก่ หมวกสีขาว หมวกสีแดง หมวกสีเหลือง หมวกสีดำ หมวกสีเขียว และหมวกสีฟ้า เป็นกรอบแนวทางในการตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบ ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบจากเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างรอบด้าน และได้แสดงบทบาทการคิดในแง่มุมมองสีของหมวก สีของหมวกแต่ละใบจะมีความหมายที่บอกให้ทราบว่าผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนคิด ไปทางใด ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มพูนทักษะการคิดของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบโรงเรียนและสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 24) โดยมีวิธีการเรียนรู้ ดังนี้

3.1.1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเองตามรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากภูมิปัญญา ผู้รู้ และสื่อต่าง ๆ

3.1.2 การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกัน โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน

3.1.3 การเรียนรู้แบบทางไกล เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนและครูจะสื่อสารกันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ หรือถ้ามีความจำเป็นอาจพบกันเป็นครั้งคราว

3.1.4 การเรียนรู้แบบชั้นเรียน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดรายวิชา เวลาเรียนและสถานที่ที่ชัดเจน ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้นี้เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่มีเวลามาเข้าชั้นเรียน

3.1.5 การเรียนรู้ตามอัธยาศัย เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการและความสนใจ จากสื่อเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือจากการฝึกปฏิบัติตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วนำความรู้และประสบการณ์มาเทียบโอนเข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3.1.6 การเรียนรู้จากการทำโครงการ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดเรื่องโดยสมัครใจตามความสนใจ ความต้องการ หรือสภาพปัญหาที่จะนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า ทดลองลงมือปฏิบัติจริงและมีการสรุปผลการดำเนินงาน โครงการ โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และกระตุ้นเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้

3.1.7 การเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ สถานศึกษาสามารถออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความต้องการของผู้เรียนวิธีการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาและผู้เรียนร่วมกันกำหนดวิธีเรียน โดยเลือกเรียนวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีก็ได้ ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหา และสอดคล้องกับวิถีชีวิต และการทำงานของผู้เรียน โดยขณะเดียวกันสถานศึกษาสามารถจัดให้มีการสอนเสริมได้ทุกวิธีเรียน เพื่อเติมเต็มความรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้

สรุปได้ว่า วิธีการจัดการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษา
นอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่สถานศึกษาและผู้เรียนจะร่วมกันกำหนด
ว่าในแต่ละรายวิชาจะเรียนรู้แบบใด ซึ่งขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหาสาระของแต่ละรายวิชา
นั้น ๆ โดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของผู้เรียน และขึ้นอยู่กับความพร้อมของ
สถานศึกษาในการจัดสอนเสริมเพื่อเติมเต็มความรู้ให้กับผู้เรียน ได้เรียนรู้ให้บรรลุมาตรฐานการ
เรียนรู้ที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นสถานศึกษาสามารถออกแบบการเรียนรู้แบบอื่น ๆ ได้ตามความ
ต้องการของผู้เรียนและความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

4. ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ
คือ การเฝ้าเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน
ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตาม
มาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็น
เป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับ
สถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ

4.1 ความหมาย

การวัดผลและประเมินผล เป็นการรวมกันระหว่างคำ 2 คำ คือ การวัดหรือ การ
วัดผล (Measurement) และคำว่า การประเมิน หรือประเมินผล (Evaluation) เป็นคำที่มีความหมายที่
แตกต่างกัน แต่มักจะใช้ควบคู่กันเสมอ คือ การวัดและประเมินผล หรือการวัดผลและประเมินผล
เพื่อให้ครอบคลุมความหมายได้ครบถ้วน ความหมายของคำว่า การวัดผลและประเมินผล ได้มีผู้ให้
ความหมายทั้งสองคำไว้ ดังนี้

ทิวัดถ์ มณี โชติ (2549 : 2) ให้ความหมายการวัดผลหมายถึง กระบวนการกำหนด
ตัวเลขหรือสัญลักษณ์แทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด
โดยสิ่งที่ต้องการวัดนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง
ร่วมกัน เช่น การวัดผลการเรียนรู้ สิ่งที่วัดคือ ผลที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน

วรรณดี แสงประทีปทอง (2556 : 5) ให้ความหมายการวัดหมายถึงการกำหนดค่าเป็น
ตัวเลขให้กับสิ่งที่ต้องการวัด โดยใช้กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น เช่น การวัดความสูง น้ำหนัก ความรู้
ความสนใจ ระยะทาง เวลา อุณหภูมิ องค์ประกอบของการวัด ประกอบด้วย 1) สิ่งที่วัดและ 2)
กฎเกณฑ์การวัด สิ่งที่วัด หมายถึง คุณลักษณะ (Characteristics) หรือคุณสมบัติ (Properties) ของสิ่ง
ที่ต้องการวัด เราจะไม่วัดคนแต่จะวัดความรู้ ความสามารถ หรือความสนใจของคน ในทำนอง
เดียวกันเราจะไม่วัดอากาศแต่จะวัดอุณหภูมิของอากาศ สำหรับกฎเกณฑ์การวัดเป็นสิ่งที่ผู้วัดกำหนด

ขึ้น เช่น การวัดความรู้ ผู้ถูกวัดจะได้ความรู้ 1 คะแนน ถ้าตอบข้อสอบถูก 1 ข้อ เป็นต้น โดยในการวัดจะมีการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้วัดตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด

ไวร์สม่า และเจอร์ส (Wiersma and Jurs : 1990 ;อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2546 : 1) ให้นิยามว่า การวัด หมายถึงการกำหนดค่าเป็นตัวเลขให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยใช้กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ค่าที่เป็นตัวเลขนั้นมีความหมายในเชิงปริมาณ เพื่อแทนคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด ผลจากการวัดได้เป็น ค่าสังเกต (Observed Value) หรือค่าการวัด (Measure)

กล่าวโดยสรุป การวัดเป็นการกำหนดค่าเป็นตัวเลขให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งที่ต้องการวัด โดยใช้กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ค่าที่เป็นตัวเลขนั้นมีความหมายในเชิงปริมาณเพื่อแทนคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540 : 113-114) สรุปเรื่องการประเมินว่า การประเมินค่าสิ่งใดก็ตามจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบ (Performance) ที่ได้จากการวัดกับการตัดสินคุณค่าของส่วนประกอบนั้น โดยการเปรียบเทียบส่วนที่ได้จากการวัดกับเกณฑ์การประเมิน องค์ประกอบของการประเมินค่า เขียนแสดงในรูปสมการได้ดังนี้

การประเมินค่า (Evaluation) = การวัด (Measurement) + การตัดสินใจ (Judgment)

ศิริชัย กาญจนวาที (2545 : 21-22) ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นกระบวนการศึกษาสิ่งต่างๆ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย (Research Oriented) เป็นการตรวจสอบการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ช่วยเสนอสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและเป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน

อัลคิน (Alkin. 1969 : 107) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการรวบรวมคัดเลือกข้อมูลสารสนเทศที่เหมาะสมมาวิเคราะห์แล้วจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจไว้พิจารณาตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

ครอนบาค (Cronbach. 1970 : 672) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการที่มีระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของโครงการ

สตัฟเฟิลบีม และคนอื่นๆ (Stufflebeam and Others. 1971 : 205) กล่าวว่า การประเมินเป็นการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการเลือกตัดสินใจ

กล่าวโดยสรุป การประเมิน หมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจของผู้ประเมิน เพื่อจะตีค่าตีราคา หรือให้คุณค่าแก่คุณลักษณะของคน สัตว์ สิ่งของ และสิ่งที่เป็นนามธรรม โดยข้อมูลที่ได้จากการวัดผล เป็นส่วน ประกอบในการตัดสินใจ เปรียบเทียบกับเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์และอาศัยการตัดสินใจที่มีคุณธรรม

4.2 ประเภทของการประเมินผล

การประเมินผลสามารถจำแนกได้หลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะยึดอะไรเป็นหลักในการแบ่งประเภท การประเมินผลสามารถจำแนกได้ ดังนี้

4.2.1 จำแนกตามระบบการวัด แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

4.2.1.1 การประเมินแบบอิงตน (Self Referenced Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อที่จะดูว่าตนเองมีความก้าวหน้าหรือไม่อย่างไร เช่น การสอบก่อนเรียน-สอบหลังเรียน

4.2.1.2 การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Evaluation) เป็นการประเมินผลโดยเอาคะแนนที่ได้จากการสอบไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วพิจารณาตัดสินไปตามนั้น

4.2.1.3 การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Evaluation) เป็นการประเมินผลโดยเอาคะแนนที่ได้จากการสอบไปเปรียบเทียบกับความสามารถของกลุ่ม

4.2.2 จำแนกตามจุดประสงค์ของการประเมิน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

4.2.2.1 การประเมินผลก่อนเรียน (Pre-assessment Or Pre-Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาข้อบกพร่องของความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะว่าทุกคน มีความแตกต่างระหว่างบุคคล การประเมินผลก่อนเรียนนี้มีประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน หรือจัดสถานการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละบุคคล

4.2.2.2 การประเมินผลระหว่างเรียน (formative evaluation) การประเมินผลวิธีนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุง หรือแก้ไขการเรียนการสอนระหว่างเรียนเพื่อให้นักเรียนบรรลุหน่วยการเรียนรู้ใด ๆ หรือจุดประสงค์ของเรื่องนั้น ๆ ทั้งนี้อาจจะทำโดยการสอนซ่อมเสริม

4.2.2.3 การประเมินผลหลังสิ้นสุดการเรียนหรือการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลภายหลังที่ครูได้สอนจบกระบวนการเรียนการสอนทั้งวิชาแล้ว หรือที่เรียกว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินผลการเรียน

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะตรวจสอบคุณภาพการเรียน การสอนว่านักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ ถ้าหากพบว่านักเรียนมีข้อบกพร่องก็จะพิจารณาว่าบกพร่องในเรื่องใด เพื่อที่จะปรับปรุงแก้ไขได้อย่างถูกต้อง

4.3 คุณลักษณะของการวัดผลการศึกษา

คุณลักษณะที่สำคัญของการวัดผลการศึกษาที่ครูจะต้องเข้าใจ และพึงระลึกอยู่เสมอ มีดังนี้ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. 2522 : 24-26)

4.3.1 การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดทางอ้อม การวัดผลการศึกษาหรือจิตวิทยานั้น เราไม่สามารถวัดได้โดยตรงเหมือนกับการวัดทางกายภาพ เช่น เราจะวัดความเข้าใจแต่ความเข้าใจไม่ใช่สสาร ดังนั้นเราจึงไม่สามารถวัดได้โดยตรง เราจำเป็นต้องตีความหมายหรือ แปลความหมายของความเข้าใจออกมาเป็นสิ่งที่วัดให้ได้เสียก่อนแล้วจึงแปลผลออกมา เช่น ใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจจากนั้นจึงนำผล (คะแนน) ที่ได้มาแปลความหมายอีกทีหนึ่งว่าเขามีความสามารถมากน้อยเพียงใด ซึ่งไม่แน่ใจว่าเป็นการแปลความหมายที่ถูกต้องแน่นอน

4.3.2 การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์ ในแต่ละวิชาที่มีการเรียนการสอนนั้นมีปัญหามากมายที่จะถามนักเรียน แต่เป็นสิ่งที่เหลือวิสัยที่ครูจะถามทุกคำถามเพื่อให้ครอบคลุมในเนื้อหาวิชานั้นๆ ได้ ดังนั้น ครูจึงเลือกคำถามเป็นบางส่วนเท่านั้นที่คิดว่าวัดความรู้ครอบคลุมในเนื้อหาวิชา เช่น วิชาภาษาไทยบทหนึ่งอาจมีคำศัพท์ 1,000 คำ แต่ครูไม่สามารถนำมามาถามนักเรียนได้ทั้งหมด ครูจึงนำคำศัพท์บางคำมาถามนักเรียน โดยมีความเชื่อมั่นว่าสิ่งที่นำมาถามนั้นเป็นตัวแทนของปัญหาหรือพฤติกรรมทั้งหมดได้

4.3.3 การวัดผลการศึกษาเป็นสิ่งสัมพัทธ์ (Relation) การวัดผลการศึกษานั้นข้อมูลหรือ คะแนนเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่มีความหมายใด ๆ มากนัก เช่น สมบัติสอบวิชา ท 101 ได้ 20 คะแนน ไม่สามารถบอกได้ว่าได้คะแนนมาก-น้อย เก่ง-อ่อน เพียงใด แต่ถ้าหากจะให้คะแนนนี้มีความหมายต้องนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลอย่างอื่น ซึ่งโดยทั่วไปนิยมนำไปเปรียบเทียบกับ 3 แบบ คือ

- 1) นำคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบกับคะแนนเต็ม เรียกว่า ระบบเปอร์เซ็นต์ เช่น สมบัติสอบได้ 20 คะแนน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนนหรือได้ร้อยละ 40 แสดงว่าทำคะแนนได้ค่อนข้างน้อย

- 2) นำคะแนนที่ได้เปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเรียกว่า ระบบอิงกลุ่ม เช่น สมบัติสอบได้ 20 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 13 คะแนน แสดงว่าสมบัติทำคะแนนได้ค่อนข้างสูงกว่าความสามารถของกลุ่ม

- 3) นำคะแนนที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเรียกว่า ระบบอิงเกณฑ์ เช่น สมบัติสอบได้ 20 คะแนน ผู้สอนตั้งเกณฑ์การผ่านไว้ว่าต้องได้ตั้งแต่ 18 คะแนนขึ้นไป แสดงว่าทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์

4.3.4 การวัดผลการศึกษานั้นไม่สามารถวัดได้ละเอียดถี่ถ้วน ในการวัดผลการศึกษานั้นใช้คะแนนในการจำแนกนักเรียน คะแนนที่ออกมาเท่ากันนั้นอาจเป็นการเท่ากัน โดยประมาณก็

ได้ เช่น ถ้าข้อสอบมีคะแนนเต็มน้อย ๆ นักเรียนสองคนอาจได้คะแนนเท่ากัน แต่ถ้าคะแนนเต็มมากขึ้นและวัด ได้ถึถ้วนขึ้น นักเรียนสองคนเดิมอาจได้คะแนนไม่เท่ากันก็ได้ จึงเห็นว่ากระบวนการวัด นั้นไม่ละเอียดถี่ถ้วน

4.3.5 การวัดผลการศึกษามีความผิดพลาด ถ้าเราใช้ตาชั่งอันหนึ่งชั่งน้ำหนักของเรา น้ำหนักที่เราได้นั้นเป็นน้ำหนักจริง ๆ ของเราหรือเปล่า เราคงตอบไม่ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับชนิดของ ตาชั่ง ลักษณะการวางของตาชั่ง และองค์ประกอบอื่น ๆ ในการวัดผลการศึกษาก็เช่นเดียวกัน คะแนนที่ได้เป็นส่วนประกอบของคะแนน 2 อย่าง คือ คะแนนจริง (True Score) และคะแนนที่ ผิดพลาด (Error Score)

4.4 หลักการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา

การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีระเบียบแบบแผน เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่แสดงถึงปริมาณ หรือคุณภาพของคุณลักษณะที่วัดได้ เพื่อจะ ได้นำผลของการวัดมาเป็นข้อมูลในการประเมินผลได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น การวัดผลทางการศึกษา จะมีประสิทธิภาพควรปฏิบัติ ดังนี้ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. 2521 : 21)

4.4.1 วัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ในการวัดผลแต่ละครั้งถ้าผลของการวัดไม่ตรงกับ คุณลักษณะที่เราต้องการจะวัดแล้ว ผลของการวัดจะไม่มี ความหมาย และเกิดความผิดพลาด ในการ นำไปใช้ต่อไป ดังนั้น การวัดผลควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัด ต้องรู้ว่าจะนำผลการสอบ ไปเพื่อทำอะไรบ้างเพื่อใช้เครื่องมือและกำหนดวิธีการให้เหมาะสม ถ้าจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ต่างกัน แบบทดสอบที่ใช้ก็ควรจะแตกต่างกัน วิธีการใช้แบบทดสอบก็ย่อมแตกต่างกัน ความ ผิดพลาดที่อาจทำให้การวัดไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ คือ

1) ไม่เข้าใจในคุณลักษณะที่ต้องวัด คือ ผู้วัดมีความเข้าใจในสิ่งที่จะวัดไม่ ชัดเจน หรือเข้าใจ เกี่ยวกับสิ่งที่จะวัดผิด ทำให้ความหมายหรือคำจำกัดความของสิ่งที่จะวัดนั้น ไม่ ตรงตามต้องการ อันเป็น ผลทำให้การวัดคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ได้

2) ใช้เครื่องมือไม่สอดคล้องกับตัวแปรที่จะวัด การเลือกใช้เครื่องมือเป็นเรื่อง สำคัญสำหรับนักวัดผลอย่างมาก เพราะการใช้เครื่องมือถูกต้องเหมาะสมย่อมทำให้ผลการวัด นำเชื่อถือและสอดคล้องกับความต้องการ ทางตรงกันข้ามถ้าใช้เครื่องมือไม่ถูกต้องผลการวัดอาจ ทำให้ขาดความเชื่อถือได้

3) วัดได้ไม่ครบถ้วน การวัดที่ดีต้องวัดคุณลักษณะได้ครอบคลุมครบถ้วน ตามลักษณะตัวแปรนั้น ๆ การวัดเพียงบางส่วนบางองค์ประกอบ ย่อมทำให้ผลการวัดนั้นไม่แน่นอน และไม่สามารถสรุปผลได้อย่างมั่นใจ

4) เลือกกลุ่มตัวอย่างไม่เหมาะสม บางครั้งผู้วัดมีความรู้ในสิ่งที่จะวัดเป็น อย่างดีและรู้วิธีการวัดที่ถูกต้องและมีเครื่องมือที่ตีความเที่ยงตรง สามารถวัด ได้ครอบคลุม พฤติกรรมหรือคุณลักษณะนั้น ๆ แต่กลับไปวัดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ถูกต้องหรือกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มี คุณลักษณะนั้น ผลการวัดก็ย่อมไม่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์เช่นกัน

4.4.2 ใช้เครื่องมือมีคุณภาพ ผลของการวัดจะเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ เครื่องมือที่ใช้ ถ้าหากเครื่องมือที่ใช้วัดมีคุณภาพไม่ดีพอแล้ว การวัดนั้นก็ให้ผลที่ไม่เกิดคุณค่าใด ๆ เช่น การสอบถ้าใช้ข้อสอบที่มีคุณภาพไม่ดีไปทดสอบผู้เรียน ผลหรือคะแนนที่ได้ก็ไม่มีความหมาย นอก ของเราไม่ได้ ยิ่งกว่านั้นถ้านำผลจากการวัดไปใช้ในการตัดสินใจ ก็อาจทำให้การตัดสินใจนั้น ผิดพลาด อาจเกิดผลเสียเป็นผลกระทบจากการประเมินนั้นได้

4.4.3 มีความยุติธรรม การวัดผลการศึกษาซึ่งจัดได้ว่าเป็นการวัดตัวแปรทางด้าน จิตวิทยาหรือทางสังคมศาสตร์นั้น จะได้ผลดีต้องมีความยุติธรรมในการวัด สิ่งที่ถูกวัดจะต้องอยู่ ภายใต้อาณัติที่เป็นไปเหมือน ๆ กัน ไม่มีการลำเอียง

4.4.4 แปลผลได้ถูกต้อง การวัดผลทุกครั้งผลที่ได้ออกมาย่อมเป็นตัวแทนของ จำนวนหรือระดับของคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดนั้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผลของการวัดมักออกมาใน รูปของคะแนนหรืออันดับที่ แล้วจึงนำผลนั้น ไปอภิปรายหรือเปรียบเทียบกัน จึงจะทำให้ผลการวัด นั้นมีความหมาย และเกิดประโยชน์ ซึ่งการแปลผลจะได้ผลดีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ ในการแปลผลว่าสมเหตุสมผลมากน้อยเพียงไร โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่มีอยู่ แล้ว หรือนำไปเปรียบเทียบกับ คนอื่นหรือผลงานของคนอื่น ๆ ที่วัด คุณลักษณะเดียวกัน โดย เครื่องมือเดียวกัน ซึ่งการเปรียบเทียบเหล่านี้จะมีความหมายเพียงไรขึ้นอยู่กับหน่วยของการวัดเป็น สำคัญ

4.4.5 ใช้ผลการวัดให้คุ้มค่า การวัดที่นอกจากจะเป็นการตรวจสอบว่าสิ่งที่วัดมี คุณภาพเช่นไรแล้ว ยังมุ่งหวังที่จะนำผลที่ได้จากการวัดไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติและปรับปรุง กิจกรรมต่างๆ ทางการศึกษาให้ดีขึ้นด้วย ในการวัดผลการศึกษาคควรมุ่งหมายของการวัดหลายๆ ด้าน และพยายามใช้ผลการวัดนั้นให้สนองจุดมุ่งหมายที่วัดเหล่านั้นให้มากที่สุด เช่น ผลจากการ สอบของนักเรียน อาจเป็นเครื่องชี้แนะการปรับปรุงการเรียนการสอนของผู้สอน นำผลไปใช้ในการ แนะนำแนวการเรียนสำหรับผู้เรียนแต่ละคน และใช้ประกอบการปรับปรุงระบบการบริหารภายใน โรงเรียน เป็นต้น ดังนั้นในการสอบหรือการทดสอบนักเรียน เพื่อประเมินผลว่านักเรียนได้มีการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมากน้อยเพียงใด มีจุดเด่นจุดด้อยประการใด ควรต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง ครูจึงต้องมีทักษะและความรู้ความสามารถ ในเรื่องต่อไปนี้ (บรรยง ขรรยงเมธ. 2540 : 15)

1) มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่จะวัดและประเมินผลเป็นอย่างดีในฐานะครูผู้สอนรายวิชาต่างๆ ปกติก็ต้องมีความรู้-ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอนและพฤติกรรมที่ประสงค์จะให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนอยู่แล้ว แต่ในฐานะนักวัดผลและประเมินผล ซึ่งต้องทำหน้าที่สร้างเครื่องมือไปตรวจวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อหานั้น ยิ่งจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเนื้อหามากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ไม่เพียงแต่มีความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงและหลักเกณฑ์ของเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังคงรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่นักเรียนมักเกิดความเข้าใจผิดอยู่เสมอ รอบรู้ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ก็เพื่อที่ใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างเครื่องมือเช่น แบบทดสอบให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพดีต่อไป

2) มีความรู้ ความเข้าใจในตัวนักเรียนที่ได้รับการวัดและประเมินผลเป็นอย่างดีผู้ที่ทำหน้าที่ในการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา จะต้องมีความรู้ความเข้าใจและรู้จักนักเรียนที่จะได้รับการวัดผลและประเมินผลเพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือให้เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติและระดับความสามารถของผู้ถูกวัด การรู้จักและมีความรู้เกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคลและในภาพรวมทั้งกลุ่ม ทำให้ครูทราบถึงศักยภาพ สมรรถภาพ และความสามารถของผู้ถูกวัดได้เป็นอย่างดี เครื่องมือที่สร้างเพื่อใช้ทดสอบถ้าได้คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของผู้ที่จะถูกทดสอบแล้ว โอกาสที่จะสร้างเครื่องมือให้มีคุณภาพเหมาะสมกับผู้ถูกทดสอบก็สูงขึ้น

3) มีทักษะในการใช้ภาษาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการศึกษาทั้งหมดนั้น จำเป็นต้องใช้ภาษาเป็นสื่อในการทดสอบ โดยใช้ภาษาพูดสำหรับการสัมภาษณ์ และใช้ภาษาเขียนในเครื่องมือประเภท แบบทดสอบ แบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ทักษะในการใช้ภาษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักวัดผล ประเมินผล การศึกษา หากการใช้ภาษาในเครื่องมือไม่สามารถสื่อสารให้ผู้ถูกวัดเข้าใจได้ตามที่ ต้องการเท่ากับสิ่งเร้า (Stimuli) ขาดประสิทธิภาพในการ ไปกระตุ้นให้ผู้ถูกวัดตอบสนอง(Response) หรือแม้จะตอบสนอง โดยแสดงพฤติกรรมย้อนกลับมาแต่ก็เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความเข้าใจผิด ในถ้อยคำของคำถามนักวัดผลและประเมินผลที่ดีจึงต้องมีทักษะในการใช้ภาษา ทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียนให้ผู้ถูกวัดเข้าใจตรงกับเจตนารมณ์ของตน ทั้งนี้ยังหมายรวมถึงการใช้ภาษาเหมาะสมกับวัย ระดับชั้นวุฒิภาวะ และลักษณะเฉพาะของผู้ถูกวัดอีกด้วย

4) มีความรู้และความคุ้นเคยในเครื่องมือวัดและประเมินผลในการวัดและประเมินผลการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ตรวจวัดหรือทดสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับนำไปประมวลเพื่อการประเมินผลนั้น มีอยู่มากมายหลายชนิด ส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือที่นักจิตวิทยา หรือจิตแพทย์ได้ใช้อยู่ ลักษณะและประสิทธิภาพของเครื่องมือแต่ละชนิดก็มีความแตกต่างกัน ข้อจำกัด

มีเงื่อนไข และวิธีการใช้ต่างกันออกไป นักวัดผลและประเมินผล จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ในเครื่องมือแต่ละชนิดอย่างถ่องแท้ เพื่อสามารถเลือกเครื่องมือมาใช้วัดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมนอกจากนี้ การได้เรียนรู้จนคุ้นเคยกับเครื่องมือวัดผลชนิดต่าง ๆ เป็นอย่างดี จะช่วยให้ให้นักวัดผลและประเมินผลสามารถสร้างเครื่องมือชนิดนั้นๆ ขึ้นมาใช้เองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้วัดผลทางการศึกษาจำเป็นต้องสร้างใหม่ให้เหมาะแต่ละครั้งมีการปรับปรุงแก้ไขตลอดเวลา ส่วนมากมีลักษณะเป็นข้อเขียน (Paper and Pencil) มิใช่เครื่องมือสำเร็จรูปที่สามารถนำมาใช้ได้ตลอดไปนักวัดผลจึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นมาใช้เองให้ตรงกับจุดมุ่งหมายในแต่ละครั้งของการวัด

4.5 กระบวนการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา

กระบวนการในการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา จะมีการดำเนินงานเช่นเดียวกับการปฏิบัติงานอื่น ๆ คือจะต้องมีการจัดเตรียมและวางแผนงานที่ดี ซึ่งจะช่วยให้ การปฏิบัติงาน สามารถดำเนินไปได้โดยเรียบร้อย ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้การสอน ควรมีขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้ (สุภาพ วาดเขียนและคณะ. 2524 : 13)

4.5.1 วิเคราะห์หลักสูตร เพื่อเป็นการวาง โครงการประเมินผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งจุดมุ่งหมายของโครงการประเมินผลนั้น จะต้องสอดคล้องและครอบคลุมหลักสูตร

4.5.2 กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เป็นการเปลี่ยนจุดมุ่งหมายที่จะประเมินให้เป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ซึ่งจุดมุ่งหมายในแต่ละรายวิชา โดยทั่วไปในขั้นแรกจะเป็นนามธรรมอยู่ เราจะต้องบ่งบอกถึงจุดมุ่งหมายของแต่ละข้อให้ชัดเจนไปว่าเป็นอย่างไร

4.5.3 กำหนดสถานการณ์ ประสพการณ์ กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียน ได้แสดงออกตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ แล้วคัดเลือกเครื่องมือวัดและวิธีวัดให้สอดคล้องเหมาะสมกับข้อมูลที่จะวัด

4.5.4 ใช้เครื่องมือในการวัดผลเพื่อทำการรวบรวมข้อมูลต่างๆและจัดบันทึกไว้เพื่อเปรียบเทียบ

4.5.5 ประเมินผล โดยผสมผสานข้อมูลต่างๆ ของทุกรายการที่วัด ได้แล้ววินิจฉัยชี้บ่งลงไปโดยจะใช้เกณฑ์การประเมินผลแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการนำผลการประเมินนั้นว่าจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในลักษณะใด

4.6 จุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา

การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษามีจุดมุ่งหมาย เพื่อรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อแสดงความก้าวหน้าตามเป้าหมายของหลักสูตรและเพื่อจุดประสงค์อื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาจุดมุ่งหมายของการวัดผลจำแนกเป็นรายด้านดังนี้ (ภัทรา นิคมานนท์. 2543 : 20)

4.6.1 ด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมี ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1) เพื่อจัดตำแหน่ง (Placement) ผลจากการวัดบอกได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถอยู่ในระดับใดของกลุ่มหรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วอยู่ในระดับใดการวัดและ ประเมินเพื่อจัดตำแหน่งนี้ มักใช้ในวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

(1) เพื่อคัดเลือก (Selection) เป็นการ ใช้ผลการวัดเพื่อคัดเลือก เพื่อเข้าเรียน เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ หรือเป็นตัวแทน(เช่นของชั้นเรียนหรือสถานศึกษา) เพื่อการทำ กิจกรรม หรือการให้ทุนผล การวัดและประเมินผลลักษณะนี้คำนึงถึงการจัดอันดับที่เป็นสำคัญ

(2) เพื่อแยกประเภท (Classification) เป็นการ ใช้ผลการวัดและประเมินเพื่อ แบ่งกลุ่มผู้เรียน เช่น แบ่งเป็นกลุ่มอ่อน ปานกลาง และเก่ง แบ่งกลุ่มผ่าน-ไม่ผ่านเกณฑ์ หรือตัดสิน ได้-ตก เป็นต้น เป็นการวัดและประเมินที่ยึดเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มเป็นสำคัญ

2) เพื่อวินิจฉัย (Diagnostic) เป็นการ ใช้ผลการวัดและประเมินเพื่อค้นหา จุดเด่น-จุดด้อยของผู้เรียนว่ามีปัญหาในเรื่องใด จุดใด มากน้อยแค่ไหน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจการ วางแผนการจัดการเรียนรู้และการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เครื่องมือที่ใช้ วัดเพื่อการวินิจฉัย เรียกว่า แบบทดสอบวินิจฉัย (Diagnostic Test) หรือแบบทดสอบวินิจฉัยการ เรียน ประโยชน์ของการวัดและประเมินประเภทนี้ นำไปใช้ในวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้

(1) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการวัดผู้เรียนด้วยแบบทดสอบ วินิจฉัยการเรียนจะทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีจุดบกพร่องจุดใด มากน้อยเพียงใด ซึ่งครูผู้สอนสามารถ แก้ไขปรับปรุงโดยการสอนซ่อมเสริม (Remedial Teaching) ได้ตรงจุด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้

(2) เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ผลการวัดด้วยแบบทดสอบวินิจฉัยการ เรียน นอกจากจะช่วยให้เห็นว่าผู้เรียนมีจุดบกพร่องเรื่องใดแล้ว ยังช่วยให้เห็นจุดบกพร่องของ กระบวนการจัดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น ผู้เรียนส่วนใหญ่มีจุด บกพร่องจุดเดียวกัน ครูผู้สอนต้อง ทบทวนว่าอาจจะเป็นเพราะวิธีการจัดการเรียนรู้ไม่เหมาะสมต้องปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

3) เพื่อตรวจสอบและปรับปรุง การประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Evaluation) เป็นการ ประเมินเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้เทียบกับจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังผลจากการประเมินใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยอาจจะปรับปรุง หรือปรับเปลี่ยนวิธีการสอน (Teaching Method) ปรับเปลี่ยนสื่อการสอน (Teaching Media) ใช้ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ (Teaching Innovation) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ

4) เพื่อการเปรียบเทียบ (Assessment) เป็นการใช้ผลการวัดและประเมิน เปรียบเทียบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการจากเดิมเพียงใด และอยู่ในระดับที่พึงพอใจหรือไม่

5) เพื่อการตัดสิน การประเมินเพื่อการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นการ ประเมินรวม (Summative Evaluation) คือใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินผลการ เรียนว่าผ่าน-ไม่ผ่าน หรือให้ระดับคะแนน

4.6.2 ด้านการแนะแนว ผลจากการวัดและประเมินผู้เรียน ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียน มีปัญหาและข้อบกพร่องในเรื่องใด มากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียน ให้ แก้ปัญหา มีการปรับตัวได้ถูกต้องตรงประเด็นนอกจากนี้ผลการวัดและประเมินยังบ่งบอกความรู้ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสามารถนำไปใช้แนะแนวการศึกษาต่อและ แนะแนวการเลือกอาชีพให้แก่ผู้เรียนได้

4.6.3 ด้านการบริหารข้อมูลจากการวัดและประเมินผู้เรียน ช่วยให้ผู้บริหารเห็น ข้อบกพร่องต่างๆ ของการจัดการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู และบ่งบอกถึง คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามักใช้ข้อมูลได้จากการวัดและ ประเมินใช้ในการตัดสินใจหลายอย่าง เช่น การพัฒนาบุคลากร การจัดครูเข้าสอน การจัด โครงการ การเปลี่ยนแปลงโปรแกรมการเรียน นอกจากนี้การวัดและประเมินผลยังให้ข้อมูลที่สำคัญในการ จัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SSR) เพื่อรายงานผลการจัดการศึกษาสู่ผู้ปกครอง สาธารณชน หน่วยงานต้นสังกัด และนำไปสู่การรองรับการประเมินภายนอก จะเห็นว่าการวัดและประเมินผล การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของระบบการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

4.6.4 ด้านการวิจัย การวัดและประเมินผลมีประ โยชน์ต่อการวิจัยหลายประการ ดังนี้

1) ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลนำไปสู่ปัญหาการวิจัย เช่น ผลจากการวัด และประเมินพบว่าผู้เรียนมีจุดบกพร่องหรือมีจุดที่ควรพัฒนาการแก้ไขจุดบกพร่องหรือการพัฒนา ดังกล่าวโดยการปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีสอนหรือทดลองใช้นวัตกรรม โดยใช้กระบวนการวิจัย การ วิจัยดังกล่าวเรียกว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) นอกจากนี้ผลจากการวัดและ ประเมินยังนำไปสู่การวิจัยในด้านอื่น ระดับอื่น เช่น การวิจัย ของสถานศึกษาเกี่ยวกับการทดลองใช้ รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน เป็นต้น

2) การวัดและประเมินเป็นเครื่องมือของการวิจัย การวิจัยใช้การวัดในการ รวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาผลการวิจัย ขั้นตอนนี้เริ่มจากการหาหรือสร้างเครื่องมือวัด การทดลองใช้ เครื่องมือ การหาคุณภาพเครื่องมือ จนถึงการใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพแล้วรวบรวมข้อมูลการวัดตัว

แปรที่ศึกษา หรืออาจต้องตีค่าข้อมูล จะเห็นว่าการวัดและประเมินผลมีบทบาทสำคัญมากในการวิจัย เพราะการวัดไม่ดี ใช้เครื่องมือไม่มีคุณภาพ ผลของการวิจัย ก็ขาดความน่าเชื่อถือ

4.7 การวัดและประเมินผลหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การวัดและประเมินผลที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดวิธีการดำเนินงานเพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียน โดยสถานศึกษาต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บรรลุตามมาตรฐานที่คาดหวังเพียงใด จึงได้กำหนดภารกิจในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาไว้ ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2551 : 34)

1. การวัดและประเมินผล สถานศึกษาจะต้องดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียน ดังนี้

1.1 การวัดและประเมินผลเป็นผลเป็นรายวิชา ประกอบด้วย

1.1.1 การวัดและประเมินผลก่อนเรียน

1.1.2 การวัดและประเมินผลระหว่างภาคเรียน

1.1.3 การวัดและประเมินผลปลายภาคเรียน

1.2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

1.3 การประเมินคุณธรรม

1.4 การประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ

2. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียน สถานศึกษาจะต้องทำระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาสำหรับให้ผู้เกี่ยวข้องรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน เพื่อให้การประเมินผลการเรียนของสถานศึกษามีความถูกต้อง ยุติธรรม และมีผลการดำเนินงานที่น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของสังคม

3. การรายงานการประเมินผลการเรียน สถานศึกษาจะต้องทำรายงานการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน เป็นรายบุคคล รายกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง ครูใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4. การประเมินซ่อม สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินรายวิชา เข้ารับการประเมินซ่อมด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ หรือการมอบหมายให้ทำรายงานเพิ่มเติม หรือการจัดเพิ่มสะสมงาน หรือการเข้าร่วมกิจกรรม หรืออื่น ๆ ตามที่สถานศึกษากำหนด โดยผลการเรียนไม่เกิน 1 ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ก่อนเปิดภาคเรียนถัดไป

5. การเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาจะต้องจัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติในการเทียบโอนผลการเรียน ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ตามที่ส่งเสริมงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถาศัย

6. การอนุมัติการจบหลักสูตร สถานศึกษาตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เรียนให้เป็นไป ตามเกณฑ์การจบหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และ อนุมัติการจบหลักสูตร

กล่าวโดยสรุป การวัดและการประเมินผล หมายถึง กระบวนการวัดและการ ประเมินผลการเรียนรู้เพื่อช่วยให้สถานศึกษาตลอดทั้งครูผู้สอน ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึง พัฒนาการความก้าวหน้าทั้งในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม จริยธรรมโดยใช้เครื่องมือ ที่หลากหลาย มีมาตรฐานเป็นการประเมินที่ปฏิบัติจริง เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของรายวิชา และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในแต่ละสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับระดับการศึกษา โดยจะต้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

บริบทสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

กระทรวงศึกษาธิการประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2526 ใช้ชื่อว่า "ศนจ.บุรีรัมย์" โดยใช้สถานที่ทำการชั่วคราวที่ สามแยก ดันสัก เลขที่ 210 ถนนจรด ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ต่อมากรมการศึกษานอก โรงเรียนได้รับจัดสรรงบประมาณให้มาก่อสร้างที่ทำการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดบุรีรัมย์ ที่บริเวณ กม. 5-6 ถนนบุรีรัมย์ - ประโคนชัย ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ และย้ายเข้ามา อยู่ที่ตั้งใหม่เมื่อเดือนธันวาคม 2529 ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์" ซึ่งสืบเนื่องมาจากการประกาศใช้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลบังคับ ตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2551 โดยมีสถานะเป็นหน่วยงานทางการศึกษา ที่ตั้งเลขที่ 283 ม.11 ถนน บุรีรัมย์ - ประโคนชัย ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูงอยู่สูงกว่า

ระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 160 เมตร มีแหล่งหินอุตสาหกรรม มีพื้นที่กว้างประมาณ 30 ตารางกิโลเมตร ดินส่วนใหญ่เป็นดินชุดร้อยเอ็ดมีความสมบูรณ์ต่ำระบายน้ำไม่ดี บางส่วนเป็นดินชุดบุรีรัมย์และโคราชสามารถทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ได้แต่ค่อนข้างแห้งแล้ง

1. นโยบาย จุดเน้นและพันธกิจ ประจำปีงบประมาณ 2556

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ได้กำหนดนโยบาย จุดเน้นและพันธกิจการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำปีงบประมาณ 2556 ให้สอดคล้องกับนโยบาย จุดเน้นและพันธกิจของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้

1.1 นโยบายด้านการศึกษานอกระบบ

1.1.1 จัดการศึกษานอกระบบตั้งแต่อนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1) ดำเนินการให้ผู้เรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการสนับสนุนค่าจัดซื้อตำราเรียน ค่าจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และค่าเล่าเรียนอย่างทั่วถึง เพื่อเพิ่มโอกาสในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

1.2) จัดหาตำราเรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพตามที่สำนักงาน กศน. ให้การรับรองคุณภาพให้ทันต่อความต้องการของผู้เรียน พร้อมทั้งจัดให้มีระบบหมุนเวียนตำราเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการใช้บริการตำราเรียนอย่างเท่าเทียมกัน

1.3) ขยายการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพให้กับประชากรวัยแรงงานที่ไม่จบการศึกษาก่อนบังคับและไม่อยู่ในระบบโรงเรียน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ

1.4) พัฒนาระบบฐานข้อมูลรวมของนักศึกษา กศน. ให้มีความครบถ้วน ถูกต้องทันสมัย และเชื่อมโยงกันทั่วประเทศ สามารถสืบค้นและสอบถามได้ทันความต้องการเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

1.5) จัดให้มีวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถพัฒนาทักษะเกี่ยวกับสาระและวิธีการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การส่งเสริมการรู้หนังสือ

2.1) พัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ไม่รู้หนังสือทั้งในระดับพื้นที่และส่วนกลาง ให้มีความครบถ้วนถูกต้อง ทันสมัย และเป็นระบบเดียวกัน

2.2) พัฒนาหลักสูตร สื่อ แบบเรียน เครื่องมือวัดผล และเครื่องมือการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือที่สอดคล้องกับสภาพของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

2.3) พัฒนาครู กศน. และภาคีเครือข่ายที่ร่วมจัด ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้ไม่รู้หนังสืออย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

2.4) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ การคงสภาพการเรียนรู้หนังสือ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้หนังสือ และการพัฒนาทักษะด้านคอมพิวเตอร์พื้นฐานเพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของประชาชน

2.5) พัฒนาระบบการประเมินผลระดับการเรียนรู้หนังสือให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและระดับสากล

1.2 นโยบายการศึกษาต่อเนื่อง

1.2.1 มุ่งจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ใน 5 กลุ่มอาชีพ ประกอบด้วย อาชีพเกษตรกรรมอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และกลุ่มอำนวยการและอาชีพเฉพาะทางที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ทั้งในหลักสูตรต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ รวมทั้งส่งเสริมการใช้ระบบเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความสามารถ เจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพและทักษะที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้ได้จริง และการพัฒนาสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

1.2.2 มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตให้กับทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดกิจกรรมการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความสามารถในการจัดการชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองครอบครัว และชุมชน

1.2.3 มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนตามแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้หลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในรูปแบบของการฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ และรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชนแต่ละพื้นที่ โดยเน้นการสร้างจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นพลเมืองดี และการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน การบริหารกองทุน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการน้ำ และการรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน และหลักสูตรเชิงบูรณาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.4 พัฒนาระบบคลังหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องให้ได้มาตรฐาน และสะดวกต่อการใช้งานเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาต่อเนื่องของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย

1.3 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

1.3.1 เร่งรัดพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายและมาตรฐานของหลักสูตร

1.3.2 พัฒนาครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพโดยส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

1.3.3 ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการและสภาพของกลุ่มเป้าหมายและท้องถิ่น

1.3.4 ส่งเสริมการพัฒนาสื่อแบบเรียน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่นๆ ประกอบหลักสูตรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยการมีส่วนร่วมของทั้งภาครัฐและเอกชน

1.3.5 ส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการศึกษาลดชีวิตที่หลากหลายสอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน

1.3.6 มุ่งเน้นให้กลุ่มเป้าหมายที่ลงทะเบียนเรียน ได้เรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพ และความต้องการของตนเอง โดยมีอัตราการคงอยู่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 81 และมีผลสัมฤทธิ์ในสาระความรู้พื้นฐานไม่ต่ำกว่าร้อยละ 61

1.3.7 พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลการศึกษาในระบบทุกหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ได้มาตรฐาน โดยการนำข้อทดสอบกลางมาใช้ อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

14.1 เร่งรัดให้สถานศึกษาพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้ได้มาตรฐานโดยพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้การประเมินภายในด้วยตนเอง

14.2 เร่งรัดให้สำนักงาน กศน.จังหวัด/กทม. ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาโดยต้นสังกัดให้ผ่านการประเมิน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 81

14.3 เร่งรัดดำเนินการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา กศน.ที่มีผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาไม่ได้ตามมาตรฐานที่ สมศ.กำหนด โดยปรับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และดำเนินการตามแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด สำหรับสถานศึกษาที่ยังไม่ได้เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ให้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

14.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน สมศ. ผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

1.5 นโยบายด้านการศึกษาตามอรรถาัย

1.5.1 พัฒนาระดับความสามารถในการอ่านของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายให้ได้ ระดับอ่านคล่อง อ่านเข้าใจความ เขียนคล่อง และอ่านเชิงคิดวิเคราะห์พื้นฐาน โดยใช้เทคนิควิธีการ เรียนการสอน และสื่อที่มีคุณภาพ

1.5.2 พัฒนาคอนไทยให้มีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ โดยปลูกฝังและสร้างเจตคติ ให้เห็นประโยชน์และความสำคัญของการอ่าน ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนต่างๆ มีส่วน ร่วม และกำหนดมาตรการจูงใจเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน

1.5.3 ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านให้เกิดขึ้น ในสังคมไทย โดยสนับสนุนการพัฒนาแหล่งการอ่านให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและหลากหลาย รวมทั้งมีความพร้อมในด้านสื่ออุปกรณ์ที่สนับสนุนการอ่าน และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการ อ่านที่หลากหลาย โดยเฉพาะงานมหกรรมรักการอ่านในส่วนภูมิภาค

1.5.4 ส่งเสริม และสนับสนุนการสร้างเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน โดยจัดให้มี อาสาสมัครส่งเสริมการอ่านในทุกตำบล

1.5.5 ส่งเสริมให้มี “นครแห่งการอ่าน” ในจังหวัดที่มีความพร้อมเพื่อสร้างเสริม บทบาทของการส่งเสริมการอ่าน

2. เป้าหมายการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอรรถาัยจังหวัดบุรีรัมย์ ได้นำนโยบายและจุดเน้นด้านการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากำหนด เป้าหมายการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนอง อุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมการจัด การศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนากลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจให้มีคุณธรรมควบคู่ไป กับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และ เทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และสอดคล้อง กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการ สื่อสาร จากนโยบายและจุดเน้นด้านการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว

ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2557 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ตาราง 2.2 จำนวนกลุ่มเป้าหมายด้านการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแผนปฏิบัติการ ประจำปี 2557 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ที่	สถานศึกษา (กต.น.อำเภอ)	จำนวนนักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2557			
		ประอม	ม.ต้น	ม.ปลาย	รวม
1	เมืองบุรีรัมย์	268	2,770	3,638	6,676
2	คูเมือง	269	746	980	1,995
3	กระสัง	193	1,016	1,442	2,651
4	นางรอง	351	1,389	1,485	3,225
5	หนองกี่	257	903	1,337	2,497
6	ละหานทราย	170	588	702	1,460
7	ประโคนชัย	267	1,178	1,528	2,973
8	บ้านกรวด	182	809	982	1,973
9	พุทไธสง	120	356	592	1,068
10	ลำปลายมาศ	189	1,294	1,806	3,289
11	สตึก	481	1,709	2,452	4,642
12	ปะคำ	224	741	1,064	2,029
13	นาโพธิ์	388	706	910	2,004
14	หนองหงส์	248	637	895	1,780
15	พลับพลาชัย	60	477	730	1,267
16	ห้วยราช	262	733	900	1,895
17	โนนสุวรรณ	78	436	527	1,041
18	ชำนิ	142	669	981	1,792
19	บ้านใหม่ไชยพจน์	220	886	894	2,000
20	โนนดินแดง	37	417	467	921
21	บ้านด่าน	91	513	722	1,326

ตาราง 2.2 (ต่อ)

ที่	สถานศึกษา (กศน.อำเภอ)	จำนวนนักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2557			
		ประถม	ม.ต้น	ม.ปลาย	รวม
22	แคนดง	84	400	389	873
23	เฉลิมพระเกียรติ	147	421	573	1,141
รวมทั้งสิ้น		4,728	19,794	25,996	50,518

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์, 2557

ตาราง 2.3 จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	สถานศึกษา (กศน.อำเภอ)	ตำแหน่ง					รวม
		ผู้บริหาร/ ผู้อำนวยการฯ	ครูผู้สอน				
			ข้าราชการครู	ครูอาสา	ครูกศน.ตำบล	ครู ศรช.	
1	เมืองบุรีรัมย์	1	5	6	53	2	67
2	คูเมือง	1	5	1	18	6	26
3	กระสัง	1	1	4	27	12	45
4	นางรอง	1	2	4	17	15	39
5	หนองกี่	1	2	1	22	1	27
6	ละหานทราย	1	1	1	14	2	19
7	ประโคนชัย	1	1	1	30	14	47
8	บ้านกรวด	1	1	3	13	6	24
9	พุทไธสง	1	1	2	12	4	20
10	ลำปลายมาศ	1	2	4	31	5	43
11	สตึก	1	1	3	36	4	45
12	ปะทิว	1	-	-	16	1	18
13	นาโพธิ์	1	-	2	18	1	22
14	หนองหงส์	1	1	3	21	-	26
15	พลับพลาชัย	1	-	2	12	5	20

ตาราง 2.3 (ต่อ)

ที่	สถานศึกษา (กศน.อำเภอ)	ตำแหน่ง					รวม
		ผู้บริหาร/ ผู้อำนวยการฯ	ครูผู้สอน				
			ข้าราชการครู	ครูอาสา	ครูกศน.ตำบล	ครู ศรช.	
16	ห้วยราช	1	1	3	11	16	32
17	โนนสุวรรณ	1	1	3	7	-	12
18	ชำนิ	1	1	2	19	4	27
19	บ้านใหม่ไชยพจน์	1	-	2	11	8	22
20	โนนดินแดง	1	-	-	8	5	14
21	บ้านด่าน	1	1	1	12	3	18
22	แคนดง	1	-	1	7	4	13
23	เฉลิมพระเกียรติ	1	-	1	14	-	16
รวมทั้งสิ้น		23	22	50	429	118	642

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์. 2557

ตาราง 2.4 จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ที่	สถานภาพตำแหน่ง	จำนวน(คน)
1	ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	1
2	รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	1
3	นักวิชาการศึกษา	9
4	นักวิชาการพัสดุ	5
5	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน	3
6	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป	2
7	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี	5
รวมบุคลากรทั้งหมด		26

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์. 2557

ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้วิจัยหลายท่านได้ศึกษาสามารถสรุปดังนี้

เทพพร มุลเหลา (2556 : 142 -143) ได้ทำการศึกษถึงสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ได้กล่าวสรุปผลการศึกษาเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. การจัดหลักสูตรมีการกำหนดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างหลักสูตรที่มากเกินไป
2. ครูผู้สอนยังขาดความรู้ในเรื่องการผลิตสื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานและตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งยังขาดความชำนาญในการจัดเตรียมสื่อที่จะนำไปจัดการเรียนการสอนซึ่งจะต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรในเรื่องการจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนรู้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพ

3. ครูผู้สอนขาดความชำนาญในการทำงานเชิงรุกที่หลากหลายในการลงพื้นที่เพื่อกระตุ้นความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่าที่ควร อีกทั้งยังขาดความชำนาญในเรื่องการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน

4. รูปแบบและวิธีการวัดผลและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรด้านการวัดผลและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งขาดทักษะความรู้ในการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2557 : 1-3)

ได้กล่าวถึง ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จึงได้มีนโยบายพัฒนาสถานศึกษาทั่วประเทศ ให้ก้าวหน้าเข้าสู่คุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน โดยใช้ข้อสอบกลางในการวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนของนักศึกษา กศน. ในส่วนรายวิชาบังคับตามหลักสูตร เพื่อวัดความรู้ความสามารถทางการเรียน ด้านเนื้อหา ด้านวิชาการ ด้านทักษะต่างๆ ของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับละ 14 วิชา รวมทั้งสิ้น 42 รายวิชา ส่วนรายวิชาเลือกจังหวัดร่วมกับสถานศึกษาจัดทำข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนของแต่ละจังหวัด เพื่อใช้สอบกับนักศึกษา กศน. ของแต่ละสถานศึกษาในภาพรวมของจังหวัด โดยได้ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จนถึงปัจจุบัน และในภาคเรียน

ที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ได้เปรียบเทียบการวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาบังคับ ระดับประเทศ ภูมิภาค ดังนี้
 1)ระดับประเทศ มีการสอบระดับละ 14 รายวิชาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีนักศึกษา
 สอบผ่านมากกว่าร้อยละ 50 เพียง 4 รายวิชาและ 2)ระดับภาค นักศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักศึกษาส่วนใหญ่สอบผ่านมากกว่าร้อยละ 50 จำนวน 2 รายวิชา และ
 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักศึกษาสอบผ่านมากกว่าร้อยละ 50 เพียง 3 รายวิชา

สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 (2557 : 40 -41) ได้สรุปการวัดผลสัมฤทธิ์การสอบปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ในส่วน
 รายวิชาบังคับของจังหวัดบุรีรัมย์ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอน
 ปลาย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวนระดับ
 ละ 14 รายวิชา พบว่า ผู้เข้าสอบจำนวน 114,924 คน มีนักศึกษาสอบผ่าน จำนวน 53,031 คน
 คิดเป็นร้อยละ 46.14 จะเห็นได้ว่ามีผู้ที่สอบผ่านน้อยมากเมื่อทำการเปรียบเทียบกับผู้ที่เข้าสอบ
 ทั้งหมด

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์
 ได้ศึกษาและค้นพบปัญหาส่วนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551จากผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
 อัธยาศัยเมืองบุรีรัมย์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555-2557 ใน 5 สาระการเรียนรู้ ดังนี้ 1)สาระทักษะการ
 เรียนรู้ 2)สาระความรู้พื้นฐาน 3)สาระการประกอบอาชีพ 4)สาระทักษะการดำเนินชีวิต และ5)สาระ
 การพัฒนาสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษามีอัตราเฉลี่ยเพิ่มขึ้นน้อยมากอีกทั้งยังต้องมี
 การปรับปรุงเร่งด่วนในปี 2556 และปี 2557 ซึ่งทำให้ทราบถึงพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของ
 นักศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

สรุป จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่านักศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
 ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งระดับประถมศึกษา
 มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมากจากการเปรียบเทียบ
 ในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับจังหวัด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานการวิจัยของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทั้ง ผลงานการวิจัยและบทความของผู้ที่ได้ทำการศึกษาและค้นคว้ามาก่อนทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

กนกวรรณ แสนคำ (2547 : 137) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า โดยรวม และรายด้านมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าสุด คือด้านการเตรียมความพร้อม ด้านบริหาร หลักสูตร (การใช้หลักสูตร) และด้านนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตร สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยส่วนรวมและในด้านการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการเตรียมความพร้อม และด้านนิเทศและติดตามผล มีสภาพไม่แตกต่างกัน

กัญญา โสมคำ (2548 : 75-78) ได้ศึกษาปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนของนักศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนของนักศึกษา ดังนี้ 1) ข้อที่มีปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ไม่มีเวลาจัดทำโครงการเนื่องจากต้องประกอบอาชีพและมีภารกิจมากไม่สามารถทำโครงการได้ไม่มีความรู้ในการจัดทำโครงการและไม่มาพบกลุ่มจึงไม่รู้ว่าต้องทำโครงการได้ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำโครงการและขาดผู้แนะนำและให้คำปรึกษา แม้จะมีการอบรมครู ในการจัดทำโครงการ ครูยังมีความเข้าใจในการจัดทำโครงการน้อย การชี้แจงนักศึกษาจึง ไม่ชัดเจน 2) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ การศึกษานอกโรงเรียนของนักศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ณัฐชานันท์ อุ่นสิวลัย (2549 : 122) ได้ศึกษาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ของเทศบาลตำบลในจังหวัดระยอง จำแนกตามที่ตั้ง ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ดังนี้ ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และให้มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตเทศบาล

วิชชุ มินุญ (2549 : 101) ได้ศึกษาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในพื้นที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่า 1) ด้านโครงสร้างหลักสูตรและองค์ประกอบหลักสูตร เนื้อหาสาระของแต่ละวิชาที่จะจัดให้กับนักเรียนมีมากเกินไป ระยะเวลาเรียนสั้น เนื้อหาไม่เหมาะสมกับนักศึกษา ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น ทำให้เรียนได้ไม่ครบตามหลักสูตร ควรปรับหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับนักศึกษาและสภาพท้องถิ่น 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนขาดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักศึกษา ส่วนใหญ่ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมต่างๆ ให้กับนักศึกษาเอง ไม่ตรงกับความต้องการของนักศึกษา ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ในการจัดกิจกรรม และให้นักศึกษามีบทบาทและมีส่วนร่วมมากขึ้น 3) ด้านการนิเทศและการพัฒนาบุคลากร ไม่มีการนิเทศการสอน และไม่มีการพัฒนาครู เช่น การฝึกอบรมด้านการสอน ควรมีการพัฒนาครูและมีการนิเทศการสอน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น 4) ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อ ไม่ค่อยมีการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน เนื่องจากไม่มีวัสดุอุปกรณ์และสื่อศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดซื้อ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและ 5) ด้านการวัดผลประเมินผล นักศึกษามีผลการเรียนดีเกินจริง ครูผู้สอนไม่มีสิทธิในการออกข้อสอบจึงวัดผลผู้เรียนได้ไม่ครบทุกด้านต้องเพิ่มความหลากหลายในการวัดผลและประเมินผล

อริศรา โพธิ์ชัยเลิศ (2549 : 106) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเขตราชภัฏวชิรบูรณะ สังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนต้องพัฒนาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ จัดอบรมวิธีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง อันดับสองจัดอบรมเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย อันดับสามจัดกระบวนการวัดผลประเมินผลที่เป็นระบบมากขึ้น

จุฑามาส พรเบ็ญจา (2550 : 105) ศึกษาการพัฒนาการตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ความต้องการพัฒนาบุคลากร โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านคุณลักษณะของครู การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการปฏิบัติราชการยุคใหม่และปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน และด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

สนั่น เตะชนอก (2550 : 83) ศึกษาการศึกษาปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1) ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า ทุกกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยการ
ทำโครงการ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต กิจกรรมการเรียนรู้โดยกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง
กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนเสริม และการจัดกิจกรรมโดยการพบกลุ่ม ตามลำดับ 2) การ
เปรียบเทียบปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาการศึกษา
นอกโรงเรียน ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพ
ระดับการศึกษา และสภาพการมีงานทำ พบว่า ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้
โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้น กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า ปัญหาการเข้าร่วม
กิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษานอกโรงเรียน

สายัณห์ พันธุ์งาม (2552 : 84) ได้ศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยของครูศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) ครูศูนย์การเรียนชุมชน มีสภาพการจัด
กระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ พบว่า กิจกรรม
พัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการสอนเสริมด้านการทำโครงการ ตามลำดับ ครูศูนย์การเรียนชุมชนมี
ปัญหาการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาพรวมอยู่ใน
ระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ พบว่า ด้าน
การพบกลุ่ม ด้านการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่องและด้านการสอนเสริมตามลำดับ 2) ผลการ
เปรียบเทียบสภาพระดับและปัญหาการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกระบบ และการศึกษา
ตามอัธยาศัยของครูศูนย์การเรียนชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัย จังหวัดนครศรีธรรมราช

อนันท์ เฟื่องทอง (2553 : 121) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามการรับรู้ของนักศึกษาและครู
การศึกษานอกโรงเรียน พบว่า 1) นักศึกษานอกโรงเรียน และครูการศึกษานอกโรงเรียน รับรู้ว่ามี
ปัญหาการเรียนการสอน โดยรวมแล้วรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) นักศึกษาการศึกษานอก
โรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีปัญหาการเรียนและการสอน โดยรวมและรายด้าน แตกต่าง
กันอย่างไม่มีนัยสำคัญ 3) ครูการศึกษานอกโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการเรียนการ
สอนโดยรวมรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ 4) ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน และ
ตำแหน่งงาน ต่างกัน มีปัญหาการเรียนการสอน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

เทพพร มูลเหลา (2556 : 142) การศึกษาสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการเรียนนอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรการเรียนนอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวัดและประเมินผล เป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมา คือ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ และด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในลำดับสุดท้าย สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการใช้หลักสูตรการเรียนนอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยสรุปข้อเสนอแนะเป็นรายด้าน คือ

1. ด้านการจัดหลักสูตร บุคลากรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการลดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างที่กำหนดให้มีจำนวนที่เหมาะสม สร้างความเข้าใจเรื่องของ โครงสร้างหลักสูตรให้ผู้เรียนเข้าใจ ตรวจสอบเอกสารและข้อมูลการเรียนของผู้เรียนให้ถูกต้องก่อนนำไปวางแผนการเรียนรู้อการจัดหลักสูตรต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้น ครูและผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้อ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2. ด้านสื่อการเรียนรู้ บุคลากรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรในเรื่องการวิจัยพัฒนาสื่อและการผลิตสื่อการเรียนรู้ให้มีมาตรฐาน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรในเรื่องการจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูและผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีหรืออินเตอร์เน็ตให้เพียงพอ

3. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ บุคลากรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการทำงานเชิงรุกโดยลงพื้นที่เพื่อกระตุ้นความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมการพัฒนาครูในเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อที่ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน ประสานงานกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและประสบการณ์จริงมากขึ้น

4. ด้านการวัดและประเมินผล บุคลากรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการพัฒนานุคลากรด้านการวัดและประเมินผล และการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนา ต้องมี

การประเมินติดตามผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสร้างความเข้าใจกระบวนการการวัดและประเมินผลให้กับผู้เรียน

สรุปงานวิจัยในประเทศ พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดหลักสูตร รายวิชาเรียนตามโครงสร้างการเรียนมีจำนวนมากเกินไปไม่เหมาะสม ผู้เรียนขาดความเข้าใจเรื่องของโครงสร้างหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนรู้ ขาดการวิจัยพัฒนาสื่อและการผลิตสื่อการเรียนรู้ให้มีมาตรฐาน ขาดการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในเรื่องการจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูและผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตให้เพียงพอ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ควรมีการทำงานเชิงรุกโดยลงพื้นที่เพื่อกระตุ้นความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมการพัฒนาครู ในเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน ประสานงานกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และการจัดการเรียนรู้ต้องเน้นการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและประสบการณ์จริงมากขึ้น ด้านการวัดและประเมินผล การวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนา ต้องมีการประเมินติดตามผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และครูต้องสร้างความเข้าใจกระบวนการการวัดและประเมินผลให้กับผู้เรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

อิมกัล (Images, 1973 : 83) ได้เสนอแผนภูมิกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้ใหญ่ไว้ สามารถสรุปขั้นตอนการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ได้ 5 ขั้นตอน คือ พิจารณาความต้องการและความสนใจของผู้ที่จะเข้าร่วมกิจกรรม การกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ปฏิบัติตามแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ และประเมิน โครงการและผลผลิต

เฮนรี (Henry, 1994 : 83) ได้เปรียบเทียบครูผู้มีประสบการณ์ในการสอนกับครูผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ครูผู้เชี่ยวชาญห่วงใยความสนุกสนานของนักเรียนขณะเรียน และห่วงใยความสอดคล้องระหว่างการสอนและประสบการณ์ความสำเร็จของตนเองมากกว่าครูผู้มีประสบการณ์ในการสอน กระบวนการตัดสินใจของครูเหล่านั้นเน้นตนเอง ซึ่งใช้ความรู้สึก เป็นตัวชี้แนะ และเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

คอร์มฟอร์ด (Comford, 1998 : 201) ได้วิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในด้านการศึกษาและพฤติกรรมของผู้เรียนที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ว่าแตกต่างจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาอย่างไร ผู้วิจัยได้ศึกษาจากผู้เรียนจำนวน 25 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในโรงฝึกอาชีพที่เวสต์ ผลการวิจัย พบว่า

ผู้ที่โตแล้วจะสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจในบทเรียนได้เร็ว มีการสังเกต ที่การตั้งคำถามและ
สมมติฐาน มีการวางตัวที่ดีและทำงานเป็นกลุ่ม สนใจแบบฝึกหัดและรู้จักพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

นาเดอร์ (Nader. 1998 : 70) ได้วิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้โดยการใช้เทคโนโลยี
ใหม่ ๆ ในการศึกษาและในการประกอบอาชีพต่างๆ โดยศึกษาจากแผนกวิชาวิศวกรรมโรงงานใน
มหาวิทยาลัยเปอร์โตริโก พบว่า สิ่งที่ทำให้การศึกษากระบวนการเรียนรู้ให้ได้ผลนั้น ต้องมีอุปกรณ์
และเครื่องมือ เครื่องใช้สมัยใหม่มาช่วยส่งเสริม เช่น คอมพิวเตอร์ มีการใช้วิชาสถิติเข้ามา
เปรียบเทียบข้อมูลและการวิจัยนี้เชื่อว่าจะสามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียน ได้เต็มที่และมีประสิทธิภาพ

โซกอล (Sokol. 1998 : 224) ได้วิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงและ
ปรับปรุงระบบการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่และให้อยู่ในรูปแบบที่เป็นทางการ โดยผู้วิจัยศึกษา
สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง การวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ความรู้ความสามารถและทักษะ
ส่วนตัวของผู้เรียน การพัฒนาระบบ โปรแกรมในการเก็บข้อมูลสภาวะแวดล้อมและประสบการณ์ที่
มีความชำนาญของผู้สอน

จูดิธ (Judith. 2000 : 292) ได้ทำการวิจัยเรื่องการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เพื่อเข้าสู่ชุมชน การรายงานการวิจัยกล่าวว่า ทฤษฎีการพัฒนามนุษย์จากความคุ้นเคยและความพยายาม
ที่จะเปลี่ยนแปลงให้เข้าสู่ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ โดยวิจัยนำเสนอการทำให้เกิดการ
พัฒนาหลักสูตรแม่บทนำไปสู่ชุมชน ต้องใช้รูปแบบการอบรมผู้แนะนำในการเรียนการสอน
การประเมินผลทางเลือกของหลักสูตร และทักษะการสอน

รุมบาท (Rumbaugh. 2001 : 330) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เป็นเฉพาะแบบ
พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะช่วยให้เด็ก ทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนให้ประสบ
ผลสำเร็จ เป็นเรื่องที่ยากที่จะทำให้เด็กยอมรับ เนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูเห็นว่า
เด็กมีความสามารถที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ในชีวิตประจำวันของเด็ก ได้เรียนรู้ ได้สร้างและ
ประสบการณ์ ครูที่ดีจึงต้องมีวิธีการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้เด็กอย่างเหมาะสมและให้เกิด
ความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของเด็กด้วย การเรียนการสอนต้องทำให้เด็กเข้าใจตนเองในห้องเรียน
เป็นสำคัญ

โอเวน (Owen. 2002 : 563-A) ได้ศึกษาความสามารถของนักเรียน ครูในการเชื่อม
ช่องว่างระหว่างสิ่งที่สอนในระดับอุดมศึกษากับสิ่งที่นักศึกษาครูสังเกตเห็นการปฏิบัติในชั้นเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยการนำการปฏิบัติที่เหมาะสมไปใช้กับการสอนแบบโครงการ
ซึ่งได้รับการส่งเสริมจากลิเลียน แคทซ์และซิลเวีย ชาร์ด (Lilian Katz and Sylvia Chard) ผู้ให้
ข้อมูล คือ นักศึกษาครู จำนวน 25 คน การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์การสังเกต และการตรวจสอบ
เอกสาร พบว่านักศึกษาครูมีเจตคติทางบวกต่อการวิจัยและปัญหาที่พบได้แก่ ปัญหาด้านเวลาในการ

เรียนการสอน การขาดแคลนรูปแบบ และการสอนแบบกลุ่ม ถึงแม้จะมีประเด็น ปัญหาเหล่านี้ แต่สรุปได้ว่า การนำทฤษฎีไปใช้มีส่วนช่วยให้นักศึกษา ครู ได้พยายามในการปฏิบัติเพื่อพัฒนา สติปัญญาของนักเรียน ได้อย่างเหมาะสม

สรุปงานวิจัยในต่างประเทศ พบว่ามีปัจจัยบางประการที่ทำให้การบริหารหลักสูตร สถานศึกษายังไม่บรรลุผลที่ควร ทั้งปัจจัยภายในเช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขาดการ พิจารณาความต้องการและความสนใจของผู้ที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ครูและนักเรียนยังมีความคิดเห็น ที่แตกต่างกัน ครูยังขาดความเชี่ยวชาญในด้านการสอนให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานเวลาเรียน และสอดคล้องระหว่างการสอนและประสบการณ์ ส่วนปัจจัยภายนอกเช่น ยังไม่มีการพัฒนา หลักสูตรแม่บทเพื่อนำไปสู่ชุมชน ขาดการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและชุมชนมีความสำคัญมาก ซึ่งปัจจัยทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษาทุกปัจจัยล้วนมีความเกี่ยวข้อง มีสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรอย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย การจัดหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล อยู่ใน ระดับปานกลาง อันเนื่องมาจากปัญหาที่พบเช่น การขาดการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ความ เข้าใจในการใช้หลักสูตร การขาดการสร้าง ความเข้าใจในด้านหลักสูตรระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ขาดการวิจัยพัฒนาสื่อและการผลิตสื่อการเรียนรู้ให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น ขาดการส่งเสริมการพัฒนาครู ในเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน ขาดการวิเคราะห์ผลการ ประเมินเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนา ต้องมีการประเมินติดตามผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง และสร้างความเข้าใจกระบวนการการวัดและประเมินผลให้กับผู้เรียน จากปัญหาที่พบ เหล่านี้ล้วนเกิดประ โยชน์อย่างยิ่งในการหาแนวทางแก้ไขการใช้หลักสูตร ทำให้ผู้เกี่ยวข้องในการ จัดการศึกษานอกระบบทราบถึงทิศทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรการศึกษานอก ระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยิ่ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 เป็นประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 23 คน ข้าราชการครู จำนวน 22 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 429 คน ครูอาสาสมัคร จำนวน 50 คน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 118 คน และนักศึกษา จำนวน 50,518 คน รวมทั้งสิ้น 51,160 คน

1.2 เป็นประชากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้จะใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ประเภท คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบและเทคนิคการ

สัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงประกอบด้วย 2 กลุ่มดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interviews Schedule) ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มประชากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้จากการสุ่มจากประชากรซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และนักศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ กรณีผู้บริหารใช้ประชากรซึ่งมีจำนวน 23 คน ส่วนครูและนักศึกษาได้จากการสุ่มจากประชากร โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเกรจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan; อ้างในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148) ได้กลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 242 คน นักศึกษาจำนวน 382 คน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random) โดยกำหนดสถานภาพตำแหน่งอัน ได้แก่ ครู และนักศึกษา เป็นระดับชั้น ดังตาราง

ตาราง 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง

สถานศึกษา (กศน.อำเภอ)	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง							
	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	ผู้บริหาร	ครู	นักศึกษา	รวม	ผู้บริหาร	ครู	นักศึกษา	รวม
เมืองบุรีรัมย์	1	66	6,676	6,743	1	30	50	77
คูเมือง	1	25	1,995	2,021	1	10	15	26
กระสัง	1	44	2,651	2,696	1	17	20	38
นางรอง	1	38	3,225	3,264	1	15	24	40

ตาราง 3.1 (ต่อ)

สถานศึกษา (กศน.อำเภอ)	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง							
	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	ผู้บริหาร	ครู	นักศึกษา	รวม	ผู้บริหาร	ครู	นักศึกษา	รวม
หนองกี่	1	26	2,497	2,524	1	9	19	31
ละหานทราย	1	17	1,460	1,478	1	7	11	19
ประโคนชัย	1	46	2,973	3,020	1	18	22	41
บ้านกรวด	1	23	1,973	1,997	1	8	15	24
พุทไธสง	1	19	1,068	1,088	1	7	8	16
ลำปลายมาศ	1	42	3,289	3,332	1	16	25	43
สตึก	1	44	4,642	4,687	1	16	35	53
ปะคำ	1	17	2,029	2,047	1	6	15	22
นาโพธิ์	1	21	2,004	2,026	1	8	15	24
หนองหงส์	1	25	1,780	1,806	1	10	13	24
พลับพลาชัย	1	19	1,267	1,287	1	7	10	18
ห้วยราช	1	32	1,895	1,928	1	13	14	28
โนนสุวรรณ	1	11	1,041	1,053	1	4	8	13
ชำนิ	1	27	1,792	1,820	1	10	13	24
โนนดินแดง	1	13	921	935	1	6	8	15
บ้านด่าน	1	17	1,326	1,344	1	7	10	19
แคนดง	1	12	873	886	1	4	8	12
บ้านใหม่ไชย พจน์	1	20	2,000	2,021	1	8	15	24
เฉลิมพระ เกียรติ	1	15	1,141	1,157	1	6	9	16
รวมทั้งสิ้น	23	619	50,518	51,160	23	242	382	647

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม

1.1 ลักษณะของแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับดังนี้

มีปัญหาในระดับมากที่สุด	กำหนดให้ 5 คะแนน
มีปัญหาในระดับมาก	กำหนดให้ 4 คะแนน
มีปัญหาในระดับปานกลาง	กำหนดให้ 3 คะแนน
มีปัญหาในระดับน้อย	กำหนดให้ 2 คะแนน
มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด	กำหนดให้ 1 คะแนน

ตอนที่ 3 แนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open ended Form)

1.2 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

1.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยพิจารณาให้ครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายและสมมติฐานในการวิจัย

1.2.2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดกรอบแนวคิดของแบบสอบถาม

1.2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความครบถ้วน ความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาที่จะทำการศึกษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แนะนำแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาเป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity)

ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

1.2.4.1 นายพงษ์ศักดิ์ ไชยสุวรรณ วุฒิการศึกษา ค.ม. (การบริหารการศึกษา)
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหัวราชจังหวัด
บุรีรัมย์ เชี่ยวชาญด้านสถิติ

1.2.4.2 นายทรงชัย ลิ้มตระกูล วุฒิการศึกษา ค.ม. (การบริหารการศึกษา)
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนางรอง จังหวัด
บุรีรัมย์ เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

1.2.4.3 นายพีระพงษ์ รุ่งเรืองศิลป์ วุฒิการศึกษา ค.ม. (บริหารการศึกษา)
ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านด่าน จังหวัด
บุรีรัมย์ เชี่ยวชาญด้านภาษา

2.2.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้ง

2.2.6 นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้ (Try-Out)
กับผู้บริหาร ครูและนักศึกษา ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน กับสถานศึกษาในสังกัด
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ หาค่าความเชื่อมั่น
(Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ
ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.925

2. แบบสัมภาษณ์

การวิจัยครั้งนี้จะใช้การสัมภาษณ์ที่กำหนดคำถามอย่างเป็นระบบไว้ล่วงหน้า โดยมี
โครงสร้างของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบปลายเปิด (Open ended Form) ผู้วิจัยกำหนดประเด็นข้อ
คำถามไว้กว้างๆ มี 4 ประเด็น คือ ปัญหาด้านการจัดหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการ
เรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งแต่ละด้านดังกล่าวจะมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร
โดยจะใช้การสัมภาษณ์แบบเปิด ไม่นำและให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนและวิธีการ
คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถึงสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์
ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์และ
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอทุกแห่งในจังหวัดบุรีรัมย์ ใน
การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

1.2 จัดส่งแบบสอบถามที่ลงรหัสแบบสอบถามแล้ว ไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่างที่
เป็นผู้บริหาร ครูและนักศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และในการดำเนินการจัดส่ง
แบบสอบถามนั้น ได้แนบซองจดหมายตอบกลับไปพร้อมกับแบบสอบถาม เพื่อให้จัดส่งคืนไปยัง
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองบุรีรัมย์ ภายใน 15 วัน

1.3 เมื่อครบกำหนด 15 วัน ผู้วิจัยได้ขอรับแบบสอบถามคืนที่ศูนย์การศึกษานอก
ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองบุรีรัมย์

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 647 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 มาสำรวจความ
สมบูรณ์ ครบถ้วนของเนื้อหาในแบบสอบถามแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม
เพื่อสรุปปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของ
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด
บุรีรัมย์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ รายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

2.2 ผู้วิจัยสรุปรวบรวมความคิดเห็นในแต่ละด้านทันทีที่จบการสัมภาษณ์ในแต่ละด้าน

2.3 เมื่อการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยจะสรุปอีกครั้ง ซึ่งหากผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน
มีความคิดเห็นเพิ่มเติมก็จะบันทึกไว้

2.4 การสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้จดบันทึกและบันทึกเทปไว้ทุกครั้ง โดยขอ
อนุญาตในการบันทึกต่อผู้ให้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

1.2 กรอกรหัสแบบสอบถาม

1.3 กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อและบันทึกข้อมูล

1.4 ประมวลผลข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

1.5 วิเคราะห์สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ

(Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

1.6 การวิเคราะห์ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การนำเสนอข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.7 ความคิดเห็นและแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปมาน (Inductive method)

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงในรูปของข้อความโดยการจัดกลุ่มประเด็น (Grouping)

2.3 ทำการวิจัยตามประเด็นของข้อมูลโดยอธิบายความ (Explanation) และตีความข้อมูลที่ได้

2.4 นำเสนอเชิงพรรณนาความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ(Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเที่ยง
	N	แทน	จำนวนคำถาม
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121)

2.1 ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร

$$P = \frac{X \times 100}{n}$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	X	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนประชากร

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	n	แทน	จำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนของแต่ละคน
	n	แทน	จำนวนคนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดสัญลักษณ์ ในการแปลความหมายของข้อมูลและสะดวกต่อการจัดกระทำข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มประชากร
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ดังแสดงในตาราง 4.1

ตาราง 4.1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพการดำรงตำแหน่ง	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ผู้บริหาร	23	3.56
ครู	242	37.40
นักศึกษา	382	59.04
รวม	647	100.00

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้แก่ นักศึกษาจำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 59.04 ครูจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 37.40 และผู้บริหารจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 3.56 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของ
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏดังตารางที่ 4.2-4.6

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา
นอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้าน

ปัญหาการใช้หลักสูตร	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
	$\bar{X}$	SD.	ความหมาย	
ด้านการจัดหลักสูตร	4.45	0.48	มาก	1
ด้านสื่อการเรียนรู้	3.84	0.51	มาก	4
ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	3.87	0.71	มาก	3
ด้านการวัดและประเมินผล	4.42	0.56	มาก	2
รวม	4.15	0.47	มาก	

จากตาราง 4.2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดหลักสูตร ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.42$) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.87$) และด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84$) ตามลำดับ

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา
นอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดหลักสูตร โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	ปัญหาการใช้หลักสูตร ด้านการจัดหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	
1	สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน...	4.20	1.16	มาก	8
2	สถานศึกษามีการจัดทำแผนการเรียนรู้เป็น รายบุคคลหรือกลุ่มตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน.....	4.49	0.70	มาก	4
3	ครูมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อกำหนดทิศทางในการ เรียนและจัดทำแผนการเรียนรู้ให้ครบทั้ง หลักสูตร.....	4.41	0.86	มาก	5
4	สถานศึกษามีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับแผนการ เรียนรู้ที่กำหนดไว้.....	4.28	1.18	มาก	7
5	สถานศึกษามีการจัดให้มีการลงทะเบียนเรียนใน แต่ละภาคเรียนครบตามที่หลักสูตรกำหนดของ แต่ละระดับการศึกษา.....	4.71	0.64	มากที่สุด	1
6	สถานศึกษามีการลงทะเบียนในแต่ละระดับให้กับ ผู้เรียน ได้เรียนครบตาม โครงสร้างของหลักสูตรที่ กำหนด.....	4.60	0.62	มากที่สุด	2
7	สถานศึกษามีการนำรายวิชาที่ผู้เรียนประสงค์ เทียบ โอนมาดำเนินการเทียบ โอนตามระเบียบ และวิธีการที่กำหนด.....	4.57	0.67	มากที่สุด	3

ตาราง 4.3 (ต่อ)

ข้อ	ปัญหาการใช้หลักสูตร ด้านการจัดหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	
8	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ.....	4.35	1.12	มาก	6
รวมเฉลี่ย		4.45	0.48	มาก	

จากตาราง 4.3 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการเรียนการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อและระดับมาก 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 5 สถานศึกษามีการจัดให้มีการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียนครบตามที่หลักสูตรกำหนดของแต่ละระดับการศึกษา ($\bar{X} = 4.71$) รองลงมาได้แก่ ข้อ 6 สถานศึกษามีการลงทะเบียนในแต่ละระดับให้กับผู้เรียนได้เรียนครบตามโครงสร้างของหลักสูตรที่กำหนด ($\bar{X} = 4.60$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 1 สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ($\bar{X} = 4.20$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา
นอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสื่อการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	ปัญหาการใช้หลักสูตร ด้านสื่อการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	
9	สถานศึกษามีการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหา ก่อนที่จะมีการผลิตสื่อเพื่อประกอบการ จัดการเรียนรู้.....	3.67	1.13	มาก	7
10	สถานศึกษามีการจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ ที่เหมาะสมกับบทเรียนหรือเนื้อหา.....	4.15	1.08	มาก	2
11	สถานศึกษามีการศึกษาวิธีเลือกสื่อการเรียนรู้ และการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม.....	3.67	1.13	มาก	7
12	สถานศึกษามีการเลือกใช้สื่อการเรียนการ สอนที่สอดคล้องและคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของผู้เรียน.....	4.00	0.91	มาก	3
13	สถานศึกษามีการจัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ ในห้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้...	3.90	0.88	มาก	5
14	สถานศึกษามีการจัดทำสื่ออุปกรณ์การเรียน การสอนร่วมกับผู้เรียน.....	3.96	0.86	มาก	4
15	สถานศึกษามีการใช้สื่อต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัว และนำข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการ การเรียนรู้.....	3.78	0.93	มาก	6
16	สถานศึกษามีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการ เรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ ของผู้เรียน.....	4.32	0.95	มาก	1
รวมเฉลี่ย		3.84	0.51	มาก	

จากตาราง 4.4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสื่อการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อ 16 สถานศึกษามีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาได้แก่ ข้อ 10 สถานศึกษามีการจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับบทเรียนหรือเนื้อหา ($\bar{X} = 4.15$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 9 สถานศึกษามีการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาก่อนที่จะมีการผลิตสื่อเพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และข้อ 11 สถานศึกษามีการศึกษาวิธีเลือกสื่อการเรียนรู้และการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสม ($\bar{X} = 3.67$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ

ข้อ	ปัญหาการใช้หลักสูตร ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	
17	ครูและผู้เรียนมีการนำรายวิชาเรียนมาพิจารณาเพื่อจัดรูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมร่วมกัน.....	3.66	1.14	มาก	6
18	ครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาให้เหมาะสมกับวิธีการจัดการเรียนรู้.....	3.96	0.86	มาก	2
19	สถานศึกษามีการศึกษาความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล.....	3.93	0.88	มาก	4
20	ครูมีการร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย..	3.94	0.88	มาก	3
21	สถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ.....	3.65	1.17	มาก	7
22	สถานศึกษามีการจัดวิธีเรียนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการการเรียนรู้..	3.96	0.86	มาก	2

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ข้อ	ปัญหาการใช้หลักสูตร ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	
23	สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับ ภาคีเครือข่ายในการจัดวิธีการจัดการเรียนรู้ ที่เหมาะสม.....	3.67	1.13	มาก	5
24	สถานศึกษามีการจัดวิธีเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และใช้แหล่ง เรียนรู้จากท้องถิ่น ชุมชนอย่างเหมาะสม...	4.54	0.71	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย		3.87	0.71	มาก	

จากตาราง 4.5 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและนักศึกษากับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อและระดับมาก 7 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อ 24 สถานศึกษามีการจัดวิธีเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและใช้แหล่งเรียนรู้จากท้องถิ่น ชุมชนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมาได้แก่ ข้อ 18 ครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาให้เหมาะสมกับวิธีการจัดการเรียนรู้ และข้อ 22 สถานศึกษามีการจัดวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.96$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 21 สถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.65$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการวัดและประเมินผลโดยรวมและรายข้อ

ข้อ	ปัญหาการใช้หลักสูตร ด้านการวัดและประเมิน	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	
25	สถานศึกษามีการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของหลักสูตรที่กำหนดไว้	4.60	0.62	มากที่สุด	1
26	สถานศึกษามีการจัดทำแบบทดสอบที่มีมาตรฐานตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร.....	4.35	1.12	มาก	5
27	สถานศึกษามีการประเมินความรู้ก่อนเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียน.....	4.27	1.13	มาก	6
28	สถานศึกษามีการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนาผู้เรียน.....	4.56	0.74	มากที่สุด	2
29	สถานศึกษามีการจัดสอนเสริมสำหรับผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน.....	4.20	1.17	มาก	7
30	สถานศึกษามีการประเมินความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด.....	4.54	0.66	มากที่สุด	3
31	การจัดทำเอกสารผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ.....	4.20	1.17	มากที่สุด	8
32	สถานศึกษามีการวัดและประเมินผล ที่มีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร.....	4.32	1.14	มาก	4
รวมเฉลี่ย		4.42	0.56	มาก	

จากตาราง 4.6 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อและระดับมาก 4 ข้อโดย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 25 สถานศึกษามีการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมา ได้แก่ ข้อ 28 สถานศึกษามีการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 4.56$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 31 การจัดทำเอกสารผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.20$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการเรียนนอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ตาราง 4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการเรียนนอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดหลักสูตร

ข้อ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1	ควรลดรายวิชาเรียนตาม โครงสร้างที่กำหนดให้มีจำนวนที่เหมาะสม	25	46.30
2	ครูและผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน	21	38.89
3	ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียน	8	14.81
	รวม	54	100.00

จากตาราง 4.7 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการเรียนนอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดหลักสูตร เรียงอันดับความถี่จากมากไปน้อย คือ ควรลดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างที่กำหนดให้มีจำนวนที่เหมาะสม ครูและผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียน ตามลำดับ

ตาราง 4.8 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา
นอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสื่อการเรียนรู้

ข้อ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1	ครูควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเรื่องการผลิตสื่อ การเรียนรู้	21	51.22
2	ครูและผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการ เรียนรู้ร่วมกัน	11	26.83
3	สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณใน การจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอและ งบประมาณจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	9	21.95
	รวม	41	100

จากตาราง 4.8 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสื่อการเรียนรู้ เรียงอันดับความถี่จากมากไปน้อย คือ ครูควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเรื่องการผลิตสื่อการเรียนรู้ ครูและผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอและงบประมาณจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามลำดับ

ตาราง 4.9 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา
นอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

ข้อ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1	ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน	20	44.44
2	ควรประสานงานกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่มากขึ้น	14	31.11
3	การจัดการเรียนรู้ควรเน้นการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและจากประสบการณ์จริง	11	24.45
	รวม	45	100

จากตาราง 4.9 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ เรียงอันดับความถี่จากมากไปน้อย คือ ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน ควรประสานงานกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่มากขึ้น การจัดการเรียนรู้ควรเน้นการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและจากประสบการณ์จริง ตามลำดับ

ตาราง 4.10 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา
นอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการวัดและประเมินผล

ข้อ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1	ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ในการวัดและประเมินผล	15	37.50
2	ควรพัฒนาบุคลากรในด้านการวิเคราะห์ผลการ ประเมินเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนา	10	25
3	ควรมีการประเมินติดตามผลการเรียนรู้อย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง	9	20
4	ควรมีวิธีการสร้างความเข้าใจในกระบวนการการ วัดและประเมินผลให้กับผู้เรียน	6	15
	รวม	40	100

จากตาราง 4.10 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการวัดและประเมินผล โดยเรียงอันดับความถี่จากมากไปน้อย คือ ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการวัดและประเมินผล ควรพัฒนาบุคลากรในด้านการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนา ควรมีการประเมินติดตามผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ควรมีวิธีการสร้างความเข้าใจในกระบวนการการวัดและประเมินผลให้กับผู้เรียน ตามลำดับ

ผลการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตร การศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการจัดหลักสูตร

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารต่อแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ คือ โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการกำหนดรายวิชาที่มากเกินไป ควรมีการยุบรวมหรือปรับลดรายวิชาเรียนให้เหมาะสมและบุคลากรส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องของหลักสูตรจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งครูและผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการศึกษาคือต่อแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ คือ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนขาดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน ในเนื้อหาของหลักสูตร จึงก่อให้เกิดปัญหาในขั้นตอนการนำไปปฏิบัติ เกิดความผิดพลาดในการนำไปใช้ และหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวนรายวิชาที่มาก ทำให้ผู้เรียนสับสนในรายวิชาที่มีจำนวนมาก อีกทั้งผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีการกึ่งเพราะไม่ได้อยู่ในวัยเรียนหากมีวิชาเรียนมากเกินไปอาจจะทำให้การเรียนน่าเบื่อ และนักศึกษาอาจน้อยลงตามไปด้วย ดังนั้นต้องจัดหาวิชาให้เหมาะสมกับระดับการศึกษาและต้องสัมพันธ์กับพื้นที่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มเป้าหมาย และในบางรายวิชาควรเพิ่มหน่วยกิต เพื่อลดจำนวนรายวิชาให้น้อยลง

สรุปแนวทางในการแก้ปัญหา คือ ควรมีการยุบรวมหรือปรับลดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียน บุคลากรควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของโครงสร้างหลักสูตร เพื่อนำไปถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนนำไปวางแผนการเรียนรู้ต่อไป ครูและผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของแต่ละชุมชน การจัดหลักสูตรต้องคำนึงถึงหน่วยกิต ซึ่งต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กับระดับการศึกษา การเลือกรายวิชาที่มีหน่วยกิตหลายๆ เพื่อลดรายวิชา ไม่ให้มากเกินไป และควรคัดเลือกรายวิชาที่สอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ระดับการศึกษาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2. ด้านสื่อการเรียนรู้

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารต่อแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา นอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถศาสตร์จังหวัดบุรีรัมย์ คือ การจัดหาสื่อการเรียนรู้ควรจัดให้มีความเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน และสื่อต้องมีความหลากหลาย ดังนั้นครูและผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำและผลิตสื่อการเรียนการสอนร่วมกัน โดยการนำเอาทรัพยากรในชุมชนมาประยุกต์ใช้ และบุคลากรควรได้รับการพัฒนาให้เกิดความรู้ความเข้าใจทักษะความชำนาญก่อนการนำสื่อไปใช้ในกระบวนการ จัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการต่อแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา นอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถศาสตร์จังหวัดบุรีรัมย์ คือ ควรพัฒนาครูในเรื่องการวิจัยผลิตสื่อการเรียนรู้อให้ได้ มาตรฐาน การจัดเตรียมสื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระในกระบวนการการเรียนการสอน ควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและสำหรับจัดกิจกรรม พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้มี โอกาสแสวงหาความรู้และเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้วยสื่อที่หลากหลายจากประสบการณ์จริง

สรุปแนวทางในการแก้ปัญหา คือ ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะความชำนาญในเรื่องการวิจัยผลิตสื่อการเรียนรู้อให้ได้มาตรฐาน การจัดเตรียม สื่อ การประยุกต์ใช้สื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและบทเรียนเพื่อให้การเรียนรู้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการเรียนรู้อ ตลอดทั้งสถานศึกษาควรให้การส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยี ที่ทันสมัยและสำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้มี โอกาสแสวงหาความรู้ และเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้วยสื่อที่หลากหลายจากประสบการณ์จริง ดังบทสัมภาษณ์ บางตอน

3. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารต่อแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา นอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถศาสตร์จังหวัดบุรีรัมย์ คือ ครูผู้สอนมีวุฒิทางการศึกษาไม่ตรงกับรายวิชาที่ผู้เรียนลงทะเบียน เรียนทำให้ขาดทักษะความรู้ความสามารถในเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้อ ควร พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหารายวิชา การทำแผนการ เรียนรู้อ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อที่หลากหลายร่วมกับผู้เรียน สำนักงานส่งเสริมการศึกษา

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) กำหนดให้ครูหนึ่งคนรับผิดชอบผู้เรียนได้ไม่เกิน 66 คน แต่เนื่องจากยังมีผู้พลาดโอกาสจากการศึกษาต่อในระบบโรงเรียนเขอะครุกศน. จึงต้องรับผิดชอบผู้เรียนจำนวนมากทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย อีกทั้งผู้เรียนมีความแตกต่างกันในเรื่องของพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และช่วงอายุ(ระหว่าง 15-59 ปี) เมื่อมีปริมาณผู้เรียนมาก การจัดการเรียนรู้จึงเป็นไปได้ยาก ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาควรศึกษาความพร้อม ความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนและร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประสานการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการศึกษาต่อแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตร การศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ คือ ครูขาดทักษะความรู้ความสามารถในเรื่องการออกแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรพัฒนาครูให้มีรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร รายวิชา การทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ร่วมกับผู้เรียนและภาคีเครือข่าย เพื่อให้สอดคล้องกับความแตกต่างและความต้องการของผู้เรียน และควรส่งเสริม สนับสนุน สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงและจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการสอดแทรกเข้ากับเนื้อหาวิชาที่เรียนเพื่อให้ การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปแนวทางในการแก้ปัญหา คือ สถานศึกษาควรศึกษาความพร้อม ความแตกต่าง ของผู้เรียนแต่ละคนและร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประสาน การมีส่วนร่วมและความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ควรพัฒนาครูให้มีรู้ความสามารถในการ วิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหารายวิชา การทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ หลากหลายร่วมกับผู้เรียน และควรส่งเสริม สนับสนุน สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองจากการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการ สอดแทรกเข้ากับเนื้อหาวิชาที่เรียนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

4. ด้านการวัดและประเมินผล

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารต่อแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษา นอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ คือ ครูขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการวัดและประเมินผล

ครูไม่ใส่ใจจัดระบบการวัดผล เช่น การทดสอบกลางภาคเรียนที่สำคัญมากแต่ครูหลายคนปล่อยปละละเลยไม่ค่อยให้ความสำคัญ การวัดและประเมินผลปลายภาคเรียนใช้เวลานาน เนื่องจากมีรายวิชามากเกินไป เนื้อหาข้อสอบไม่ครอบคลุมตามรายวิชาทั้งหมด ดังนั้นสถานศึกษาต้องสร้างความตระหนัก จิตสำนึกและความเข้าใจในกระบวนการวัดและประเมินผลให้กับครู ผู้เรียน พร้อมทั้งต้องพัฒนาครูให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการวัดและประเมินผล และควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีการวิเคราะห์ผลการประเมินผู้เรียนทุกครั้งเพื่อนำผลมาหาแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการศึกษาต่อแนวทางการแก้ปัญหาคการใช้หลักสูตร การศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ คือ ครูไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของรูปแบบและวิธีการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน ควรมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการวัดและประเมินผลและสถานศึกษาต้องส่งเสริม สนับสนุนให้มีการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบด้วยเครื่องมือที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทั้งนี้ต้องมีการติดตามผลการเรียนรู้และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

สรุปแนวทางในการแก้ปัญหา คือ สถานศึกษาต้องสร้างความตระหนัก จิตสำนึกและความเข้าใจในกระบวนการวัดและประเมินผลให้กับครู ผู้เรียน พร้อมทั้งต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถในการวัดและประเมินผล ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่หลากหลายด้วยเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีการติดตามผลการเรียนรู้และประเมินผลอย่างต่อเนื่องและให้มีการวิเคราะห์ผลการประเมินผู้เรียนทุกครั้งเพื่อนำผลมาหาแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปแนวทางการแก้ปัญหาคการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ด้านการจัดหลักสูตร ควรมีการบูรรวมหรือปรับลดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียน ชี้แจงเรื่อง โครงสร้างหลักสูตรสร้างความเข้าใจให้ครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ก่อนนำไปวางแผนการเรียนรู้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้น ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ ระดับการศึกษา ความต้องการของผู้เรียนและบริบทของชุมชน

ด้านสื่อการเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถทักษะความชำนาญในเรื่องการวิจัยผลิตสื่อการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน การจัดเตรียมสื่อ การประยุกต์ใช้สื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและบทเรียน ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการเรียนรู้ และควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและงบประมาณจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาความรู้และเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้วยสื่อที่หลากหลาย จากประสบการณ์จริง

ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ควรศึกษาความพร้อม ความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน และร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประสานการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหารายวิชา การทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และควรจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

ด้านการวัดและประเมินผล ควรสร้างความตระหนัก จิตสำนึก และพัฒนาครู ผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจทักษะกระบวนการวัดและประเมินผลตามที่หลักสูตรกำหนด โดยเน้นให้มีการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่หลากหลายด้วยเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีการติดตามผลการเรียนรู้และประเมินผลอย่างต่อเนื่องให้มีการวิเคราะห์ผลการประเมินผู้เรียนเพื่อนำผลมาหาแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการเรียนนอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ในบทนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
  - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
  - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการเรียนนอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการเรียนนอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้
    - 1.1.1 เป็นประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรการเรียนนอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อำเภอ จำนวน 23 คน ข้าราชการครู จำนวน 22 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 429 คน
ครูอาสาสมัคร จำนวน 50 คน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 118 คน และนักศึกษา
จำนวน 50,518 คน รวมทั้งสิ้น 51,160 คน

1.1.2 เป็นประชากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน นักวิชาการ
ศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้จะใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ประเภท คือ แบบสอบถาม
เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบและเทคนิคการ
สัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนว
ทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึง
ประกอบด้วย 2 กลุ่มดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามได้จากการสุ่มจากประชากรซึ่งเป็นผู้ที่
เกี่ยวข้องกับ การใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และนักศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ กรณีผู้บริหารใช้ประชากรซึ่งมีจำนวน 23 คน ส่วนครูและ
นักศึกษามาจากการสุ่มจากประชากร โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูป
ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan ;อ้างในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 148) ได้
กลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 242 คน นักศึกษา จำนวน 382 คน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็น
สัดส่วน (Proportional Stratified Random)

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interviews Schedule) ได้จากการเลือก
แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มประชากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน
รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์
จำนวน 1 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

มีปัญหาในระดับมากที่สุด	กำหนดให้ 5 คะแนน
มีปัญหาในระดับมาก	กำหนดให้ 4 คะแนน
มีปัญหาในระดับปานกลาง	กำหนดให้ 3 คะแนน
มีปัญหาในระดับน้อย	กำหนดให้ 2 คะแนน
มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด	กำหนดให้ 1 คะแนน

ตอนที่ 3 แนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open ended Form)

2.2 แบบสัมภาษณ์

การวิจัยครั้งนี้จะใช้การสัมภาษณ์ที่กำหนดคำถามอย่างเป็นระบบไว้ล่วงหน้า โดยมีโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบปลายเปิด (Open ended Form) ผู้วิจัยกำหนดประเด็นข้อคำถามไว้กว้างๆ มี 4 ประเด็น คือ ปัญหาด้านการจัดหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งแต่ละด้านดังกล่าวจะมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร โดยจะใช้การสัมภาษณ์แบบเปิด ไม่นำแนะให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถึงสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้อำนาจการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด

บุรีรัมย์และผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอทุกแห่งใน
จังหวัดบุรีรัมย์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

3.1.2 จัดส่งแบบสอบถามที่ลงรหัสแบบสอบถามแล้ว ไปยังประชากรกลุ่ม
ตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ครูและนักศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และในการดำเนินการ
จัดส่งแบบสอบถามนั้น ได้แนบซองจดหมายตอบกลับไปพร้อมกับแบบสอบถาม เพื่อให้จัดส่ง
แบบสอบถามคืน ไปยังศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองบุรีรัมย์
ภายใน 15 วัน

3.1.3 เมื่อครบกำหนด 15 วัน ผู้วิจัยได้ขอรับแบบสอบถามคืนที่ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองบุรีรัมย์

3.1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 647 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 มาสำรวจ
ความสมบูรณ์ ครบถ้วนของเนื้อหาในแบบสอบถามแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจาก
แบบสอบถาม เพื่อสรุปปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรการศึกษา
นอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ รายละเอียดดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.2.2 ผู้วิจัยสรุปรวบรวมความคิดเห็นในแต่ละด้านทันทีที่จบการสัมภาษณ์ใน
แต่ละด้าน

3.2.3 เมื่อการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยจะสรุปอีกครั้งซึ่งหากผู้ให้สัมภาษณ์
แต่ละคนมีความคิดเห็นเพิ่มเติมก็จะบันทึกไว้

3.2.4 การสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้จดบันทึกและบันทึกเทปไว้ทุกครั้ง โดย
ขออนุญาตในการบันทึกต่อผู้ให้สัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ
ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

4.1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

4.1.2 กรอกรหัสแบบสอบถาม

4.1.3 กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อและบันทึกข้อมูล

4.1.4 ประมวลผลข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.1.5 วิเคราะห์สถานภาพกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ(Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

4.1.6 การวิเคราะห์ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การนำเสนอข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.1.7 ความคิดเห็นและแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

4.2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปมาน (Inductive method)

4.2.2 นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงในรูปของข้อความโดยการจัดกลุ่มประเด็น (Grouping)

4.2.3 ทำการวิจัยตามประเด็นของข้อมูล โดยอธิบายความ (Explanation) และตีความข้อมูลที่ได้

4.2.4 นำเสนอเชิงพรรณนาความ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้บริหาร ครูและนักศึกษา เห็นว่าปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดหลักสูตร รองลงมาด้านการวัดและประเมินผล ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ และด้านสื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ

1.1 ด้านการจัดหลักสูตร ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและนักศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการจัดให้มีการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียนครบตามที่หลักสูตรกำหนดของแต่ละระดับการศึกษา รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดลงทะเบียนในแต่ละระดับให้กับผู้เรียน ได้เรียนครบตาม โครงสร้างของหลักสูตรที่กำหนด

1.2 ด้านสื่อการเรียนรู้ ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและนักศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับบทเรียนหรือเนื้อหา

1.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและนักศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการจัดวิธีเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและใช้แหล่งเรียนรู้จากท้องถิ่น ชุมชนอย่างเหมาะสม รองลงมา คือ ครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาให้เหมาะสมกับวิธีการจัดการเรียนรู้และสถานศึกษามีการจัดวิธีเรียนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและนักศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น

รายชื่อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของหลักสูตรที่กำหนดไว้ รองลงมา คือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนาผู้เรียน

2. แนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์สามารถสรุปเป็นรายด้านดังนี้

2.1 ด้านการจัดหลักสูตร คือ ควรมีการบูรณาการหรือปรับสครายวิชาเรียนตามโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียน บุคลากรควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของโครงสร้างหลักสูตร เพื่อนำไปถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนนำไปวางแผนการเรียนรู้ต่อไป ครูและผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของแต่ละชุมชน การจัดหลักสูตรต้องคำนึงถึงหน่วยกิต ซึ่งต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กับระดับการศึกษา การเลือกรายวิชาที่มีหน่วยกิตมากๆ เพื่อสครายวิชา ไม่ให้มากเกินไป และควรคัดเลือกรายวิชาที่สอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ระดับการศึกษาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2.2 ด้านสื่อการเรียนรู้ คือ ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถทักษะความชำนาญในเรื่องการวิจัยผลิตสื่อการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน การจัดเตรียมสื่อ การประยุกต์ใช้สื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและบทเรียนเพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการเรียนรู้ตลอดทั้งสถานศึกษาควรให้การส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและสำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาความรู้และเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้วยสื่อที่หลากหลายจากประสบการณ์จริง

2.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ คือ สถานศึกษาควรศึกษาความพร้อม ความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนและร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประสานการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหารายวิชา การทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายร่วมกับผู้เรียน และควรส่งเสริม สนับสนุน สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการสอดแทรกเข้ากับเนื้อหาวิชาที่เรียนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล คือ สถานศึกษาต้องสร้างความตระหนัก จิตสำนึกและความเข้าใจในกระบวนการวัดและประเมินผลให้กับครู ผู้เรียนพร้อมทั้งต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถในการวัดและประเมินผล ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่หลากหลายด้วยเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีการติดตามผลการเรียนรู้และประเมินผลอย่างต่อเนื่องและให้มีการวิเคราะห์ผลการประเมินผู้เรียนทุกครั้งเพื่อนำผลมาหาแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้ทราบถึงประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาใน

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและนักศึกษา พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดหลักสูตร ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการจัดการศึกษานอกระบบเป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้พลาดโอกาส ผู้ขาด โอกาสทางการศึกษา ซึ่งกลุ่มเป้าหมายประชาชนส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ มีช่วงอายุตั้งแต่ 15 – 59 ปี ที่ไม่รู้หนังสือและไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะ ความรู้ และประสบการณ์ คุณลักษณะและเป้าหมายในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ใหญ่ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบอาชีพแล้วต้องการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงอาชีพที่ทำอยู่ บางคนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานแต่ยังมีพื้นฐานการศึกษาค่ำ ต้องการยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้น บางคนต้องการเรียนรู้เพื่อการศึกษาต่อหรือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น บางคนเป็นผู้นำชุมชน ต้องการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ บางคนเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น บางคนต้องการเรียนรู้เพื่อการยอมรับทางสังคม ทั้งนี้ผู้ใหญ่บางคนอาจมีปัญหาและข้อจำกัดในการเรียนรู้ เช่น ไม่มีเวลาเรียน ขาดความมั่นใจ บางเรื่องเรียนรู้ได้ช้าจากที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนเป็นปัญหาต่อการจัดหลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาอย่างยิ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของเทพพร มูลเหลา(2556) ได้ศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นรายด้านและรายข้อ สามารถอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านการจัดหลักสูตร เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้เพราะสถานศึกษามีการกำหนดรายวิชาเรียนตาม โครงสร้างหลักสูตรที่มากเกินไป บุคลากรขาดความเข้าใจเรื่องของ โครงสร้างหลักสูตรอีกทั้งในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการกำหนดรูปแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะต้องสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2555 : 7) ได้กล่าวว่า การจัดหลักสูตรสถานศึกษาต้องนำรายวิชาไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดแผนการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ซึ่งผู้เรียนจะต้องกำหนด ทิศทางในการเรียนของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนที่ประสงค์จะออกไปประกอบอาชีพก็ควรเลือกรายวิชา เลือกในสาระการประกอบอาชีพ หรือผู้เรียนที่ประสงค์จะออกไปเป็นผู้นำชุมชนก็ควรเลือก รายวิชาเลือกในสาระการพัฒนาสังคม หรือถ้าผู้เรียนประสงค์จะไปศึกษาต่อก็ควรเลือกรายวิชา เลือกในสาระความรู้พื้นฐาน ทั้งนี้ ครู และผู้เรียนต้องวางแผนการเรียนรู้รายบุคคลร่วมกันให้ ครบทั้งหลักสูตร รายวิชาใดที่สามารถเทียบโอน ได้ก็ให้ทำการเทียบโอน ส่วนรายวิชาใดที่เทียบ โอนไม่ได้ก็ให้ลงทะเบียนเรียนให้ครบตามโครงสร้างหลักสูตร แล้วนำมาจัดทำแผนการเรียน ตลอดหลักสูตรตามเงื่อนไขการลงทะเบียนเรียนให้ครบตาม โครงสร้างหลักสูตร แล้วนำมาจัดทำ แผนการเรียนรู้ตลอดหลักสูตรตามเงื่อนไขการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของวิเศษฐ์ มีบุญ (2549 : 101) ได้ศึกษาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในพื้นที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่า ด้าน โครงสร้างหลักสูตรและองค์ประกอบหลักสูตร เนื้อหาสาระของแต่ละวิชาที่จะจัดให้กับ นักศึกษามีมากเกินไป ระยะเวลาเรียนสั้น เนื้อหาไม่เหมาะสมกับนักศึกษาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ไม่ สอดคล้องกับท้องถิ่น ทำให้เรียนได้ไม่ครบตามหลักสูตร ควรปรับหลักสูตรให้มีความเหมาะสม กับนักศึกษาและสภาพท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของเทพพร มูลเหลา (2556 :142)

เรื่องการศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ในด้านการจัดหลักสูตร บุคลากรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการลดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างที่กำหนดให้มีจำนวนที่เหมาะสม สร้างความเข้าใจเรื่องของโครงสร้างหลักสูตรให้ผู้เรียนเข้าใจ ตรวจสอบเอกสารและข้อมูลการเรียนของผู้เรียนให้ถูกต้องก่อนนำไปวางแผนการเรียนรู้ การจัดหลักสูตรต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้น ครูและผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2.2 ด้านสื่อการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนขาดความรู้ในเรื่องการวิจัย การผลิตสื่อและการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน ขาดทักษะความชำนาญในการจัดเตรียมสื่อที่จะนำไปจัดการเรียนการสอน ครูและผู้เรียนไม่ได้มีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ร่วมกันและไม่มีการประเมินผลในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ให้เพียงพอสำหรับกลุ่มเป้าหมายและครอบคลุมทุกพื้นที่ที่ใช้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิเศษฐ์ มีบุญ (2549 : 101) ได้ศึกษาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในพื้นที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่า ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อ ไม่ค่อยมีการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนเนื่องจากไม่มีวัสดุอุปกรณ์และสื่อ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดซื้อเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2555 : 9) ด้านการจัดสื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราชการ 2551 ว่าในการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล ภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผู้เรียน ครู สามารถพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่ใกล้ตัว ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา และสอดคล้องกับงานวิจัยของเทพพร มูลเหล่า (2556 : 142) เรื่องการศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ในด้านสื่อการเรียนรู้ บุคลากรมี

ข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรในเรื่องการวิจัยพัฒนาสื่อและการผลิตสื่อการเรียนรู้ให้มีมาตรฐาน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรในเรื่องการจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูและนักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตให้เพียงพอ

2.3 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุดนี้เพราะครูผู้สอนขาดความรู้ความชำนาญในการทำงานเชิงรุกที่หลากหลายในการลงพื้นที่ขาดทักษะความชำนาญในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงต่อความต้องการของนักเรียน ขาดการประสานงานกับนักเรียน ภาควิชาช่วยในการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่อยู่ในวัยทำงานและมีประสบการณ์ จึงมีความต้องการในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและจากประสบการณ์จริงมากกว่าการเรียนแบบชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญา โสมคำ (2548 : 75-78) ได้ศึกษาปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนของนักศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่นผลการวิจัยปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนของนักศึกษา ดังนี้ 1) ข้อที่มีปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ไม่มีเวลาจัดทำโครงการเนื่องจากต้องประกอบอาชีพและมีภารกิจมากไม่สามารถทำโครงการได้ไม่มีความรู้ในการจัดทำโครงการและไม่มาพบกลุ่มจึงไม่รู้ว่าต้องทำโครงการได้ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำโครงการและขาดผู้แนะนำและให้คำปรึกษา แม้จะมีการอบรมครูในการจัดทำโครงการ ครูยังมีความเข้าใจในการจัดทำโครงการน้อย การชี้แจงนักศึกษาจึงไม่ชัดเจน 2) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนของนักศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีปัญหาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชษฐ์ มีบุญ (2549 : 101) ได้ศึกษาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในพื้นที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่า 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนขาดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาส่วนใหญ่ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมต่างๆ ให้กับนักศึกษาเอง ไม่ตรงกับความต้องการของนักศึกษา ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ในการจัดกิจกรรม และให้นักศึกษามีบทบาทและมีส่วนร่วมมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสนั่น เตชะนอก (2550 : 83) การศึกษาปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1) ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้

ของนักศึกษากาการศึกษาออกโรงเรียน ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า ทุกกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยการทำโครงการ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนเสริม และการจัดกิจกรรมโดยการพบกลุ่ม

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะเนื้อหาสาระรายวิชาตามที่หลักสูตรกำหนดให้ลงทะเบียเรียนและต้องจัดให้มีการวัดประเมินผลมีจำนวนมากเกินไป ครูผู้สอนขาดความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ในด้านการวัดและประเมินผล นักศึกษามีทัศนคติที่ผิดต่อการการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาส พรเบ็ญจา (2550 : 105) ศึกษาการพัฒนาการตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ความต้องการพัฒนาบุคลากร โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านคุณลักษณะของครูการศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการปฏิบัติราชการยุคใหม่และปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน และด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของอริสตรา โพธิ์ชัยเลิศ (2549 : 106) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเขตราชบุรีบูรณะ สังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล ครูผู้สอนต้องพัฒนาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ จัดอบรมวิธีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง อันดับสองจัดอบรมเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย อันดับสามจัดกระบวนการวัดผลประเมินผลที่เป็นระบบมากขึ้น

3. การที่ผลการเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาออกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาออกระบบตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สถานศึกษาได้ตระหนักและคำนึงถึงความต้องการ ธรรมชาติที่แตกต่างกันของผู้เรียนในด้านวัย วุฒิภาวะ ความถนัด ความสนใจ วิธีการเรียนรู้ การดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553 : 22) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” ชีวหลักผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน ในด้านวัย วุฒิภาวะ ความถนัด ความสนใจ

และวิธีการเรียนรู้ ตลอดจนมีการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเอง ตามธรรมชาติ เต็มศักยภาพที่มีอยู่และเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนั้น ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องควรตระหนักและทำความเข้าใจเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการ จุดมุ่งหมายและการจัดการเรียนรู้ตาม โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ดังนี้

1. ด้านการจัดหลักสูตร สถานศึกษาควรมีการบูรรวมหรือปรับลดรายวิชาเรียนตามโครงสร้างของหลักสูตรเพื่อลดรายวิชาเรียนไม่ให้มากเกินไป มีความถี่สูงสุด เหตุผลที่มีการเสนอแนะเช่นนี้เนื่องจากการจัดการศึกษานอกระบบเป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้พลาดโอกาส ผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งกลุ่มเป้าหมายประชาชนส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ มีช่วงอายุตั้งแต่ 15 - 59 ปี ที่ไม่รู้หนังสือและไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะ ความรู้ ประสบการณ์ และมีการกิจเพราะไม่ใช่วัยเรียน ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงาน มีคุณลักษณะและเป้าหมายในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ใหญ่ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบอาชีพแล้วต้องการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงอาชีพที่ทำอยู่ บางคนเป็นผู้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานแต่ยังมีพื้นฐานการศึกษาค่ำ ต้องการยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้น บางคนต้องการเรียนรู้เพื่อการศึกษาต่อหรือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น บางคนเป็นผู้นำชุมชน ต้องการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ บางคนเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น บางคนต้องการเรียนรู้เพื่อการยอมรับทางสังคม ซึ่งผู้ใหญ่บางคนอาจมีปัญหาและข้อจำกัดในการเรียนรู้ เช่น ไม่มีเวลาเรียนทุกวันเพราะต้องประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ขาดความมั่นใจ บางเรื่องจะเรียนรู้ได้ช้า หากมีวิชาเรียนมากเกินไปอาจจะทำให้ผู้เรียนเบื่อและไม่อยากมาเรียน
2. ด้านสื่อการเรียนรู้ สถานศึกษาควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญในเรื่องการวิจัยผลิตสื่อ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน มีความถี่สูงสุด เหตุผลที่มีการเสนอแนะเช่นนี้เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ มีวุฒิภาวะ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เป็นวัยทำงานไม่มีเวลาเรียนทุกวัน จึงมีความต้องการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน จากประสบการณ์จริง มากกว่าการเรียนแบบชั้นเรียน ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรมีการพัฒนาครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความสามารถในด้านการพัฒนาสื่อ การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและบทเรียน เพื่อส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย จัดบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา

3. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีความถี่สูงสุด เหตุผลที่มีการเสนอแนะเช่นนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สถานศึกษาต้องตระหนักและคำนึงถึงความต้องการ ธรรมชาติที่แตกต่างกันในด้านวัย วุฒิภาวะ ความถนัด ความสนใจ วิธีการเรียนรู้ การดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันของผู้เรียน

4. ด้านการวัดและประเมินผล สถานศึกษาควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องการวัดและประเมินผล มีความถี่สูงสุด เหตุผลที่มีการเสนอแนะเช่นนี้เนื่องจากรายวิชาเนื้อหาสาระตามที่หลักสูตรกำหนดให้ลงทะเบียนเรียนและต้องจัดให้มีการวัดผลประเมินผลในแต่ละภาคเรียนมีจำนวนมากเกินไป อีกทั้งครูผู้สอนมีวุฒิทางการศึกษาไม่ตรงกับรายวิชาที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียน ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถในการวัดและประเมินผลตามที่หลักสูตรกำหนดอย่างท่องแท้ โดยให้มีการวางแผนการวัดประเมินผลร่วมกับนักศึกษา มีการประเมินความรู้ของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีการจัดทำเอกสารวัดผลประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์ผลการประเมินนักศึกษาในแต่ละครั้งเพื่อนำมาหาแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ด้านการจัดหลักสูตร พบว่า สถานศึกษามีการจัดให้มีการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียนครบตามที่หลักสูตรกำหนดของแต่ละระดับการศึกษา มีปัญหาในการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ดังนั้นในแต่ละภาคเรียนสถานศึกษาต้องมีการวางแผน ออกแบบกิจกรรมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษานอกระบบให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ควรมีการบูรรวมหรือปรับลดรายวิชาเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

โดยคำนึงถึงหน่วยกิต การเลือกรายวิชาที่มีหน่วยกิตมาก ๆ เพื่อลดรายวิชา ไม่ให้มากเกินไป โดยคัดเลือกรายวิชาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน บริบทของชุมชนและควรรู้แจ้งสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนในด้าน โครงสร้างการจัดหลักสูตรของสถานศึกษา

2. ด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษามีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีปัญหาในการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถทักษะความชำนาญในเรื่องการวิจัยผลิตสื่อ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน การจัดเตรียมสื่อ การประยุกต์ใช้สื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและบทเรียนเพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรในเชิงปฏิบัติการและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียน ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อและประเมินผลการใช้สื่ออย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้สถานศึกษาควรให้การส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอและสำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาความรู้และเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้วยสื่อที่หลากหลายจากประสบการณ์จริง

3. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษามีการจัดวิธีเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและใช้แหล่งเรียนรู้จากท้องถิ่น ชุมชนอย่างเหมาะสม มีปัญหาในการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาควรศึกษาความพร้อม ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน สังคมและร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประสานการมีส่วนร่วมและความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน วิธีการดำเนินชีวิตของผู้เรียน และทั้งนี้สถานศึกษาควรจัดอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหารายวิชา การทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และควรส่งเสริม สนับสนุน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้โดยการสอดแทรกเข้ากับเนื้อหาวิชาที่เรียนให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง แหล่งเรียนรู้ต่างๆ และจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และได้ฝึกทักษะการคิด การแก้ปัญหาและความมีเหตุผล โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำเพิ่มเติม

4. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า สถานศึกษามีการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของหลักสูตรที่กำหนดไว้ มีปัญหาในการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาควรสร้างความตระหนัก จิตสำนึก และพัฒนาครู ผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการวัดและประเมินผลตามที่หลักสูตรกำหนด เน้นให้มีการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ใช้รูปแบบที่หลากหลายด้วยเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน มีการติดตามผลการเรียนรู้

และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยในแต่ละภาคเรียนสถานศึกษาควรนำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนมาวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อหาแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับกลุ่มจังหวัด หรือระดับภาค

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ จากครูผู้สอนในแต่ละระดับการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและเกิด ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ แสนคำ. (2547). สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กนก จันทร์ขจร. (2536). คู่มือครูการจัดทำคลังข้อทดสอบ การวิเคราะห์ข้อสอบ การวิเคราะห์ผล การสอบ. กรุงเทพฯ : พีเอ็น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ : กุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- _____. (2538). สารานุกรมการศึกษาดลอดชีวิต เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กุรุสภาลาดพร้าว.
- กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. (2551). หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์. (2540). การวัด การวิเคราะห์ การประเมินทางการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- กัญญา โสมคำ. (2548). ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนของนักศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลข : บัณฑิตวิทยาลัยเลข มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- จรรยา จิรัชชะ. (2549). การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา). ลำปาง : บัณฑิตวิทยาลัยลำปาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- จำเนียร ศิลปาวณิช. (2538). หลักและวิธีสอน. กรุงเทพฯ : เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์.
- จุฬามาศ พรเบ็ญจา. (2550). การพัฒนาบุคลากรตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยภัฏสวนสุนันทา.

- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชียรศรี วิวิศรี. (2535). การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน เทคโนโลยีทางการศึกษา.
ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ณัฐชานันท์ อุ่นสิวลัย. (2549). การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของเทศบาลตำบลในจังหวัด
ระยอง. ชลบุรี : วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เทพพร มูลเหลา. (2556). สภาพปัญหาการใช้หลักสูตรปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา).
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิวัดน์ มณีโชติ. (2549). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2546). Measurement in Nursing Research เอกสารประกอบการบรรยาย
วิชา Advanced Nursing Research Methods II. ขอนแก่น : หลักสูตรปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บรรพต สุวรรณประเสริฐ. (2544). การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 1.
เชียงใหม่ : แสงศิลป์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สุริยสาสน์.
_____. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุริยสาสน์.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). ระเบียบวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
บุรีรัมย์ : สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปฐม นิคมานนท์. (2532). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการศึกษาดลอดชีวิตและการศึกษานอก
ระบบ ปรัชญาและหลักการของการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 6. นนทบุรี :
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิสนุ ฟองศรี. (2549). “แนวคิดทฤษฎี” ในวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :
เท็มฟ้าการพิมพ์.
_____. (2545). เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- มานะ สามัคคี. (2548). สมรรถภาพการปฏิบัติการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในเขตจังหวัดลพบุรีที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา). ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิบัติการศึกษไทย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มติชน.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2539). ระเบียบวิธีสถิติบางประการเพื่อการวิจัย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- วรรณ อภินันท์กุล. (2551). แนวคิดและทฤษฎีที่นำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ ทองไทย. (2548). รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : เซนต์เตอร์ ดิสคัฟเวอรี.
- วิจิตรา วิเศษ. (2545). ปัญหาในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ และความต้องการในการรับบริการของนักศึกษาของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(บริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2556). “การวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้.” ในวิชาประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้. หน้าที่ 10. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- วิศนี ศิลตระกูลและคณะ. (2542). การพัฒนารูปแบบการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตและสังคม. วิทยานิพนธ์ ค.ค.(ครุศาสตร์คุณวุฒิบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเศษ มีบุญ. (2549). การจัดการศึกษานอกโรงเรียนหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในพื้นที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษานอกโรงเรียน). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2553). วิธีวิทยาการประเมิน : ศาสตร์แห่งคุณค่า. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2551). แนวคิดและทฤษฎีที่นำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. (วรัรัตน์อภิรักษ์กุล บรรณาธิการ). ใน แนวคิดและทฤษฎีที่นำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบูรณ์ มีระหงส์. (2540). ปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอห้วยน้ำใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมนึก ธาตุทอง. (2548). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เพชรเกษมการพิมพ์.
- สวัสดิ์ จงกล. (2539). "การบริหารใช้หลักสูตร : โรคเรื้อรังกว่าร้อยปี," วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 11(2) : 25-31.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธนาพรส จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ม.ป.พ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม แห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). คู่มือการดำเนินงานหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : รังสีการพิมพ์.
- _____. (2553). แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน.
- _____. (2555). นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประจำปี 2555. กรุงเทพฯ : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์. (2555). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2555. บุรีรัมย์ : สำนักงาน กศน. จังหวัดบุรีรัมย์.
- สำนักส่งเสริมและประสานงาน. สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน. (2547). แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

- สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- (2554). รายงานผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554. อุบลราชธานี : สถาบัน กศน. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2535). แนวคิดในการพัฒนาเครือข่ายในการเรียนรู้ ในเครือข่ายการเรียนรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์ The knowledge Center.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2551). การศึกษานอกระบบเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. ใน แนวคิดและทฤษฎีที่นำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม. (2545). ประมวลบทความ นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนั่น เตะชนอก. (2550). ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริการการศึกษา). ชัยภูมิ : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สายัณห์ พันธุ์งาม. (2552). การจัดกระบวนการเรียนรู้นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา). นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- อริศตรา โพธิ์ชัยเลิศ. (2549). การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเขตราชภูริบูรณะ สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คศ.ม.(การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). การพัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีย์ วัชรวราภา. (2542). การวัดและการประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.

- อนันท์ เฟื่องนันท์. (2553). ปัญหาการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามการรับรู้ของนักศึกษาและครูการศึกษา นอกระบบ. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Alkin, M.C. (1996). "Evaluation Theory Development," *Evaluation Comment*. 2 : pp. 2-9.
- Cronbach, L.J. (1970). "Course Improvement through Evaluation," *Teachers College Record*. 64 : 672-683.
- Comford, A.A. (1998, November). "Learning through Engaging through Learning : Toward a Contextual. Relational. Approach to Learning about Deverity," *Dissestation Abstract International*. 59(5) : 201.
- Carlton, W.H. Erickson. (1959). *Administering Audio-Visual Services*. United States of America : Macmillan Company.
- Dale, E. (1969). *Audio - Visual Methods in Teaching*. 3rd ed. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Good, I. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill Book Co.
- Gordon, Judith R. (2000). *A Diagnostic Approach to Organizational Behavior*. Boston : Allyn and Bacon.
- Henry, A. (1998, September-October). "The Internet : Destined to Become a Passive Surfing Technology," *Educational Technology*. 38(5) : 61-63.
- Ralph, T.W.(1968). *Basic Principal of Curriculum and Instruction* . Chicago : the University of Chicago press.
- Stufflebeam, D.L., et al. (1971). *Educational Evaluation and Decision. Making*. Itasca, Illinois : Peacock Publishing.
- Saylor, J.G. and W.M. Alexander. (1974). *Planning Curriculum for School*. New York : Holt Rinhast and Winston.
- Sokol, H. Jhone. (1998). "The Development Assessment of A Prototype Descriptive Statistic Segment on the World Wide Web," *Dissertation Abstracts International*. 59 (06) : 1895 : December.
- Taba H. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York : Harcourt, Brace & World, Inc.

Manser, J.R. (1999, December). Impact of Partipation in Experiention Education Curricula on Career Achievement. **Dissertation Abstracts International**.

Nader, J.S. (August 1998). "Using Multimedia for Teaching Probability and Statistics." **Dissertation Abstracts International**. 36 (4) :70.

Rumbaugh, A.E. (2001). "A Study of Teaching and Learning Preferences." Master's thesis. N.p. ; DAO CD-Rom vol 6112607.

Owen, P.M. (August 2002). "Bridging Theory and Practice : Student Teachers Use the Project Approach," **Dissertation Abstracts International**. 63 (02) : 563-A.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการศึกษาทางวิชาการข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น แต่จะมีประโยชน์เฉพาะใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น จึงขอความกรุณาจากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

จินตนา ทิศระโทก

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.สภาพภาพการดำรงตำแหน่ง

- ผู้บริหาร
 ครู
 นักศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละหัวข้อแล้วพิจารณาตามความคิดเห็นของท่านว่าสภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ของท่านที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติเพียงช่องเดียวที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาค้างนี้

- ระดับปัญหามากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน
 ระดับปัญหามาก กำหนดให้ 4 คะแนน
 ระดับปัญหาปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน
 ระดับปัญหาน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน
 ระดับปัญหาน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

ข้อที่	ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดหลักสูตร						
1	สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน					
2	สถานศึกษามีการจัดทำแผนการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน					

ข้อที่	ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านการจัดหลักสูตร						
3	ครูมีส่วนร่วมกันวางแผนเพื่อกำหนดทิศทางในการเรียนและจัดทำแผนการเรียนรู้ให้ครบทั้งหลักสูตร					
4	สถานศึกษามีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้					
5	สถานศึกษามีการจัดให้มีการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียนครบตามที่หลักสูตรกำหนดของแต่ละระดับการศึกษา					
6	สถานศึกษามีการลงทะเบียนในแต่ละระดับให้กับผู้เรียนได้เรียนครบตามโครงสร้างของหลักสูตรที่กำหนด					
7	สถานศึกษามีการนำรายวิชาที่ผู้เรียนประสงค์เทียบโอนมาดำเนินการเทียบโอนตามระเบียบและวิธีการที่กำหนด					
8	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ					
ด้านสื่อการเรียนรู้						
9	สถานศึกษามีการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาก่อนที่จะมีการผลิตสื่อเพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้					
10	สถานศึกษามีการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับบทเรียนหรือเนื้อหา					

ข้อที่	ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านสื่อการเรียนรู้						
11	สถานศึกษามีการศึกษาวิธีเลือกสื่อการเรียนรู้และการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสม					
12	สถานศึกษามีการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน					
13	สถานศึกษามีการจัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้					
14	สถานศึกษามีการจัดทำสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนร่วมกับผู้เรียน					
15	สถานศึกษามีการใช้สื่อต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัวและนำข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเรียนรู้					
16	สถานศึกษามีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน					
ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้						
17	ครูและผู้เรียนมีการนำรายวิชาเรียนมาพิจารณาเพื่อจัดรูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมร่วมกัน					
18	ครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาให้เหมาะสมกับวิธีการจัดการเรียนรู้					
19	สถานศึกษามีการศึกษาความพร้อมและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล					

ข้อที่	ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาจากระบบ	ระดับปัญหา				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้						
20	ครูมีการร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
21	สถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ					
22	สถานศึกษามีการจัดวิธีเรียนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน					
23	สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม					
24	สถานศึกษามีการจัดวิธีเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และใช้แหล่งเรียนรู้จากท้องถิ่น ชุมชนอย่างเหมาะสม					
ด้านการวัดและประเมินผล						
25	สถานศึกษามีการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของหลักสูตรที่กำหนดไว้					
26	สถานศึกษามีการจัดทำแบบทดสอบที่มีมาตรฐานตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
27	สถานศึกษามีการประเมินความรู้ก่อนเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียน					
28	สถานศึกษามีการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนาผู้เรียน					
29	สถานศึกษามีการจัดสอนเสริมสำหรับผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน					

ข้อที่	ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านการวัดและประเมินผล						
30	สถานศึกษามีการประเมินคุณภาพก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด					
31	สถานศึกษามีการจัดทำเอกสารผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ					
32	สถานศึกษามีการวัดและประเมินผล ที่มีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร					

ตอนที่ 3 แนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นคำถามปลายเปิด

1. ด้านการจัดหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านสื่อการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

---

4. ด้านการวัดและประเมินผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

2. ด้านสื่อการเรียนรู้

---

3. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

---

4. ด้านการวัดและประเมินผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS-SCALE (ALPHA)

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1	102.4333	551.771	.4199	.9244
2	101.9667	545.413	.4370	.9243
3	102.5667	537.564	.5539	.9228
4	102.4333	542.806	.5637	.9229
5	101.7667	559.633	.2826	.9257
6	102.3333	544.920	.4023	.9249
7	102.1333	557.292	.2654	.9262
8	102.3333	543.264	.4193	.9247
9	102.1000	542.231	.4549	.9241
10	102.7333	538.271	.5225	.9232
11	102.8333	540.351	.5104	.9234
12	103.2000	524.648	.7739	.9200
13	102.5667	542.116	.4023	.9251
14	103.3333	516.575	.9352	.9181
15	103.0667	527.720	.7112	.9208
16	103.6000	532.179	.6854	.9213
17	103.3333	516.575	.9352	.9181
18	103.6667	531.471	.6886	.9212
19	103.3333	516.575	.9352	.9181
20	102.7000	535.321	.6717	.9216
21	102.2667	542.133	.4304	.9245

22	103.3333	516.575	.9352	.9181
23	102.5667	540.254	.4279	.9247
24	102.1667	541.523	.4523	.9242
25	102.8333	539.385	.5056	.9235
26	102.5000	536.672	.5074	.9235
27	102.1333	544.740	.4141	.9247
28	101.8000	563.752	.1647	.9272
29	103.2667	517.995	.9353	.9182
30	103.2667	567.720	.1049	.9277
31	101.4667	592.120	-.3286	.9321
32	101.9000	554.507	.2564	.9268

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 32 Alpha = .9256

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๑๓๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๗ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายพงศ์ศักดิ์ ไชยสุวรรณ

ด้วย นางจินตนา ทิศกระโทก นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร. เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ ในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๑๓๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๗ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายทรงชัย ลีมิตรกุล

ด้วย นางจินตนา ทิศกระโทก นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ ในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๑๓๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๗ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายพีระพงษ์ รุ่งเรืองศิลป์

ด้วย นางจินตนา ทิศกระโทก นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ ในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๑๔๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์

ด้วย นางจินตนา ทิศกระโทก นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลอง ใช้เครื่องมือ ในการวิจัยที่จะใช้กลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางจินตนา ทิศกระโทก ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมคณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อย ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๑๔๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจระ อำเภอมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๕ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ด้วย นางจินตนา ทิศกระโทก นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยการนี้นักศึกษา มีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูล ในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและ
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ง
ภาพการสัมภาษณ์

รูปภาพการวิจัยปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

*****

ภาพที่ 1 สัมภาษณ์นายสฤติชัย ทองเหลา
ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

รูปภาพการวิจัยปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

*****

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์นายโชคชัย ดลเสมอ

รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

รูปภาพการวิจัยปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
 และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

*****

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์นางสาวสุภารัตน์ สวัสดิ์

นักวิชาการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

รูปภาพการวิจัยปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

*****

ภาพที่ 4 สัมภาษณ์นายชนพร ดอนเหนือ

นักวิชาการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

รูปภาพการวิจัยปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

*****

ภาพที่ 5 สัมภาษณ์นายสุริยะ เสริมจันทร์

นักวิชาการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์

ภาคผนวก จ

บทสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

ผลการสัมภาษณ์

ผลการสัมภาษณ์แนวทางการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ สามารถสรุปเป็นรายด้านดังนี้

1.ด้านการจัดหลักสูตร

“...โครงสร้างหลักสูตร กศน.2551 มีการกำหนดรายวิชาที่มากเกินไป ควรมีการบูรณาการหรือปรับลดรายวิชาเรียนให้เหมาะสมและครู กศน.ส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งครูและผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมให้มากที่สุด...” (สถิตย์ ทองเหลา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .09.00 : 5 เมษายน 2558)

“...มีการกำหนดรายวิชาของหลักสูตรมากเกินไป ควรมีการปรับลดรายวิชาเรียนให้เหมาะสม ผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรจะต้องมีแนวทางในการชี้แจงให้เข้าใจ ผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้เวลาการจัดการเรียนการสอน ไม่มีความรู้ในเนื้อหาของรายวิชาเท่าที่ควร...” (โชคชัย คลเสมอ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .11.00 : 5 เมษายน 2558)

“...บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนขาดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน ในเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ควรสร้างความเข้าใจเรื่องหลักสูตรให้ครูและผู้เรียนเข้าใจในขั้นตอนและวิธีการนำไปปฏิบัติ...” (สุดารัตน์ สวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .13.00 : 5 เมษายน 2558)

“...เนื่องจากการจัดหลักสูตร ตามแนวทางการใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เน้นผู้ที่พลาดโอกาสจากการเข้าศึกษาในระบบหรือไม่สามารถเรียนในระบบได้ อีกทั้งนักศึกษาส่วนใหญ่จะมีภารกิจเพราะไม่ใช่ช่วยเรียน

ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัยทำงาน หากมีวิชาเรียนมากเกินไปอาจจะทำให้ผู้เรียนเบื่อและไม่อยากมาเรียน ควรจัดทำแผนเป็นรายบุคคลและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม สอดคล้อง....” (นพพร คอนเหนือ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .14.00 : 5 เมษายน 2558)

“.....ต้องจัดหาวิชาให้เหมาะสมกับระดับการศึกษาของผู้เรียน วิถีชีวิต และต้องเน้นเนื้อหาสาระที่สัมพันธ์กับบริบทพื้นที่และความเป็นอยู่ของกลุ่มเป้าหมายในชุมชน โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม....”(สุริยะ เสริมจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .15.00 : 5 เมษายน 2558)

สรุปด้านการจัดหลักสูตร ปัญหา คือ มีการกำหนดรายวิชาเรียนตาม โครงสร้างหลักสูตรที่มากเกินไป และบุคลากรขาดความเข้าใจเรื่องของ โครงสร้างหลักสูตรอีกทั้งในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษาดำเนินการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ครูและผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะต้องสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน

โดยแนวทางในการแก้ปัญหา คือ ควรมีการกำหนดรายวิชาเรียนตาม โครงสร้างหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน บุคลากรควร ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องของ โครงสร้างหลักสูตร เพื่อนำไปถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนนำไปวางแผนการเรียนรู้ต่อไป อีกทั้งในการจัดหลักสูตรของสถานศึกษาจะต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้น ครูและผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของแต่ละชุมชน การจัดหลักสูตรต้องคำนึงถึงหน่วยกิต ซึ่งต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กับระดับการศึกษา การเลือกรายวิชาที่มีหน่วยกิตหลายๆ เพื่อลดรายวิชา ไม่ให้มากเกินไป และการคัดเลือก รายวิชาที่สอดคล้องกับบริบทและระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย

2.ด้านสื่อการเรียนรู้

“...การจัดหาสื่อการเรียนรู้ไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา และสื่อการเรียนรู้บางชนิด บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการนำสื่อการเรียนรู้ไปใช้ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาบุคลากรในเรื่องการผลิตสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา...” (สถิตย์ ทองเหลา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .09.00 : 5 เมษายน 2558)

“...ตามที่มีปัญหารายวิชาเยอะ สื่อก็กี่เลยหลากหลายการจัดสื่อการเรียนรู้ ครูและผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชน...” (โชคชัย ดลเสมอ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .11.00 : 5 เมษายน 2558)

“...ครูผู้สอนขาดความรู้ในเรื่องการวิจัยผลิตสื่อและการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน ขาดความชำนาญในการจัดเตรียมสื่อที่จะนำไปจัดการเรียนการสอน ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องการวิจัยผลิตสื่อและการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ที่จะนำไปจัดการเรียนการสอน.....” (สุภารัตน์ สวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .13.00 : 5 เมษายน 2558)

“...ปัจจุบันสังคมโลกเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุม...” (นพพร คอนเหนือ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .14.00 : 5 เมษายน 2558)

“...เนื่องจากเนื้อหาวิชาที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียนมีจำนวนมาก ควรจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริม สนับสนุน ให้นักศึกษาได้ไปศึกษาดูงานเพื่อแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยสื่อที่หลากหลายจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ...” (สุริยะ เสริมจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .15.00 : 5 เมษายน 2558)

สรุปด้านสื่อการเรียนรู้ ปัญหา คือ ครูผู้สอนขาดความรู้ในเรื่องการวิจัย การผลิตสื่อ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน ขาดความชำนาญในการจัดเตรียมสื่อที่จะนำไปจัดการเรียนการสอน ครูและผู้เรียนไม่ได้มีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ร่วมกันและไม่มีงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพียงพอสำหรับกลุ่มเป้าหมายและให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่ใช้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

แนวทางในการแก้ปัญหา คือ ควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในเรื่องการวิจัย การผลิตสื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานเพื่อตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะต้องให้ครู ผู้เรียน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการเรียนรู้ โดยเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนตลอดทั้งให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตให้

เพียงพอดอกกลุ่มเป้าหมายและครอบคลุมทุกพื้นที่ที่ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังบทสัมภาษณ์บางตอน

3.ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

“...ครูผู้สอนต้องรับผิดชอบดูแลจัดกระบวนการเรียนการสอนนักศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพทำได้ยาก เพราะนักศึกษามีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน เนื่องจากสถานศึกษารับสมัครนักศึกษา อายุตั้งแต่ 15-59 ปี อีกทั้งครูผู้สอนมีวุฒิทางการศึกษาไม่ตรงกับรายวิชาที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียน ดังนั้นครูผู้สอน ผู้เรียนควรร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมสอดคล้องต่อนักศึกษา...” (สถิตย์ ทองเหลา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .09.00 : 5 เมษายน 2558)

“...สำนักงาน กศน.กำหนดให้ครูหนึ่งคนรับผิดชอบนักศึกษาได้ไม่เกิน 66 คน แต่เนื่องจากยังมีผู้พลาดโอกาสจากการศึกษาต่อในระบบ โรงเรียนเยอะ ทำให้ครู กศน.ต้องรับผิดชอบนักศึกษาเกินเกณฑ์ที่สำนักงาน กศน.กำหนด เมื่อมีปริมาณนักศึกษามาก จึงมีผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ควรประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา...” (โชคชัย คลเสมอ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .11.00 : 5 เมษายน 2558)

“...บุคลากรขาดความรู้ความชำนาญในการทำงานเชิงรุกที่หลากหลาย และยังขาดความชำนาญในเรื่องการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขาดการประสานงานกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ ควรจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานเชิงรุกที่หลากหลาย...” (สุดารัตน์ สวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .13.00 : 5 เมษายน 2558)

“...ครูผู้สอนขาดทักษะความรู้ในเรื่องการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ...” (นพพร ดอนเหนือ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .14.00 : 5 เมษายน 2558)

“...ครูและผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมมากขึ้น และควรมีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอดแทรกเข้ากับเนื้อหาวิชาที่เรียน...”(สุริยะ เสริมจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ .15.00 : 5 เมษายน 2558)

สรุป ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ปัญหา คือ ครูผู้สอนขาดความรู้ความชำนาญในการทำงานเชิงรุกที่หลากหลายในการลงพื้นที่ ขาดทักษะความชำนาญในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงต่อความต้องการของผู้เรียน ขาดการประสานงานกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานและมีประสบการณ์ จึงมีความต้องการในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและประสบการณ์จริงมากกว่าการเรียนรู้แบบชั้นเรียน

แนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ ควรให้มีการพัฒนาบุคลากรในด้านการทำงานเชิงรุกที่หลากหลายรูปแบบในการลงพื้นที่ การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องจัดให้สอดคล้องและความต้องการของผู้เรียนและควรมีการประสานงานกับภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายโดยการสอดแทรกเข้ากับเนื้อหาวิชาที่เรียนให้มากขึ้น

4.ด้านการวัดและประเมินผล

“...การวัดและประเมินผลปลายภาคเรียนเนื้อหาไม่ครอบคลุมกับรายวิชา เนื่องจากมีรายวิชามากเกินไป ควรจัดให้มีการประเมินความรู้ของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน...”(สถิตย์ ทองเหลา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ .09.00 : 5 เมษายน 2558)

“...ครูผู้สอนไม่ค่อยตระหนักและปล่อยปละเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารผลการเรียน อย่างเป็นระบบ ครูผู้สอนควรมีการวิเคราะห์ผลการประเมินนักศึกษาในแต่ละครั้งเพื่อนำมาหาแนวทางพัฒนาผู้เรียน...” (โชคชัย คลเสมอ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .11.00 : 5 เมษายน 2558)

“...ครูผู้สอนไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของรูปแบบและวิธีการวัดผลและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการวัดผลและประเมินผล และจะต้องมีการวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มี

รูปแบบและเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน...”(สุภารัตน์ สวัสดิ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์ .13.00 : 5 เมษายน 2558)

“...นักศึกษาขาดความใส่ใจและขาดความกระตือรือร้นในเรื่องการวัดและประเมินผล เนื่องจากนักศึกษามีทัศนคติที่สามารถสอบซ่อม ได้กรณีสอบไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ดังนั้นควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนเข้าใจ...” (นพพร ดอนเหนือ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .14.00 : 5 เมษายน 2558)

“...บุคลากรขาดความรู้ ทักษะ กลวิธีในเรื่องของการวัดและประเมินผล ควรพัฒนาบุคลากรในด้านการวัดผลและประเมินผล ควรมีการวัดผลการเรียนตามสภาพความเป็นจริงและมีการติดตามผลการเรียนรู้และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง...” (สุริยะ เสริมจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์,จินตนา ทิศกระโทก ผู้สัมภาษณ์,สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ .15.00 : 5 เมษายน 2558)

สรุป ด้านการวัดและประเมินผล ปัญหา คือ รายวิชาเนื้อหาสาระตามที่หลักสูตรกำหนดลงทะเบียเรียนและต้องจัดให้มีการวัดประเมินผลมีจำนวนมากเกินไป ครูผู้สอนขาดความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ในด้านการวัดและประเมินผลและนักศึกษามีทัศนคติที่ผิดต่อการวัดและประเมินผล

แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ สถานศึกษาควรมีการศึกษาเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลนักศึกษาคณะที่หลักสูตรกำหนดอย่างท่องแท้ มีการวางแผนการวัดประเมินผลร่วมกับนักศึกษาและควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีการประเมินความรู้ของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนด้วยวิธีการวัดประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับมาตรฐานตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีการจัดทำเอกสารวัดผลประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการวิเคราะห์ผลการประเมินนักศึกษาในแต่ละครั้งเพื่อนำมาหาแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางจินตนา ทิศกระโทก
วัน เดือน ปีเกิด	วันเสาร์ที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2517
สถานที่เกิด	6/1 หมู่ 1 บ้านจรเข้มาก ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ 31140
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 93 หมู่ 8 ตำบลประโคนชัย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ 31140
ตำแหน่ง	ครู คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2530 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านจรเข้มาก ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2533 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านบุวิทยาสุรศักดิ์ ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2536 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม ตำบลประโคนชัย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2542 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2559 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์